

To'on yó'o kían nì taa San Lucas, ña ká'an sa'a Jesús

Ña yó'o kúú ña nì ka'an Lucas xí'ín ra naní Teófilo

¹ Sa kua'á nda'o taa nì kee tata nataa yíko ra ndidaá ña ndaa nì kuu tein mií yó.

² Ta nì taa raan táto'on káa rá ío ña nì nakani na nì xini xí'ín noo ndidaá kúú ña nì sa io nda mí sa'a, chí noón kúú na nì ni'í choon ña kane'e na to'on yó'o kanoo na.

³ Ta nì sa nde'í ña iian va'a kían nataa yíko ta'anii ña. Chí kueé kueé nì taó tó'on va'i ndidaá kúú ñayuu nì xini xí'ín noo ndidaá kúú ña nì sa io nda mí sa'a, dá nì nataa yíko ña kosaaan noo mií ní, Teófilo, chí kúú ní iin taa ndáya'i,

⁴ dá kana'á va'a ní sa'á ña ndaa, tá'an ña nì daná'a na noo ní.

Di'a nì kuu tá nì ka'an iin ángel ndi koo, dá kaki iin ra naní Juan

⁵ Tein kuu nákaa Herodes kúú rá rey chí kuendá Judea, nì sa io iin ta duti nì sa naní Zacarías, ta sa káa ra tein ta duti kuendá Abías. Ta ñadi'í ra nì kixi tein na ve'e Aarón, ta nì sa nanían Elisabet.

⁶ Ta mií rá xí'ín ñadi'í ra nì sa kuu ñayuu ndaa noo Ndios, ta sa seídó'o na ndidaá kúú choon sa'ándá ley sato'o yo Ndios, ta ni lú'u ko ní ya'a na nooán.

⁷ Tído ko ta'ón de'e na ní sá ndei, dá chí Elisabet kúú iin ñá'a daá o kúú koo de'e. Ta na sava'a va kúú ndin nduú na.

8 Iin kuꝯ nákaa Zacarías kéchóon ra ña kúú choon kée duti noꝯ Ndios, chi mií daá ñóó kéchóon ta duti kuendá mií rá.

9 Dá ni kee ta duti ñóó táto'on ni kaan ra kée ra, chi ni sadikí ra suerte, dá ni kanian ña Zacarías kúú ra chiñó'o dusa noꝯ Ndios. Dá ni ku'u ra kua'an ra ini ve'e ño'o ká'ano sato'o yo Ndios.

10 Ta kua'á nda'o ñayuu ndéi ká'an na xí'in Ndios sata vé'e xian nani nákaa ra chíñó'o ra dusa ñóó ini ve'e ño'o ká'ano ñóó.

11 Kúú iin kuití vá ni na'a noꝯ iin ángel ni kii noꝯ sato'o yo Ndios, ín na chí xoo ku'a di'a noꝯ kái dusa ñóó.

12 Kúú ni naá vá ini Zacarías tá ni xini ñaá rá, ta ni nduká'ano ra xiní ra sa'á ña ni yu'ú ra.

13 Tído ni kaa ángel ñóó xí'in rá:

—Zacarías, ná dá'a ni yu'óon, chi ni seídó'o va Ndios ña ni xikon noꝯ ná. Sa'á ñóó dákáki ñadi'óon Elisabet iin tayíí ló'o, ta chinanón xi Juan.

14 Ta ndato nakutí yo'ó xí'an kadii inon sa'a xí. Ta kua'á nda'o ñayuu kadii iní tá ná kaki xi,

15 chi iin taa ndáya'i nda'o kakuu xi noꝯ Ndios. O kó'o ta'on xi vino, ta ni ndutá deen. Ta nakutí xí xí'in Espíritu i Ndios nda noꝯ kakaá xi tixi naná xi.

16 Ta mií xí kedaá xí'in kua'á nda'o na Israel, dá nandió kuéi na noꝯ sato'o na Ndios.

17 Ta sa dinñó'ó ka kasaá xi, dá kasaá na kúú sato'o yo. Ta kane'e xi choon táto'on ki'o ni sa ne'e Elías choon, ta koo ndeé iní xi táto'on ki'o ndeé sa io ini Elías. Ta kandeé xí nandei va'a na kúú tata xí'in de'e na. Ta kandeé ta'ani xi xí'in na saá ini, dá natiin na ñaxintóni va'a táto'on ki'o kómí ñayuu ndaá ñaxintóni va'a noꝯ Ndios. Díón, dá kenduu xi

na ñoo yó'o, dá kandeí nduu na natiin na na kúu sato'o yo.

18 Dá n̄i kaa Zacarías xí'ín ángel ñoó:

—¿Ndí keei kandaá iniñ ña dión koo? Dá ch̄i taa sava'a va kúu yu'u, ta sava'a ta'ani ñadi'í yu'u.

19 Dá n̄i kaa ángel ñoó xí'ín rá:

—Yu'u naní Gabriel, ta yu'u kúu ra íin noo Ndios noo ío na. Ta mií ná kúu na n̄i ch̄inda'á yu'u veii kasto'in xí'ón sa'á to'on va'a yó'o.

20 Ta viti kían kandoo ñí'on, ta o kúu ka ka'on nda ná xinkoo noo n̄i ka'in xí'ón, ch̄i ko ní xión kandisón to'on n̄i ka'in, tído miían ndaa xinkoo ña n̄i ka'in xí'ón tá ná kasandaá kuu n̄i kaxi mií Ndios —kaá na xí'ín rá.

21 Ta ndáti na ñoo ñoó ña keta Zacarías sata vé'e. Kúu n̄i kasá'á nákani ini na sa'á ña n̄i kuna'á nákaa ra ini ve'e ño'o ñoó.

22 Tído tá n̄i keta ra, kúu sa ko kuú ka va ka'an ra. Dá n̄i kandaá ini ñayuu ñoó ña n̄i xini ra iin ña'a ndato n̄i kee Ndios ini ve'e ño'o ñoó, dá ch̄i nda ndá'a óon ra kúu xí'o ra kuendá sa'á ña n̄i xini ra. Ta n̄i kandoo ñí'i va ra.

23 Dá tá n̄i ndi'i n̄i kee Zacarías choon kánian kee ra sa'á ña kúu rá ta duti, dá n̄i kee ra kua'an nó'o rá ve'e ra.

24 Ta n̄i ya'a dao kuu ña n̄i kuu dión, ta kúu n̄i tuu va ñadi'í ra Elisabet ñó'o de'án. Ta kúu n̄i sa kaa tooán ve'án o'on yoq, ta n̄i kaaan di'a xí'ín miían:

25 “Di'a n̄i kee sato'i Ndios xí'ín, ch̄i tein kuu viti n̄i na'a na ña kú'u ini na sa'í, ta n̄i dítá ná ña kían kénóo ñayuu yu'u.”

Di'a n̄i kuu tá n̄i kasto'on iin ángel xí'ín María ña koo iin de'e yíi na, ta kananí xí Jesús

26 Tá n̄i x̄ino iñ̄o yoo ñó'o de'e Elisabet, dá n̄i t̄anda'á N̄dios ángel naní Gabriel kua'̄an n̄a iin ñoo naní Nazaret, ñ̄a nákaa chí kuendá Galilea,

27 dá koto ni'ini na iin tadi'í tákí, tá'̄an ra sa n̄i x̄i'o to'on ñ̄a koo xi x̄i'ín t̄aa naní José, r̄a kúú kuendá n̄a ve'e rey David. Ta tadi'í tákí ñoo naní María.

28 Tá n̄i ku'u ángel ñoo noo ió María, dá n̄i kaa n̄a x̄i'ín x̄i:

—Ná koo va'ón. Náta'an nda'o ini N̄dios xiní n̄a yo'ó, chí n̄a kúú sato'o yo kúú n̄a ió x̄i'ón, ta kée n̄a cháa k̄a ñ̄a maní x̄i'ón o duú dao k̄a ñ̄a'a.

29 Tá n̄i x̄ini x̄i ángel ñoo, ta n̄i seídó'o xi ñ̄a n̄i ka'̄an n̄a x̄i'ín x̄i, kúú n̄i naá vá iní x̄i, chí k̄o kándaa ta'on iní x̄i ndi kóni kaa ndisá'án n̄i ka'̄an n̄a x̄i'ín x̄i.

30 Dá n̄i kaa tuku na x̄i'ín x̄i:

—María, ná dá'a ni yu'óon, chí sa n̄i natiión ñ̄a maní noo N̄dios.

31 Chí viti k̄ian kaño'o de'ón. Ta dát̄uu nooon iin tayí, ta chinanón x̄i Jesús.

32 Ta kakuu xi iin n̄a ndáya'i, ta kananí x̄i de'e mií N̄dios, n̄a kómí ndidaá choon. Ta mií N̄dios, n̄a kúú sato'o yo, noón kúú n̄a k̄i'o choon noo ndá'a x̄i ñ̄a kakuu xi rey, tát̄o'on n̄i sa kuu David, n̄a sá'ano ve'e xi.

33 Ta kane'e xi choon noo n̄a ve'e Jacob, ta ni iin kuú o ndí'i ñ̄a dándáki xi.

34 Dá n̄i kaa María x̄i'ín ángel ñoo:

—¿Ndí koo, dá x̄inkoo ñ̄a koo dión, ta k̄o t̄a'ón t̄aa ió x̄i'ín?

35 Dá n̄i kaa ángel ñoo x̄i'ín x̄i:

—Mií vá n̄a kúú Espíritu īi N̄dios naxino ním̄on, ta nakutón x̄i'ín ndé̄e mií ná. K̄i'o dión, dá ni'on

de'ón. Sa'á ñoó tayíi ij kaki ñoó kananí xí de'e mií Ndios.

³⁶ Ta dión ta'ani sa ñó'o de'e tá'ón naní Elisabet, va'ará na sava'a kúú ná. Ta sa nì xino iño yoo ñó'o de'e na, va'ará sa ka'an ñayuu xí'ín ná ña kúú ná iin ñá'a o kóo de'e,

³⁷ chī ni iin ñá'a ko kían kuáchi noo Ndios.

³⁸ Dá nì kaa María xí'ín ná:

—Yu'u kúú iin tadi'í kéchón noo sato'o yo Ndios. Sa'á ñoó ná kee na xí'ín táto'on kī'o nì ka'an ní xí'ín —kaá xī.

Dá nì kexoo ángel ñoó noo xí kua'an na.

Dì'a nì kuu tá nì sa'an María ve'e Elisabet

³⁹ Tein kuu dáá ñóó, dá nì ndi'i nda'o ini María nì kee xi kua'an xī yukú ñó'ó noo nákaa iin ñoo chí kuendá Judá.

⁴⁰ Tá nì saa xī, nì ku'u xi ve'e Zacarías. Dá nì ka'an xī ndisá'án xí'ín Elisabet.

⁴¹ Tá nì seido'o Elisabet ndisá'án nì ka'an María xí'án, kúú nì'i nda'o nì kandita taleé ini tixián. Ta kúú nì nakutían xí'ín Espíritu ij Ndios,

⁴² ta kúú nì'i nda'o nì kayu'án:

—Yo'ó kúú na kémáni cháa ka Ndios noo ndidaá na ñá'a, ta kémáni ta'ani na de'e nákaa tison xaan.

⁴³ ¿Ndá yoo ví kúú yu'u ña kii naná na kúú sato'i koto ni'ini na yu'u?

⁴⁴ Tá nì seido'i nì ka'on ndisá'án xí'ín, kúú nì'i nda'o nì kandita taleé nákaa ini tixii xí'an kadii ini xī.

⁴⁵ Ndiká'án ndi kúu ví yo'ó ña nì kandísón ña miían ndaa xinkoo ña nì ka'an sato'o yo Ndios kee na xí'ón —kaáan xí'ín xī.

⁴⁶ Dá nì kaa María:

Ndino'o ini va yu'u kéká'anoi nā kúú sato'o yo.

47 Kádij nda'o ini níóí sa'á ña nī kee Ndios, nā dákaki ñáá.

48 Chī nī sa nde'é ná ña kúúí iin tadi'í kúnda'í kéchóon noo ná.

Ta viti chí noo kaa ndidaá kúú ñayuu ña nī natiin yu'u ña manī noo Ndios.

49 Dá chī ná'ano nda'o ña'a kée Ndios, nā kómí ndidaá kúú ndée, xí'ín.

Ná natiin kuú ná ndidaá tá'an ñaño'ó.

50 Daá kuití kú'u ini nā sa'a ndidaá ñayuu yu'ú nī'ini ñáá.

51 Sa kuá'á nda'o ña'a ná'ano nī kee na xí'ín ndá'a ná.

Ta nī taó xóo na ta ío táyíí ini, dá ná o kée ra ña nákanini níó rá.

52 Ta nī dítá ná choon noo nda'á ta né'e choon ná'ano,

ta nī chīndaya'i na ñayuu nda'í ini.

53 Ta noó nā koó ña'a keí, kuá'á nda'o ña'a nī xī'o Ndios.

Ta ndidaá nā kuiká, koó ña'a nī nī'í ná kane'e na ko'on nā.

54 Ta nī chīndéé ná nā ñoo Israel, nā kéchóon noo ná,

ta nī ndīko'on ini Ndios ña kú'u ini nā sa'a ná,

55 chī kī'o dión nī xī'o na to'on na noó nā sá'ano ve'e yó,

chī kī'o dión nī kaa nā kee na xí'ín Abraham xí'ín ndidaá de'e na,

ta daá kuití vá kée Ndios dión xí'ín yó.

56 Tátoto'on onī yoó nī sa io María xí'ín Elisabet, dá nī kee xi kua'an nó'o xi ve'e xi.

Di'a nī kuu tá nī kaki de'e Elisabet naní Juan

57 Tá n̄i kasandaá kuu kaki de'e Elisabet, ta kúú iin tayíí ló'o n̄i dakákián.

58 Tá n̄i kandaá ini na ndéi yati xí'án xí'ín na kúú tá'an ña ká'ano nda'o ña man̄i n̄i kee Ndios xí'án, kúú n̄i kadij dáó ini na xí'án.

59 Tá n̄i xino ona kuu n̄i kaki xi, dá n̄i ta'anda ñi xí tát'o'n k̄i'o kée na Israel xí'ín de'e na. Ta n̄i ka'án ná chinaní ñaá ná Zacarías tát'o'n naní tatá x̄i.

60 Dá n̄i kaa naná x̄i:

—O kánaní ta'on xi dión. Juan va kananí xí.

61 Dá n̄i kaa na xí'án:

—¿Ndiva'a kananí xí dión? Ta ni iin tó'ón ta'on na ve'ón ko naní kuu ká'on xaan.

62 Dá n̄i kasá'á kúu ndá'a ná ndát'o'n ná tatá x̄i ndi kananí xí, kóni ra.

63 Dá n̄i xika ra iin tá'í yító yádí, ta noo yító ñoó n̄i taa ra kuu xí. “Juan va kananí xí”, kaá ña n̄i taa ra. Ta kúú ndidaá vá ná n̄i naá ini.

64 Ta kúú vití'ón di'a va n̄i naka'an ra. Ta kúú n̄i kasá'á rá kéká'ano ra Ndios.

65 Ta ndidaá kúú na ndéi yati xí'ín ná ñoó n̄i yu'ú nda'o na. Ta ndidaá na ndéi noo kúú yukú ñó'ó ndíta chí kuendá Judea n̄i kasá'á ná ndát'o'n ná sa'a ndidaá ña n̄i kuu.

66 Ta ñayuu n̄i seídó'o ña n̄i kuu dión, n̄i kasá'á ná kani ini na, ta kaá na:

—¿Ndi kuú vían kasandaá tayíí ñoó kakuu xi? —kaá na.

Ta miían ndaa ndisa nákaa x̄i t̄ixi ndá'a sato'o yo Ndios.

Di'a kua'an ña n̄i kaa Zacarías n̄i kee Espiritu ñi Ndios

67 Ta kúú Zacarías, ra kúú tatá xi, ni nakutí xí'ín Espíritu ij Ndios. Ta kúú ni kasá'á ká'an ra sa'á ña ni sa io xí'ín sa'á ña koo chí noo:

68 Na ká'ano kúú sato'o yo Ndios, na ndaño'o yóo, na Israel,

dá chi ni kasáa na taó xóo na yó tixi ndá'a ña kini.

69 Chi ni tanda'á ná iin na kómí choon vei dákaki ñaá.

Ta kúú ná iin na ve'e rey David, na sa kechóon noo mií Ndios tá sa na'á,

70 táto'on ki'o ni kaa Ndios kee na xí'ín yú'u profeta na nda mií sa'a.

71 Chi dákaki na yó noo na naá xí'á, ta taó xóo na yó tixi ndá'a na xiní u'u ñaá.

72 Ta ni ka'an na ña ku'u ini na sa'a ndidaá na sá'ano ve'e yó.

Ta ko ní nándodó ta'on na ña ndato ni kandoo na kee na xí'ín ná,

73 tá'an ña ni kandoo na kee na xí'ín Abraham, na kúú ta sá'ano ve'á.

Chi ni kandoo Ndios ña

74 taó xóo na yó tixi ndá'a na xiní u'u ñaá,

dá kían ni iin ña'a ná o kedaá xí'á ña yu'ú yo koni kuáchí yó noo ná.

75 Ta koo vii yo, ta kee yó ña ndaa noo mií ná ndidaá tá'an kuu ni saki na kandeí yó.

76 Ta yo'ó, de'e ló'o mií, yo'ó kakuu iin profeta, na kásto'on xí'ín ñayuu ña ni ka'an mií Ndios, na ió noo dikó.

Dá chi kuió noo yo'ó ko'on noo na kúú sato'o yo, dá kenduuon iin íchi ndaa noo ná.

77 Chi kasto'on yo'ó xí'ín na ñoo Israel, dá ná kandaá ini na ndi kee Ndios, dá dákaki ñaá ná, chi ki'o ká'ano va ini na sa'á kuachi kée na.

78 Ch̄i kú'u nda'o ini Ndios sa'a yo, sa'á ñoó n̄i kasáa
na chindeé ná yó,
ta kíán táto'on iin nd̄indii saá n̄i x̄inkoo toon noo
yo iin kā kuu,

79 dá k̄i'oan ña katoon noó ñayuu x̄ionoo ích̄i noo ín
naá, x̄í'ín noó na ñó'o t̄ixi ndá'a ña kuu na.
Ta dátooan noo yo ko'o ichí ndaa, dá koo va'a ini
yo.

80 Ta sa sa'ano tayíi ñoó kua'an xi. Ta sa kundeé
ini xi x̄í'ín ñaxintóni x̄i. Ta n̄i sa io xi noo kúu yukú
ichí nda noó n̄i x̄inkoo kuu n̄i na'a xi m̄ií x̄i noó na
Israel.

2

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaki Jesús

1 Ta m̄ií tein kuu dáá ñoó n̄i sa'anda ta né'e
choon ká'ano naní Augusto choon noo ndidaá
ñayuu dándáki ra ña ná no'o na nachikodó ná kuu
ná noo tuti t̄aa né'e choon ñoo noó n̄i kaki na.

2 Ta ña yó'o n̄i sa kuu ta'ándá m̄ií noó n̄i
nachikodó ñayuu kuu ná noo tuti t̄a né'e choon tá
nákaa t̄aa naní Cirenio né'e ra choon chí kuendá
Siria.

3 Sa'á ñoó ndidaá kúu ñayuu n̄i kee na kua'an
nó'o ná ñoo noó n̄i kaki na, dá nachikodó ná kuu
ná noo tuti t̄aa né'e choon.

4 Dá n̄i keta iin t̄aa naní José ñoo Nazaret,
ña nákaa chí kuendá Galilea, kua'an nó'o rá chí
kuendá Judea noo kúu ñoo noó n̄i kaki rey David,
ta naníán Belén. Ch̄i kuendá na ve'e rey David kúu
rá,

5 ch̄i kua'an ra nachinóo ra kuu rá noo tuti ta
né'e choon x̄í'ín María, ta n̄i x̄i'o to'on koo x̄í'ín rá.
Ta sa yati va kaki de'e xi.

6 Ta x̄ian tein ndéi na ñoó, kúú n̄i kasandaá va kuu kaki de'e xi.

7 Ta ñoó n̄i kaki de'e noó x̄i, ta tayíi kúú x̄i. Dá n̄i ch̄ituú ñaá ná dá'on. Dá n̄i ch̄indú'u ñaá ná ini noo sásá'an kít̄i, ch̄i s̄a n̄i ch̄ití nd̄a'o ve'e noo n̄ani'j̄ ndé̄e ñayuu.

8 Ta ndéi dao ɬaa ndáka léko yati noo nákaa ñoo ñoó, ta ndidaá sakuaá ndéi ra ndaá ra léko ra.

9 Kúú iin kuití vá n̄i na'a noo iin ángel n̄i kii noo sato'o yo Ndios noo rá. Kúú n̄i naye'e ndaa iin níi kúú noo ndéi ra n̄i kee sato'o yo. Kúú n̄i yu'ú nd̄a'o ra.

10 Dá n̄i kaa ángel ñoó x̄i'ín rá:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, dá ch̄i ña va'a va k̄ian veii kasto'in x̄i'ín ndó. Ta ña yó'o kakuu iin ña dii iní noo ndidaá ñayuu.

11 Kuu víti n̄i kaki iin na n̄i kasáa dákaki ñayuu. Ta n̄i kaki na ñoo rey David. Na yó'o kúú Cristo, na dákaki ñaá, ta na yó'o kúú sato'o yo.

12 Ta k̄i'o di'a, dá kandaa ini ndo ña ndaa va k̄ian n̄i ka'in x̄i'ín ndó. Ch̄i nani'j̄ ndo taleé yó'o kátuú x̄i iin tá'í dá'on, ta kándu'u x̄i ini noo sásá'an kít̄i —kaá na.

13 Kúú iin kuití vá n̄i na'a noo iin tu'u ká'ano ángel n̄i kii chí induú noo ín iin ka ángel ñoó, ta kéká'ano na Ndios, ta kaá na di'a:

14 Ná natiin Ndios ndidaá kúú ñaño'ó nda noo ió na induú.

Ta ná kandeí va'a ñayuu noño'o yó'o, ch̄i xiní va'a ñaá Ndios.

15 Tá n̄i ndi'i n̄i nana ángel kua'an nó'o ná induú, dá n̄i kasá'a ndátón tá'an ɬaa ndáka léko ñoó:

—Kó'o ñoo Belén kande'a ña n̄i kuu, ch̄i mií na kúú sato'o yo Ndios n̄i kasto'on x̄i'á sa'an —kaá ra.

16 Ta kúú n̄i nd̄i'i nda'o ini ra kua'an ra. Tá n̄i sāa ra, kúú n̄i naní'i rá María xí'ín José xí'ín taleé ñoó kándu'u xí ini noo sásá'an kít̄i.

17 Tá n̄i xini ra xí, kúú n̄i kasá'á rá nákan̄i ra xí'ín ná tát̄o'on k̄i'o n̄i kaa ángel ñoó xí'ín rá sa'a taleé ñoó.

18 Tá n̄i seido'o ndidaá ñayuu ndéi ñoó ña n̄i nákan̄i tāa ndáka léko ñoó dión, kúú n̄i naá vá iní na.

19 Tído sā ndidaá kúú vá ña yó'o n̄i taxi va'a María ní̄o xí, ta daá kuití ñó'o ini x̄i sa'án.

20 Dá n̄i nandió kuéi tāa ndáka léko ñoó kua'an ra. Ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra sa'á ña n̄i xini ra xí'ín sa'á ña n̄i seídó'o ra. Dá ch̄i n̄i xini ra tát̄o'on kaa rá ió ña n̄i nákan̄i ángel ñoó xí'ín rá.

D̄i'a n̄i kuu tá n̄i sa'an na ve'e ño'o ká'ano xí'ín Jesús

21 Tá n̄i xino on̄a kuu n̄i kaki taleé ñoó, dá n̄i ta'andāa ñ̄i xí tát̄o'on kée na Israel. Dá n̄i ch̄inaní ná x̄i Jesús, ch̄i k̄i'o dión kananí xí kaá ángel nda rá ko ñá'a kakāa x̄i t̄ixi naná x̄i.

22 Tá n̄i kasandaá kuu kánian ko'on na nduvií ná mií ná noo Ndios, tát̄o'on sa'ándá ley Moisés choon ña kánian kee na, dá né'e na taleé ñoó n̄i sāa na ñoo Jerusalén, dá nak̄i'o na kuendá sa'a xí noo Ndios.

23 Ch̄i d̄i'a kaá ley sato'o yo Ndios: “Ndidaá kúú tayíi kuálí kúú noo n̄i kaki t̄ixi naná x̄i kananí xí kakuu xi tayíi kechóon sava'a noo sato'o yo Ndios.”

24 Ta ña kánian doko ná noo Ndios kúú uu kúku o uu paloma tát̄o'on k̄i'o kaá ley sato'o yo Ndios.

25 Ta ñoo Jerusalén ñoó n̄i sā io iin tāa n̄i sā naní Simeón. Ta n̄i sā kuu ra iin tāa ndaa noo Ndios, ta sā kee ra ña kóni Ndios. Ta ndáti ra kasaa na

tanda'á Ndios k̄i'o t̄andeé iní noó na ñoo Israel. Ta ió va Esp̄ritu īi Ndios x̄í'ín rá.

26 Ta n̄i k̄asto'on Esp̄ritu īi Ndios x̄í'ín rá ña o kuú ta'on ra nda ná koni x̄í'ín noo rá na n̄i t̄anda'á Ndios kasaa dákaki ñaa.

27 Ta mií Esp̄ritu īi Ndios n̄i kedaá x̄í'ín rá, dá n̄i saa ra ve'e ño'o ká'ano ñoo. Ta kúú ñoo ta'ani né'e ñaa na kúú tatá taleé naní Jesús n̄i kasaa na, dá kee na x̄í'ín x̄í t̄ato'on k̄i'o sa'ándá ley Moisés choon.

28 Dá n̄i tiin Simeón taleé ñoo n̄i sa ne'e ndaa ra. Dá n̄i kasá'á rá kéká'ano ra Ndios, ta kaá ra:

29 Sato'o mií, viti k̄ian konó ní ná kuui, ch̄i sa ió va'a va inií viti, ch̄i sa n̄i x̄inkoo va to'on n̄i ka'an ní x̄í'ín,

30 dá ch̄i sa n̄i x̄inií x̄í'ín nooí na n̄i t̄anda'á ní n̄i kasaa dákaki ñaa.

31 Ta sa n̄i kasá'á ní ná'a ní na noo ndidaá kúú ñayuu.

32 Ta dátoon na noo ndidaá kúú ñayuu ko kúú na Israel.

Ta sa'a mií ná natiin na ñoo ní, na Israel, ñañó'ó.

33 Kúú n̄i naá vá iní José x̄í'ín María tá n̄i seido'o na ña n̄i ka'an Simeón dión sa'a x̄i.

34 Dá n̄i x̄ika ra ña man̄i noo Ndios sa'a ná. Dá n̄i kaa ra x̄í'ín naná x̄i naní María:

—Kana'ón, ch̄i taleé yó'o kúú ra n̄i kasaa kedaá x̄í'ín na Israel, dá kua'a ná kuei, ta kua'a ná ndakuei. Ta na'a Ndios ña n̄i kii x̄i noo mií ná, tido di'a kañó'ó vá ñaa ñayuu.

35 Dión koo, dá ná natuu ña nákaní ini iin rá iin ñayuu. Tido nda'í nda'o ndo'o yo'ó, ch̄i kakian t̄ato'on iin yúch̄i karnee nímon —kaá ra x̄í'ín María.

36 Ta ñoo ta'ani n̄i sa io iin ñá'a naní Ana. Ta ñá'a yó'o sa k̄asto'on x̄í'ín ñayuu to'on n̄i natiián noo

mií Ndios. Ta kíán de'e ɬa n̄i s̄a naní Fanuel, ra kuendá na ve'e Aser. Ta kíán iin ñá'a sava'a. Tído tá n̄i s̄a kíán tadi'í tákí, dá n̄i tarndá'an xí'ín yíian, tído us̄a va kuā n̄i s̄a ioan xí'ín rá, kúú n̄i xi'í va ra.

³⁷ Sa ío kom̄ díko kom̄ kuā kíán ña'á kuáan, ta ni iin kuu k̄o ní kéxooán ve'e ño'ó ká'ano ñoó. Nduú ñoó s̄a káan xino kuáchían noo Ndios, chí s̄a ne'e iian, ta ká'an xí'ín Ndios.

³⁸ Ta mií hora daá ñoó n̄i kasáaan noo ndíta na ve'e Jesús. Dá n̄i kasá'an náki'oán ndivé'e noo Ndios. Ta n̄i kasá'an ká'an sa'a taleé ñoó xí'ín ñayuu, na ndáti kuu taó xoo Ndios na Jerusalén noó ña ndó'o níó ná.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i n̄andió kuéi na kua'an nó'o ná ñoo Nazaret

³⁹ Tá n̄i ndi'i n̄i kee na ndidaá choon sa'ándá ley sato'o yo Ndios, dá n̄i n̄andió kuéi na kua'an nó'o ná ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea.

⁴⁰ Ta sá sá'ano tayíí ñoó, ta sá kúndakí xí, ta sá ní'í xí ñaxintóni xí kua'an xi. Ta chíndeé nda'o ñaá Ndios.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i s̄a io Jesús uxí uu kuā

⁴¹ Ta ndidaá kuā vá sá sá'an na ve'e xi ñoo Jerusalén keká'ano na víko pascua.

⁴² Tá n̄i xino xi uxí uu kuā, dá n̄i kee na kōkaa na kua'an na xí'ín xí ñoo Jerusalén keká'ano na víko ñoó, táto'on k̄i'o sá kée na.

⁴³ Tá n̄i ndi'i víko ñoó, dá n̄i n̄andió kuéi na kua'an nó'o ná, tído n̄i kandoo va Jesús ñoo Jerusalén. Tído k̄o ní kándaá ta'on ini José xí'ín María ña n̄i kandoo xi.

⁴⁴ Chí n̄i ka'an ná ña ndá ndi kuu vei xi xí'ín dao ka tá'an na. Ta s̄a iin níí vá kuu n̄i xika na. Dá n̄i

kasá'a ná nándukú ñáá ná tein nā kúú tá'an na xí'ín nā ndéi yati xí'ín ná.

⁴⁵ Ta sa'a ña ko ta'ón xi nání'i ná, sa'a ñoó ni nandió kuéi na kua'an nā ñoo Jerusalén nandukú ñáá ná.

⁴⁶ Tá ni xino onj kuu, dá ni nání'i ná xi nákaa xi ini ve'e ño'o ká'ano, ta ió xi tein ta dána'a ley Moisés seídó'o xi ra, ta kúú ndátó'ón xí ra.

⁴⁷ Ta ñayuu ndéi seídó'o ñáá ñóó, kúú ni naá vá iní nā, chí ndichí nda'o xi, ta va'a nda'o nándió né'e xi ña ndátó'ón ñáá taa ñoó.

⁴⁸ Tá ni xini ñáá nā ve'e xi, kúú ni naá vá iní nā. Dá ni kaa naná xi xí'ín xí:

—De'e ló'o, ¿ndiva'a ni keeón di'a xí'ín ndu'u? Dá chí yu'u, xí'ín tatóon ndó'o nda'o níó ndú xionoo ndu nándukú ndú yó'ó.

⁴⁹ Dá ni kaa xi xí'ín ná:

—¿Ndiva'a nándukú ní yu'u? ¿Á ko ná'a ta'on ní ña miían ndúsá kánian kakaai keei choon tatai? —kaá xi.

⁵⁰ Tído ko ní kándaá ta'on ini nā ndiva'a ni ka'an xi dión.

⁵¹ Dá ni kee Jesús kua'an nó'o xí xí'ín ná ñoo Nazaret. Ta daá sa seídó'o va xi nā. Ta ni taxi va'a naná xi ndidaá ña yó'o ini níó ná.

⁵² Ta sá ní'i Jesús cháá ka ñaxintóni xí, ta sá sá'ano dikó cháá ka xi kua'an xi. Ta náta'an ini Ndios xiní ñáá ná, ta náta'an ta'ani ini ñayuu xiní ñáá ná.

3

Di'a kua'an ña ni daná'a Juan, nā dákodo ndúta ñayuu

¹ Tá n̄i x̄ino sa'on̄ k̄uia dándáki t̄aa naní Tiberio César, tiempo daá ñóó nákaā t̄a naní Poncio Pilato né'e ra choon chí kuendá Judea, ta Herodes kúú r̄a né'e choon chí kuendá Galilea, ta ñani r̄a naní Felipe né'e choon chí kuendá Iturea x̄í'ín Traconite, ta r̄a naní Lisantias né'e choon chí kuendá Abilinia,

² ta r̄a naní Anás x̄í'ín Caifás kúú r̄a dut̄i kúú noó noō n̄a Israel. Dá n̄i ka'an̄ Ndios x̄í'ín iin̄ t̄aa naní Juan, n̄a kúú de'e Zacarías, noō kúú yukú ichí.

³ Dá n̄i kee Juan kua'an̄ n̄a ndidaá ñoō ñó'o yu'ú yuta Jordán, ta sā kasto'on̄ na x̄í'ín ñayuu ña ná nandikó iní n̄a sa'á kuachi kée na, dá ná ku'u ká'ano iní Ndios sa'á kuachi n̄a, dá kuu kodō ndúta ná.

⁴ Sa'á ñoō n̄i x̄inkoō to'on̄ n̄i taa profeta Isaías, ch̄i di'a kaáan̄:

Káyu'ú iin̄ t̄aa noō kúú yukú ichí:

“Kandei nduu ndō natiin̄ ndó sato'o yō Ndios, ta ná konó ndó iin̄ ichí ndaā noō ná.

⁵ Ndidaá noō kúú tá'í ná kutí, ta ndidaá kúú yúku x̄í'ín ko'ondo ndundaā, ta ndidaá kúú ich̄i t̄ikaō nduuan̄ ich̄i ndaā, ta ndidaá kúú ich̄i noō kini ndaā nduva'an̄;

⁶ ta ndidaá kúú ñayuu koni n̄a n̄a tanda'á Ndios kii dákaki ñaá.”

⁷ Ta kuá'á nda'ō ñayuu n̄i kasáa noō nákaā Juan, dá ná dákodō ndúta ñaá ná. Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín ná:

—Ndo'ó, n̄a kúú tata kōo xaan̄, ¿ndā yoo kaá daá x̄í'ín ndo'ó ñā dión oon̄ ni k̄aki ndó noó ñā x̄idō iní Ndios vei dándó'o naní ní̄o ndo?

⁸ Koo iní ndō kee ndó ñā va'a, ña ná'a ña miían ndaā ndisa n̄i nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó. Ta ná dá'a ni ka'an̄ ndó ña sa'á ña kúú ndó n̄a ve'e Abraham, sa'á ñoō k̄aki ndó. Ch̄i miían ndaā ná

ka'in xí'in ndó ña kuu va ndee Ndios yuu ndéi yó'o kakuuan na ve'e Abraham.

⁹ Ta kana'á ndó ña sa io nduu va hacha ka'andaan yo'lo yító. Sa'á ñoó ndi ndáa mií vá yító ko xí'o kui'i va'a, kiróón kúú ra ta'anda, dá kee rá noo kéi ñó'o —kaá na.

¹⁰ Dá ni ndato'ón ñaá ñayuu kuá'a ñoó, ta kaá na:
—¿Ndí kían kánian kee ndu'u, tá dáá?

¹¹ Dá ni kaa Juan xí'in ná:

—Ndi ndáa ndo'ó ío uu do'onó, ta ki'o ndó iian noó na ko'án noo. Ta ndo'ó, na ío ña'a sásá'an, ta dión ta'ani kánian kee ndó.

¹² Ta ni kasáa ta'ani dao ta kí'in ya'i sa'a ñó'o kodo ndúta rá. Dá ni ndato'ón rá Juan:

—Maestro, ¿ndí kían kánian kee ndu'u?

¹³ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ná dá'a ni ya'a ndó ki'in ya'i cháa ka ndo noo ña kánian ki'in ya'i ndó.

¹⁴ Ta ni ndato'ón ta'ani ñaá dao soldado, ta kaá ra:

—Ta ndu'u viti, ¿ndí kían kánian kee ndu'u?

Dá ni kaa na xí'in rá:

—Ná dá'a ka ni dáyu'ú ndava'a ndó ñayuu ko'ó ña'a kée, dá ni'i ndo cháa di'ón noo ná, ta o sa chínóo ndó kuachi tó'ón sata ná. Nata'an ni ini ndo xí'in ña kúú ya'i ndó.

¹⁵ Ta ndidaá ñayuu ñoó nómi kíi kandaá ini na á Juan kúú Cristo, na dákaki ñaá, ká'an ná nákanini ini na.

¹⁶ Dá ni kaa Juan di'a xí'in ndidaá ñayuu ñoó:

—Miian ndaa ndisa dákodo ndúta yu'u ndo'ó xí'in takuii oon, tído sata yu'u vei iin na ndaya'i cháa ka o duu yu'u, chi ni ko káni vían nakuiin ndei yu'u ndaxíi yó'o ndisa ná. Ta noón kúú na dákodo

ndúta ndo'ó xí'ín na kúú Espíritu ij Ndios xí'ín ño'ó ita kéi.

¹⁷ Noón kúú táto'on iin taa tánee iin ña'a ndá'a ná dákáa na tirió noo táchi. Ta ki'o dión kée na, dá taó xóo na noni tirió tein xe'án. Ta nataán va'a na tirió ini yáka ná, ta chiño'o na xe'e ñoó xí'ín ño'o kéi, ña ni iin kuu o ndá'o —kaá na.

¹⁸ Ta xí'ín to'on yó'o, ta xí'ín dao ka to'on ni sa ka'an ni'ini na, ta dión sa kasto'on na xí'ín ñayuu sa'á to'on va'a Ndios.

¹⁹ Ta ni danáni ta'ani na rey Herodes, dá chi ió ra xí'ín iin ñá'a naní Herodías, ñá kúú ñadi'í ñani ra, ta naní Felipe. Ta ni danáni ta'ani ñaá ná sa'a ndidaá ka ni ña kini kée ra.

²⁰ Ta noo ndidaá ña kini kée ra, ni kee ta'ani ra iin ka ña kini, chi ni sadi ra Juan ve'e ka.

Di'a ni kuu tá ni sodo ndúta Jesús

²¹ Tá nákaa ij vá Juan dákodo ndúta ná ñayuu, dá ni kasáa Jesús, kúú ni sodo ndúta ta'ani na. Ta tein ká'an na xí'ín Ndios, kúú ni nono vá induú,

²² kúú ni naxino na kúú Espíritu ij Ndios sata ná, ta káa na táto'on káa iin paloma. Ta nda induú tái ni ka'an Ndios:

—Yo'ó kúú de'e manj yu'u, ta náta'an nda'o inii xiníi yo'ó —kaá na.

²³ Ta ni kasá'a Jesús xíonoo na dána'a na tá ió na táto'on oko uxí kuia. Ta sa ka'án ñayuu ñoó ña Jesús ni sa kuu de'e José, ta José ni sa kúú de'e Elí,

²⁴ ta Elí ni sa kuu de'e Matat, ta Matat ni sa kuu de'e Leví, ta Leví ni sa kuu de'e Melqui, ta Melqui ni sa kuu de'e Jana, ta Jana ni sa kuu de'e José,

²⁵ ta José ni sa kuu de'e Matatías, ta Matatías ni sa kuu de'e Amós, ta Amós ni sa kuu de'e Nahum,

ta Nahum n̄i s̄a kuu de'e Esli, ta Esli n̄i s̄a kuu de'e Nagai,

²⁶ ta Nagai n̄i s̄a kuu de'e Maat, ta Maat n̄i s̄a kuu de'e Matatías, ta Matatías n̄i s̄a kuu de'e Semei, ta Semei n̄i s̄a kuu de'e José, ta José n̄i s̄a kuu de'e Judá,

²⁷ ta Judá n̄i s̄a kuu de'e Joana, ta Joana n̄i s̄a kuu de'e Resa, ta Resa n̄i s̄a kuu de'e Zorobabel, ta Zorobabel n̄i s̄a kuu de'e Salatiel, ta Salatiel n̄i s̄a kuu de'e Neri,

²⁸ ta Neri n̄i s̄a kuu de'e Melqui, ta Melqui n̄i s̄a kuu de'e Adi, ta Adi n̄i s̄a kuu de'e Cosam, ta Cosam n̄i s̄a kuu de'e Elmodam, ta Elmodam n̄i s̄a kuu de'e Er,

²⁹ ta Er n̄i s̄a kuu de'e Josué, ta Josué n̄i s̄a kuu de'e Eliezer, ta Eliezer n̄i s̄a kuu de'e Jorim, ta Jorim n̄i s̄a kuu de'e Matat,

³⁰ ta Matat n̄i s̄a kuu de'e Leví, ta Leví n̄i s̄a kuu de'e Simeón, ta Simeón n̄i s̄a kuu de'e Judá, ta Judá n̄i s̄a kuu de'e José, ta José n̄i s̄a kuu de'e Jonán, ta Jonán n̄i s̄a kuu de'e Eliaquim,

³¹ ta Eliaquim n̄i s̄a kuu de'e Melea, ta Melea n̄i s̄a kuu de'e Mainán, ta Mainán n̄i s̄a kuu de'e Matata, ta Matata n̄i s̄a kuu de'e Natán,

³² ta Natán n̄i s̄a kuu de'e David, ta David n̄i s̄a kuu de'e Isaí, ta Isaí n̄i s̄a kuu de'e Obed, ta Obed n̄i s̄a kuu de'e Booz, ta Booz n̄i s̄a kuu de'e Salmón, ta Salmón n̄i s̄a kuu de'e Naasón,

³³ ta Naasón n̄i s̄a kuu de'e Aminadab, ta Aminadab n̄i s̄a kuu de'e Aram, ta Aram n̄i s̄a kuu de'e Esrom, ta Esrom n̄i s̄a kuu de'e Fares, ta Fares n̄i s̄a kuu de'e Judá,

³⁴ ta Judá n̄i s̄a kuu de'e Jacob, ta Jacob n̄i s̄a kuu de'e Isaac, ta Isaac n̄i s̄a kuu de'e Abraham,

ta Abraham n̄i s̄a kuu de'e Taré, ta Taré n̄i s̄a kuu de'e Nacor,

³⁵ ta Nacor n̄i s̄a kuu de'e Serug, ta Serug n̄i s̄a kuu de'e Ragau, ta Ragau n̄i s̄a kuu de'e Peleg, ta Peleg n̄i s̄a kuu de'e Heber, ta Heber n̄i s̄a kuu de'e Sala,

³⁶ ta Sala n̄i s̄a kuu de'e Cainán, ta Cainán n̄i s̄a kuu de'e Arfaxad, ta Arfaxad n̄i s̄a kuu de'e Sem, ta Sem n̄i s̄a kuu de'e Noé, ta Noé n̄i s̄a kuu de'e Lamec,

³⁷ ta Lamec n̄i s̄a kuu de'e Matusalén, ta Matusalén n̄i s̄a kuu de'e Enoc, ta Enoc n̄i s̄a kuu de'e Jared, ta Jared n̄i s̄a kuu de'e Mahalaleel, ta Mahalaleel n̄i s̄a kuu de'e Cainán,

³⁸ ta Cainán n̄i s̄a kuu de'e Enós, ta Enós n̄i s̄a kuu de'e Set, ta Set n̄i s̄a kuu de'e Adán, ta Adán n̄i s̄a kuu de'e Ndios.

4

Di'a n̄i kuu tá n̄i ka'án ña u'u dátuuán Jesús

¹ Kúu n̄i nakutí Jesús xí'ín Espíritu ij Ndios. Dá n̄i kana na yuta Jordán ñoo kua'an na. Ta mií Espíritu ij Ndios kúu na ndáka ñaa kua'an noo kúu yukú ichí.

² Ta ñoo n̄i s̄a kaa na uu diko kuu, ta n̄i xirndodó ñaa ña u'u. Ta ni iin ña'a ta'on ko ní sei na tein kuu daa ñoo. Tá n̄i ndi'i, kúu nda'í nda'o kuíko na.

³ Dá n̄i kaa ña u'u xí'ín ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúu ní, dá kían ka'anda ní choon noo yuu xaan, dá ná nduuan pan kaxí ní.

⁴ Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Di'a va kaá tuti ij Ndios: “O duú ta'on tó'on pan xínñó'ó ñayuu keí ná, dá kataki na. Di'a to'on

Ndios ta'ani xínño'ó ná kueídó'o na, dá kataki ndisa na.”

⁵ Dá n̄i kee ñ̄a u'u ndáka ñ̄aá kua'an nda din̄i iin yúku dikó. Dá n̄i daná'an ndidaá kúú ñoo ñó'o iin ní kúú ñayúú yó'o noo ná.

⁶ Dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—Ío yu'u ñ̄a k̄i'oi iin ní kúú ñoo káa dándákón, xí'ín ñ̄a kuiká kómíán, ch̄i yu'u n̄i natiiian kaño'an t̄ixi ndá'í. Sa'á ñoo ndá yoo ka'án mií véi k̄i'oi ñ̄a noo.

⁷ Tá ná nakuijn xití ní nooí kandaño'o ní yu'u, dá k̄ian ndidaá kúú ñ̄a káa kakuu ñ̄a'a mií ní.

⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Kuya'a kua'án nooí, ñ̄a u'u, ch̄i di'a va kaá tuti ij Ndios: “Koo ini ndo kandaño'o ndó iin tó'ón din̄i Ndios, na kúú sato'o ndo, ta sava'a noo iin tó'ón mií ná koni kuáchí ndó.”

⁹ Dá n̄i kee ñ̄a u'u ndáka ñ̄aá kua'an ñoo Jerusalén. Dá n̄i ñ̄akáa ñ̄aáán noo dikó cháá ka din̄i ve'e ño'o ká'ano ñoo. Dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—Tá miían ndaa kuiti de'e Ndios kúú mií ní, dá k̄ian dánkao ní mií ní nda yó'o, ta nda noño'o káa,

¹⁰ ch̄i di'a kaá tuti ij Ndios:

Ka'anda Ndios choon noo ángel kéchoon noo ná kasaa na kanda na yo'ó.

¹¹ Ta kuita nduu na xí'ín ndá'a ná natiin na yo'ó, dá k̄ian ná o tárkue'e sa'on kee yuu.

¹² Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Di'a ta'ani kaá tuti ij Ndios: “O sa kórndodó ndó Ndios, na kúú sato'o ndo.”

¹³ Tá n̄i ndi'i n̄i xirndodóán Jesús, dá n̄i kuxiká tooan noo ná.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i kasá'á Jesús dána'a na noo ñayuu

14 Dá nì nandió koo Jesús kua'an nà chí kuendá Galilea di'a. Ta nì nakutí ná xí'ín ndée nì xì'o Espíritu iì Ndios noo ná. Ta iin ní kúú kua'an naka'ani ña ndátó'ón ñayuu sa'a ná.

15 Ta dána'a nà ini ve'e noo náta nà Israel ndidaá kúú ñoo noo kásandaá nà. Ta ndidaá ñayuu ká'an va'a sa'a ná.

Dì'a nì ndo'o Jesús tá nì no'o nà Nazaret, noo kúú ñoo mii ná

16 Dá nì ndisáa Jesús ñoo Nazaret noo nì sa'ano na. Tá nì kasandaá kuu nání'i ndée nà Israel, dá nì ku'u na ve'e noo náta nà ñoo ñoo tító'on kì'o sá kée na. Dá nì naku'ín ndichi nà ka'i na tuti iì Ndios.

17 Ta nì xì'o taa dándáki ve'e ñoo tuti nì taa profeta Isaías noo ná. Ta nì nandika nà noo tuti ñoo. Dá nì naní'i ná noo tándaa to'on ká'an di'a:

18 Espíritu Ndios kúú nà ió xí'ín yu'u,
ta nì xì'o na choon noo yú'u ña kasto'in to'on va'a
yó'o xí'ín ñayuu kúnda'í.

Ta nì tanda'á ná yu'u veii nduva'i ñayuu koó ka
tandeé ini noo,

ta veii kasto'in xí'ín nà ñó'o tixi ndá'a ta kini ña ni'i
ná káki na.

Ta veii kì'oi ña natuu noo nà ko túu noo.

Ta veii ditái ñayuu tixi ndá'a ña dándó'o níó ná.

19 Ta veii ta'ani kasto'in xí'ín ñayuu ña sa nì xinkoo
kuiá nì chikaá ini sato'o yo Ndios chindeé
ñaá ná.

20 Dá nì nakadi Jesús noo tuti ñoo. Dá nì nakì'o
naan noo taa dándáki ve'e ñoo. Dá nì sa koo na ió
nà. Ta kúú ndidaá vá ñayuu ñoo ndé'é káxí ñaá
ndéi na.

21 Dá nì kaa Jesús xí'ín ná:

—Kana'á ndó ña kuu víti ni xinkoo noo ká'an tuti ii Ndios yó'o noo ndidaá ní ndó.

²² Ta kúu ndidaá ñayuu ñoo ká'an va'a sa'a Jesús. Ta ni naá vá iní na xiní na sa'á to'on ndato ni ka'an na. Dá ni kaa na:

—¿Á o duú de'e José vá kúu ta kaa?

²³ Dá ni kaa Jesús:

—Sa ná'á véi ña di'a kóni ndo ka'an ndo xí'in: “Tá miían ndaa kúúón ta ketátá, dá kían ketátá kí miíón, ná kande'á. Chí ni seídó'o ndu'u ña ni keeón kuá'á nda'o ña ndato ñoo Capernaum, sa'á ñoo kee ta'ánón ña noo ndu'u, na kúu na ñoo miíón, ná kande'á” —kaá na.

²⁴ Dá ni kaa ta'ani Jesús:

—Ta miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ni iin tó'ón ta'on profeta ko nátiin va'a ñaá na kúu na ñoo mií ná.

²⁵ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ni sa ndei nda'o na kuáan Israel tá tiempo profeta Elías. Ta tiempo daá ni kón dai oni kua dao, ta deén nda'o ni sa io tama iin ní kúu noño'o.

²⁶ Tído ko ní tánda'á ta'on Ndios Elías ña ko'on na chindeé ná ni iin tó'ón na kuáan ndéi Israel. Di'a ni chinda'á ñaá ná ni sa'an na ni chindeé ná iin ña kuáan ió ñoo naní Sarepta, ña nákaa yati noo nákaa ñoo ká'ano naní Sidón.

²⁷ Ta dión ta'ani kuá'á nda'o ñayuu ndó'o kue'e té'i ñi ni sa ndei Israel tiempo ni sa kuu Eliseo profeta. Tído ni iin tó'ón ná ko ní sa'an na nduva'a na. Sava'a iin tó'ón ta naní Naamán vá, tá'an ra kúu kuendá Siria, ni nduva'a na —kaá Jesús.

²⁸ Tá ni seídó'o ñayuu ñó'o ini ve'e ñoo ña ni ka'an Jesús dión, kúu ndidaá vá ná ni xido nda'o ini.

29 Dá n̄i ndakuei na n̄i tiin na Jesús. Dá n̄i taó ñáá ná sata vé'e. Dá n̄i kee na ndáka ñáá ná kua'an na nda din̄i yúku ín noo nákaa ñoo ñoo. Ta nda ñoo dákuió tuú na Jesús, dá naxino na nda sa'a yúku, ká'an ná.

30 Tído n̄i chika'anda Jesús tein ñayuu kuá'a ndíta ñoo, ta kúu kua'an va na.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa nákaa iin espíritu kini

31 Dá n̄i naxino na ñoo Capernaum, ña nákaa chí kuendá Galilea. Ta n̄i daná'a na noo ñayuu tein kuu nani'i ndée ná.

32 Kúu n̄i naá vá iní ñayuu ñoo sa'a ña dána'a Jesús, chí dána'a na táto'on k̄i'o kée iin na né'e choon.

33 Ta ini ve'e noo náta na Israel ñoo nákaa iin taa nákaa iin espíritu kini. Ta kúu n̄i'í nda'o n̄i kayu'ú espíritu kini ñoo,

34 ta kaáan xí'in Jesús:

—¡Dánkoo ní ndu'u, kua'an ní! ¿Ndí k̄ián ndó'o ní xí'in ndu'u, Jesús, na ñoo Nazaret? ¿Á veí ní dánaá ní ndu'u? Sa ná'á vá yu'u ndá yoo kúu mií ní, chí mií ní kúu na īi n̄i kii noo Ndios.

35 Dá n̄i danáni ñáá Jesús, ta kaá na xí'an:

—¡Kadi yú'on! ¡Kua'an keta k̄i'í ini taa xaan!

Dá n̄i dankao espíritu kini taa ñoo nda noño'o noo ñayuu ndéi ñoo. Dá n̄i ketaan kua'an, ta ni iin ka ña'a kini ko ní kéean xí'in rá.

36 Ta kúu n̄i naá vá iní ndidaá ñayuu ñoo, dá n̄i kasá'á ná ndátó'on tá'an na:

—¿Ndá to'on kúu vían ká'an taa káa, chí xí'in choon né'e ra, ta xí'in ndée kómí rá sa'ándá ra

choon noo espíritu kini, ta kúú seíd'o ñaáán?
—kaá na.

³⁷ Ta n̄i naḱa'ani ña ndato n̄i kee Jesús noo ndi-
daá ñayuu ndéi yati ñoó.

*Di'a n̄i kuu tá n̄i nduḅa'a Jesús ñá kúú xido Simón
Pedro*

³⁸ Dá n̄i keta Jesús ve'e ñoó kua'an na. Dá n̄i saa
na n̄i ku'u na ve'e Simón. Ta ka'í nda'o ndó'o xido
ra kée kue'e dáa. Dá n̄i seí nda'í na noo Jesús ña ná
nduḅa'a ñaá ná.

³⁹ Dá n̄i naḱuín ndei Jesús noo kándu'u ñá'a ñoó.
Dá n̄i sa'anda na choon noo kue'e dáa ñoó, ta kúú
n̄i ya'a vaan. Ta kúú vití'ón vá n̄i ndakoo ñá'a ñoó,
dá n̄i kasá'á kénduuan ña kasá'an na.

Ta kua'á ndava'o ñayuu n̄i nduḅa'a Jesús

⁴⁰ Dá tá n̄i sa noo ndindii kuu dáá ñoó, dá ndáka
ñayuu ndidaá na ndó'o noo n̄i kue'e n̄i kasáa na
noo Jesús. Dá n̄i chinóo na ndá'a ná sata iin rá iin
ñayuu kú'u ñoó, kúú n̄i nduḅa'a va ñaá ná.

⁴¹ Ta n̄i kanḱuei ta'ani espíritu kini ini kua'á
nda'o ñayuu ñoó, ta n̄i kayu'án:

—¡Mií ní kúú de'e Ndios!

Tído n̄i danáni ñaá Jesús, ta ko ní sóno ná ña ka'an
sa'a ná. Ch̄i ná'á váán ña mií ná kúú Cristo, na
dákaki ñaá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'an Jesús iin xián noo ko iin ndéi

⁴² Dá tá n̄i tuu noo iin ka kuu, dá n̄i keta Jesús
ñoó ñoó kua'an na iin ka xián noo ko iin ndéi. Tído
n̄i kee ñayuu ndéi ñoó ñoó kua'an na nandukú ñaá
ná. Dá tá n̄i naní'i ñaá ná, n̄i ka'án ná chituu ñaá
ná, dá ná dá'a ni kana xoo na noo ná.

⁴³ Tído n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Miían kánian ko'on ta'ani yu'u dána'i noo dao ka ñayuu ndéi dao ka ñoo sa'á to'on va'a ña ká'an sa'a ndi koo ndu'u na tixi ndá'a Ndios, dá chi sa'a choon yó'o vej yu'u —kaá na.

⁴⁴ Ta ni daná'a na to'on va'a yó'o ini ve'e noo náta ka na Israel chí kuendá Galilea di'a.

5

Di'a ni kuu tá ni tiin Simón Pedro kua'á tiyaká ni kee Jesús

¹ Iin kuu nákaa Jesús yu'ú taño'o naní Genesaret. Ta ndéi kua'á nda'o ñayuu seídó'o ñaá ná. Ta ni kasá'á dándútí ná Jesús, dá chi kátoó na kueídó'o na to'on Ndios.

² Dá ni xini Jesús ña ndíta oon uu barco yu'ú taño'o ñoo, dá chi sa ni noo va taá tinn tiyaká ini ra nakata ra ñóno rá.

³ Dá ni kaa na ini iin barco ñoo, ta yiróón kúú ña'a Simón, dá ni xika na ña maní noo rá ña ná tanda'á rá barco ñoo ko'on ra lú'u ka ini takuúí. Dá ni sa koo na ió na ini ra, dá ni kasá'á ná dána'a na noo ñayuu kuá'a ñoo.

⁴ Tá ni ndi'i ni daná'a na, dá ni kaa na xí'in Simón:

—Dákáka barco yó'o ná ko'o cháá ka nda noo konó ini takuúí yó'o, ta dákana ndó ñóno ndo ini takuúí, dá tiin ndó tiyaká.

⁵ Dá ni kaa Simón xí'in ná:

—Maestro, sa iin ní vá ñoo yaka ni sa ño'o ndu ni kechóon ndu, ta ni iin tó'ón tiyaká ko ní tinn ndu. Tído tá dión kaá mií ní, dá ná dákánai ñónoí ini takuúí.

⁶ Ta dión n̄i kee ra. Kúú kua'á nda'o t̄iyaká n̄i tiin ra, sa'á ñoó n̄i kasá'á ndáta ñóno rá.

⁷ Dá n̄i kasá'á kúu ndá'a rá kána ra dao ka t̄aa né'e tá'an xí'ín rá, tá'an ra ñó'o ini iin ka barco ñoó, ña ná saa ra chindeé ñaá rá. Ta kúú ndin nduú barco n̄i dakútí rá xí'ín t̄iyaká. Sa'á ñoó ioan keta ka'ani barco ini takují sa'á ña n̄i chití rá xí'ín t̄iyaká.

⁸ Tá n̄i xini Simón Pedro ña k̄i'o dión n̄i kee Jesús, dá n̄i sa kuín xití rá noo ná, dá n̄i kaa ra:

—Kuxoo ní noo yú'u, tatá, dá ch̄i iin t̄aa kómí kuachi va kúú yu'u.

⁹ Dión n̄i kaa ra, dá ch̄i sa'á ña kua'á t̄iyaká n̄i taó rá, sa'á ñoó n̄i yu'ú nda'o ra xí'ín ndidaá ka t̄aa né'e tá'an xí'ín rá ñoó.

¹⁰ Ta dión ta'ani n̄i yu'ú nda'o Jacobo xí'ín Juan, tá'an ra kúú de'e Zebedeo, t̄a kéchóon dáó xí'ín Simón. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín Simón:

—Ná dá'a ni yu'óon, dá ch̄i ko'on yo'ó tavon ñayuu tein kuachi na tát̄o'on k̄i'o kéeon tavon t̄iyaká ini takují.

¹¹ Dá n̄i taó rá barco ra n̄i kandoo rá ndíta rá yu'ú taño'o. Ta n̄i dankoo ra ndidaá kúú ña'a ra, dá n̄i kee ra kua'an ra xí'ín Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin t̄aa ndó'o kue'e té'i ñi

¹² Iin kuu nákaa Jesús iin ñoo ká'ano. Ta ñoó n̄i kasáa iin t̄aa ndó'o kue'e té'i ñi. Tá n̄i xini ra Jesús, kúú n̄i sa kuín xití rá noo ná. Ta n̄i xinó ví taan ra nda noño'o. Dá n̄i seí nda'í ra noo ná, ta kaá ra xí'ín ná:

—Tatá, tá kóni ní, kuu va nduvii ní ñíí.

13 Dá n̄i ch̄inóo na ndá'a ná sata rá, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Jaan, kón̄i. Ná nduvii ñ̄iion.

Ta kúú vití'ón di'a n̄i ndañó'ó ní'ini kue'e ndó'o ra.

14 Dá n̄i sa'anda Jesús choon noo rá ñ̄a ná dá'a ni nakani ra xí'ín ni iin tó'ón ñ̄ayuu ñ̄a n̄i kee na xí'ín rá, ch̄i di'a n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kua'án na'on miíón noo tá dut̄i, ta kua'án dokon ñ̄a'a noo Ndios sa'á ñ̄a n̄i kandoo viion noo ná, táto'on k̄i'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ñ̄a kandaá ini ra ñ̄a sa n̄i nduviion —kaá na.

15 Tído n̄i naka'ani cháá ka to'on ká'an sa'á ñ̄a kée Jesús. Sa'á ñ̄oo kua'á nda'o ñ̄ayuu n̄i nataka kueídó'o ñ̄aá, ta nduva'a ta'ani na kee Jesús.

16 Tído sa keta xoo va Jesús sa sá'an na dao ka xían noo k̄o iin ndéi. Ta ñ̄oo sa ká'an na xí'ín Ndios.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa n̄i nat̄i sa'a

17 Iin kuú nákaa Jesús dána'a na noo ñ̄ayuu ini iin ve'e. Ta ñ̄oo ndéi tá fariseo xí'ín tá dána'a ley, tá'an ra n̄i kii ñ̄oo ñ̄o'o chí kuendá Galilea xí'ín kuendá Judea, xí'ín ra n̄i kii ñ̄oo Jerusalén. Ta ió choon sato'o yo Ndios noo ndá'a Jesús, sa'á ñ̄oo kándéé ná nduva'a na na kú'u.

18 Dá n̄i kasáa dao taa, ta yí'i ra iin x̄ito noo kánóo iin taa n̄i nat̄i sa'a, ta kón̄i ra chí'í ñ̄aá rá ini ve'e, dá ch̄indu'u ñ̄aá rá noo Jesús, ká'an rá.

19 Tído k̄o ní'í rá ndi kee ra ku'u ra ini ve'e ñ̄oo, ch̄i kua'á nda'o ñ̄ayuu ñ̄o'o ñ̄oo. Sa'á ñ̄oo n̄i dakáa ñ̄aá rá din̄i vé'e. Dá n̄i sonó rá iin yáí. Dá n̄i danóo ra x̄ito noo kánóo tá kú'u ñ̄oo me'í noo ió Jesús.

20 Tá n̄i x̄ini Jesús ñ̄a kándéé nda'o ini ñ̄aá taa ñ̄oo, dá n̄i kaa na:

—Yo'ó, ta kú'u xaan, sa n̄i ndoo va kuachón.

21 Dá n̄i kasá'a nákani ini taa dána'a ley Moisés xí'ín ta fariseo ndíta ñoó. “¿Ndá yoo kúú taa káa, xiní ra, ch̄i ká'an ndava'a ra xí'ín Ndios xí'ín to'on ká'an ra? Ch̄i iin tó'ón din̄i vá Ndios kúú na kuu dándóo kuachi ñayuu.”

22 Kúú n̄i kandaa ini Jesús ña k̄i'o dión nákani ini ra. Dá n̄i ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndiva'a nákani ini ndo dión?

23 ¿Ndí k̄ián ko'ú'u cháá ka'ín xí'ín taa yó'o, ká'an ndo'ó: “Sa n̄i ndoo va kuachón”, o ka'ín xí'ín rá: “Ndakuijn ndichi, ta kua'an nó'on”?

24 Tído viti dá ná ko'ín dána'i noo ndo ña kómí ndisa na n̄i nduu taa ñayuú yó'o choon ña dándóo na kuachi kómí ñayuu.

Dá n̄i kaa na xí'ín ta n̄i natii sa'a ñoó:

—Ta ká'ín xí'ín yo'ó viti. Ndakuijn ndichi, ta naki'in x̄iton, ta kua'an nó'o ve'ón.

25 Ta kúú viti'ón vá n̄i naku'ijn ndichi ra noo ndidaá kúú ñayuu ñoó. Ta kúú n̄i naki'in ra x̄ito noo n̄i sa nóo ra. Dá n̄i kee ra kua'an nó'o rá ve'e ra, ta sá kéká'ano ra Ndios kua'an ra.

26 Ta ndidaá kúú ñayuu ñoó n̄i naá nda'o iní, ta n̄i kasá'a ná kéká'ano na Ndios. Ta yu'ú nda'o na, ta kaá na di'a:

—Kuu viti n̄i xiniq ña'a ndato.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kana Jesús iin taa naní Leví Mateo ña kanoo ra xí'ín ná

27 Tá n̄i ndi'i n̄i kuu dión, dá n̄i keta Jesús ve'e ñoó kua'an na. Ta kúú n̄i xini na ió iin taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, ta naní rá Leví. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Nakí, ná ko'o kanooón xí'ín yu'u.

28 Dá n̄i ndakuín ra. Ta kúú n̄i d̄ankoo ra ndidaá kúú ñ̄a'a ra, dá n̄i kee ra kua'an̄ ra kanoo ra xí'ín ná.

29 Dá n̄i kee ra iin vík̄o ve'e ra keká'ano ra Jesús. Ta kua'á nda'o t̄aa kí'in ya'i sa'a ñ̄ó'ò, xí'ín dao ka ñ̄ayuu ndéi mesa sásá'an dáó xí'ín Jesús.

30 Kúú n̄i kasá'á t̄a dána'a ley xí'ín t̄a fariseo ká'an̄ kuách̄i ra xí'ín t̄aa xionoo xí'ín Jesús, ta kaá ra:

—¿Ndiva'a sásá'an ndó, ta xí'i ndó xí'ín t̄aa kí'in ya'i sa'a ñ̄ó'ò, xí'ín dao ka n̄a kómí kuách̄i yó'o?

31 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—N̄a ió va'a k̄o xínñó'ó ta'on na t̄aa ketátá ñ̄aa. Sava'a n̄a kú'u va kúú n̄a xínñó'ó ñ̄aa.

32 Ta dión ta'ani yu'u, k̄o véi ta'on yu'u nakanai n̄a ká'án ñ̄a kúú ná ñ̄ayuu ndaa. Di'a veí yu'u nakanai n̄a nákoní ñ̄a kómí ná kuách̄i, dá ná nandikó iní n̄a sa'án.

Dána'a Jesús ñ̄a kúú ná t̄ato'on iin tono

33 Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—T̄aa xionoo xí'ín Juan, n̄a dákodo ndúta, né'e īi nda'o ra, ta ká'an̄ nda'o ra xí'ín Ndios, ta dión ta'ani kée t̄aa xionoo xí'ín t̄a fariseo, tído t̄a xionoo xí'ín ní sásá'an va ra, ta xí'i va ra.

34 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—¿Á ká'án ndó ñ̄a kuu kendúsa ndo xí'ín ñ̄ayuu n̄i n̄ataka noo ió vík̄o t̄anda'a ñ̄a kane'e īi ná nani ió īi vá tono xí'ín ná?

35 Tído kasandaá iin kuu, dá naki'in ra tono kane'e ra ko'on̄ ra. Nda dáá ví, dá k̄ian k̄anian kane'e īi ñ̄ayuu ñ̄oo.

Dána'a Jesús ñ̄a k̄o náki'in tá'an ta'on ñ̄a dána'a n̄a xí'ín ñ̄a dána'a t̄a fariseo

³⁶ Dá n̄i dakí'in tá'an tuku Jesús dao ña'a xí'ín to'on dána'a na noo rá, ta kaá na:

—Ta ko ín ta'on sa'ándá iin tá'í iin dá'on saá, ta ná koto tá'an naan noó n̄i ndata iin da'ón yátá, chí tá ná kee na dión, dá kían dátúú vá ná dá'on saá, ta o náki'in tá'an nóó ta'an vaan xí'ín da'ón yátá ñóó.

³⁷ Ta ko ín ta'on taán vino saá ini ñi yátá, dá chí tá ná kee na dión, dá dáka'ándí va vino saá ñi yátá ñóó, ta kúú ndi'i vino ñóó kuita, ta kúú tuú vá ñi ñóó.

³⁸ Sa'á ñóó va'a cháá ka ná taán yó vino saá ini ñi saá, dá kían ni iian ná o túú.

³⁹ Ta ñayuu xí'í vino yátá, ko kóni ka na ko'o na vino saá, dá chí kaá na ña va'a cháá ka sá'an vino yátá —kaá Jesús.

6

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'á kuu nání'i ndée na Israel

¹ Ta tein iin kuu nání'i ndée na Israel, chíka'anda Jesús kua'an na noño'o noo káa tirió. Kúú n̄i kasá'á ta xionoo xí'ín ná tó'on ra yoko tirió. Ta n̄i chiní'ini ndá'a ráan, dá n̄i kana nonián, ta n̄i kasá'á rá seí raán kua'an ra.

² Dá n̄i kaa dao ta fariseo:

—¿Ndiva'a kée ndó ña ko kánian keeá tein kuu nání'i ndéea?

³ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á ko óon ta'on ka'i ndo'ó ña n̄i kee David sa na'á tá nda'í n̄i kuiko na xí'ín ta xionoo xí'ín ná?

⁴ Chí kaáan ña n̄i ku'u na ve'e Ndios, ta n̄i ki'in na pan, ña dóko ta duti noo Ndios, ña ko kánian keí ñayuu oon, chí sava'a ta duti vá kuu keí ñá. Tído

n̄i seí va David ñ̄a, ta n̄i xi'o ta'ani naan n̄i seí taa x̄ionoo x̄í'ín ná.

⁵ Dá n̄i kaa ta'ani na x̄í'ín rá:

—Kana'á ndó ñ̄a ió ta'ani choon noo ndá'a na n̄i nduu taa ñ̄ayuú yó'o ñ̄a dándáki na tein kuu nání'i ndéé yo —kaá na ká'an na sa'a mií ná.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa n̄i natii ndá'a

⁶ Tein iin ka kuu nání'i ndéé na Israel n̄i ku'u Jesús ini ve'e noo náta na ñoo ñoo. Dá n̄i kasá'á ná dána'a na. Ta ñoo nákaa iin taa n̄i natii ndá'a xoo kuá'a.

⁷ Ta ndíta ta dána'a ley x̄í'ín ta fariseo nání rá Jesús, dá ná kande'á á nduva'a na ta kú'u ñoo tein kuu nání'i ndéé ná, dá ni'i rá ndí koo dáta kuachi ñ̄aá rá noo ta né'e choon.

⁸ Tído sa ná'á vá Jesús ndí kián nákani ini taa ñoo. Dá n̄i kaa na x̄í'ín ta n̄i natii ndá'a ñoo:

—Ndakuiin ndichi, ta kakuin me'í yo'o.

Ta kúu n̄i nakuiin ndichi ra, dá n̄i sa kuin ra ín ra.

⁹ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín dao ka taa ñoo:

—Ná ko'in ndato'in ndo'ó iin ñ̄a'a viti. ¿Ndá kián kuu kee yó tein kuu nání'i ndéé yo? ¿Á kee yó ñ̄a va'a o á kee yó ñ̄a kini? ¿Á dáka'kió iin ñ̄ayuu o ka'ání yo ná? Ka'an ndo ná kande'á —kaá na.

¹⁰ Dá n̄i kao noo na n̄i sa nde'é ná noo ndidaá kúu ñ̄ayuu ndéi ñoo. Dá n̄i kaa na x̄í'ín taa kú'u ñoo:

—Ná dákaa ndá'on xaan.

Tá n̄i nada'káa ra ndá'a rá, ta kúu n̄i nduva'a vaan.

11 Tído nì xido nda'o ini taa ndíta nání ñaa ñoo. Ta kúú nì kasá'á rá ndátó'ón rá ndí kee ra, dá kendava'a ra xí'ín Jesús.

Dì'a nì kee Jesús tá nì kaxi na uxi uu taa kanoo xí'ín ná

12 Ta tein kuú dáá ñoo, dá nì sa'an Jesús dinì iin yúku nì ka'an na xí'ín Ndios. Ta nù ñoo yaka nì sa káa na nì ka'an na xí'ín ná.

13 Tá nì tuu noo, dá nì kana na ndidaá kúú taa xionoo xí'ín ná. Ta tein roón nì kaxi na uxi uu taa, dá nì chīnani ñaa ná apóstol, dá kane'e ra to'on na kanoo ra.

14 Iin taa yó'o nani Simón. Ta nì chīnani ñaa ná Pedro, ta iin ka ra nani Andrés, ta kúú ñani Pedro. Ta iin ka ra nani Jacobo, xí'ín ra nani Juan, xí'ín ra nani Felipe, xí'ín ra nani Bartolomé,

15 xí'ín ra nani Mateo, xí'ín ra nani Tomás, xí'ín ra nani Jacobo, ra kúú de'e Alfeo, xí'ín ra nani Simón, ra kuendá Zelote,

16 xí'ín ra nani Judas, ra kúú de'e Jacobo, xí'ín ra nani Judas Iscariote, tá'an ra nì kasandaá nì nakì'o Jesús noo ta xini u'u ñaa.

17 Dá nì kee Jesús konoo na kua'an na xí'ín taa yó'o. Dá nì xino na nì sa tuu na iin yodo. Ta ñoo ndéi dao ka ta xionoo xí'ín ná, xí'ín kua'á nda'o ñayuu nì kii ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Judea, xí'ín na nì kii ñoo Jerusalén, xí'ín na nì kii yu'ú taño'o noo kúú ñoo Tiro xí'ín Sidón, chī nì kasaa na kueídó'o na ña dána'a Jesús, dá ná nduva'a na noo kue'e ndó'o na.

18 Ta nì nduva'a ta'ani na ndidaá ñayuu ñó'o espíritu kini.

19 Ta ndidaá kúú ñayuu ñóó ñi ndi'i ini dáko'on ndá'a ná Jesús, chí xí'ín ndée kómí ná, kándéé ná nduva'a na ña kú'u. Ta kúú ndidaá vá ña kú'u ñi nduva'a na.

Dána'a Jesús ña ndiká'án ndi kúu ví dao ñayuu, ta nda'í kúu ví dao ka ña

20 Dá ñi sa nde'é Jesús noo ndidaá ña xí'ín ná, dá ñi kaa ña xí'ín rá:

—Ndiká'án ndi kúu ví ndo'ó, ña kúnda'í xaan, dá chí sa ñó'o ndó tixi ndá'a Ndios.

21 'Ta ndiká'án ndi kúu ví ndo'ó, ña nda'í kuiko viti, dá chí ndato koni ndo ndinoo ini ndo.

'Ta ndiká'án ndi kúu ví ndo'ó, ña ndé'í viti, dá chí ndato ná kuakí ndo.

22 'Ta ndiká'án ndi kúu ví ndo'ó tá xiní u'u ñaá ñayuu, o tá taó xóo na ndo'ó tein na, o tá kána'á ña xí'ín ndó, o tá chínaní kiní na ndo sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u, ña ñi nduu ña ñayuu yó'o.

23 Kadíj ini ndo tá ndó'o ndó dión, ta nakutí ndó xí'ín ña kádíj ini ndo, dá chí ká'ano nda'o ña'a ñi ndo noo Ndios chí induú, chí kí'o dión ta'ani sa kendava'a na sá'ano ve'e ñayuu ñóó xí'ín profeta tá sa na'á.

24 'Tído nda'í kúu ví ndo'ó, ña kúú ña kuiká, chí tandeé ini kómí ndó kúú ña ío ñayuu yó'o va.

25 'Ta nda'í kúu ví ndo'ó, ña sa ndínoo ini viti, dá chí kasandaá iin kuu nda'í kuiko ndó.

'Ta nda'í kúu ví ndo'ó, ña sákí viti, dá chí kasan-daá iin kuu, dá nda'í kuu ini ndo, ta nda'í kuaki ndó.

26 'Ta nda'í kúu ví ndo'ó tá chínaní va'a ñaá ndidaá ñayuu, dá chí kí'o dión ñi sa kee ña ve'e ñayuu ñóó xí'ín profeta to'ón tá sa na'á.

Dána'a Jesús ña kánian ku'u ini yo sa'á ñayuu xiní u'u ñaá

²⁷ Tído ndo'ó, na seíd'ó ñaá, ká'in xí'ín ndó ña ku'u ini ndo sa'á na naá xí'ín ndó, ta va'a kee ndó xí'ín na xiní u'u ñaá.

²⁸ Ta va'a ka'an ndo xí'ín na ká'an ndava'a sa'a ndo. Ta kaka ndo ña maní noo Ndios sa'á na kéndava'a xí'ín ndó.

²⁹ Ta ndáa na ni kani iin xoo noo ndo, dá kían k'i'o ndó iin ka xoo ná kani na. Ta ndáa na ni xio ndaa kotó ndíxi ndó, konó ndó ná kuio ndaa ta'ani na do'ono ndo.

³⁰ Tá ndáa na xíka iin ña'a noo ndo, k'i'o ndóan noo ná. Ta ndáa na ni xio ndaa ña'a kómí ndó, ná dá'a ni ndaka ndoan noo ná.

³¹ Táto'on k'i'o kóni ndo kee dao ka ñayuu xí'ín ndó, k'i'o dión ta'ani kee ndó xí'ín ná.

³² Chì tá kú'u ini ndo sava'a sa'á na kú'u ini sa'a mií ndó, ¿ndí kían va'a ná'a ndo sa'á ña kée ndó dión? Chì nda na kómí kuachi kú'u ini na sa'á na kú'u ini sa'a mií ná.

³³ Tá kée ndó ña va'a xí'ín sava'a na kée ña va'a xí'ín mií ndó, ¿ndí kían va'a ná'a ndo? Chì nda na kómí kuachi kée ña va'a xí'ín na kée ña va'a xí'ín mií ná.

³⁴ Ta tá xí'o tóo ndó ña ió noo ndo sava'a noo na ná'a ndó nandió né'an noo ndo, ¿ndí kían va'a ná'a ndo? Chì nda na kómí kuachi xí'o tóo na ña ió noo ná noo dao ka na kómí kuachi, chì ná'a ná ña nandió né'e ndi'i naan noo ná.

³⁵ Tído koo ini ndo ku'u ini ndo sa'á na xiní u'u ñaá, ta va'a kee ndó xí'ín ná, ta k'i'o tóo ndó ña ió noo ndo noo ná, ta ná dá'a ni kandati ndó nani'i ndoan, dá kían ká'ano nda'o ña va'a natiin ndó noo Ndios, ta kasandaá ta'ani ndó kakuu ndó de'e

Ndios, na ió noo dikó. Dá ch̄i Ndios va'a ini kúú ná xí'ín ñayuu koó ndivé'e noo, xí'ín ñayuu k̄ini.

³⁶ Sa'a ñoó koo ini ndo ku'u ini ndo sa'a ñayuu táto'on k̄i'o kú'u ini Ndios sa'a ná.

Dána'a Jesús ña ná dá'a ni dátai kuachi yó ñayuu

³⁷ 'Ná dá'a ni keyíko mií ndó sa'a ñayuu, dá k̄ian ná dá'a ni keyíko Ndios sa'a ndo. Ná dá'a ni dátai kuachi ndó ñayuu, dá k̄ian ná dá'a ni tai kuachi ndó noo Ndios. K̄i'o ká'ano ini ndo sa'a ñayuu, dá k̄ian ná k̄i'o ká'ano ini Ndios sa'a ndo.

³⁸ K̄i'o ndó ña ió noo ndo noo dao ka ñayuu, dá nak̄i'o Ndios ña'a noo ndo, ch̄i k̄i'o na kua'á ña va'a noo ndo, dá ch̄i noón kúú na k̄idi ni'inian, dá ketoon va'an, ta dákútí d̄iní ná kostá ndo nandió né'e naan noo ndo, dá ch̄i táto'on k̄i'o kée ndó chindeé ndó ñayuu, k̄i'o dión kee Ndios xí'ín ndó.

³⁹ Dá ñi dak̄i'in tá'an ta'ani Jesús ña yó'o xí'ín to'on ñi daná'a na:

—¿Á kuu katiin ndaa tá'an uu t̄a ko túu noó ko'on ra iin x̄ián, ká'án ndó? ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ndin nduú va ra kuei ini yái?

⁴⁰ Ta ni iin t̄a dakuá'a ko ndáya'i cháa ka noó t̄a dána'a noo rá. Tído ndi ndáa mií vá ra ñi dakuá'a va'a, kasandaá ra kana'á rá táto'on k̄i'o ná'á t̄a dána'a noo rá.

⁴¹ ¿Ndiva'a ndé'é ndó xe'e ló'o nákaa noo ñani ndo, ta ko x̄i'o ndó kuendá ká'ano ka t̄indú'u nákaa noo mií ndó?

⁴² Ta, ¿ndi káa noo ndo ka'an ndo xí'ín ñani ndo: “Ñanij, konón ná taó̄i xe'e nákaa nooon xaan”, kaá ndo, ta ko ndé'é ta'on ndó ndi k̄i'o ví káa t̄indú'u nákaa noo mií ndó? ¡Kúú ndó ñayuu uu noo! Taó ndó dinñó'ó t̄indú'u nákaa noo mií ndó xaan, dá

natuu va'a noo ndo, dá kuu taó ndó xe'e nákaa noo ñani ndo.

Dána'a Jesús ña tá kómí yó iin níó va'a, dá kían kankuei to'on va'a yú'u yo

43 'Ta ni iin tó'ón yító va'a ko xí'o ku'i ko vá'a, ta ni iin tó'ón yító ko vá'a ko xí'o ku'i va'a.

44 Dá chi ku'i xí'o iin iin yító ná'a ndá yító kúú rá, chi ko dákuei ta'on yó tiño'ó noó ta'íón, ta ko náki'in ta'on yó uva noo yító íón.

45 Ta dión ta'ani iin taa va'a, to'on va'a ñó'o ini níó rá taó rá ká'an ra. Tído iin taa kini, to'on kini ñó'o ini níó rá taó rá ká'an ra. Chi ndi ndáa mió ña'a ñó'o ini níó rá kánkuei yú'u rá ká'an ra.

Dána'a Jesús sa'á ña ni ndo'o uu ve'e

46 '¿Ndiva'a ká'an ndo xí'in yu'u, mií ní kúú sato'o ndu'u, mií ní kúú sato'o ndu'u, tído ko kée ndó choon sa'ándái?

47 Dá chi ndidaá na vei noó yu'u, ta seídó'o na ña ka'in xí'in ná, ta kée na ña, ko'in dákí'in tá'in iin ña'a xí'in tát'on kée na.

48 Chi noón kúú tát'on iin taa ni kava'a iin ve'e. Ni sata konó ra, ta ni chikáa ra sa'án noo tóto. Ta ni xinkuei taku'i kua'a yuta ñoó, ta kúú ni ñani rá sa'án, tído ko ta'ón ña'a ní ndó'an, dá chi noo tóto nákaa sa'án.

49 Tído ñayuu seídó'o to'on dána'i, ta ko kée na ña, noón kúú tát'on iin taa ni kava'a iin ve'e noo ñó'o oon, chi ko ní chikáa ta'on ra sa'án. Sa'á ñoó tá ni ñani taku'i yuta ñoó sa'án, kúú ni koon vaan, ta kúú ni naá ndí'i vaan.

7

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin ta kéchóon noo iin taa dándáki iin ciento soldado

¹ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an Jesús to'on yó'o xí'ín ñayuu ndéi seídó'o ñoó, dá n̄i ndu'u na ñoo Capernaum.

² Ta ñoó ió iin taa dándáki iin ciento soldado, ta kú'u iin ta kéchóon noo rá, ta kú'u nda'o ini ra sa'a rá, tído sa xí'í va ra.

³ Tá n̄i seídó'o ta dándáki soldado ñoó ña ká'an ñayuu sa'a Jesús, dá n̄i tanda'á rá dao ta sá'ano ndíta noo na Israel kua'an ra kuei nda'í ra noo Jesús ña ná kii na ve'e ra nduva'a na ta kéchóon noo rá.

⁴ Dá tá n̄i saa taa ñoó noo ió Jesús, dá n̄i seí nda'í ra noo ná ña ná ko'on na nduva'a na ta kéchóon noo ta dándáki soldado ñoó, ta kaá ra xí'ín ná:

—Miían kánian kee ní ña man̄i yó'o xí'ín taa yó'o,

⁵ chi kú'u ndava'o ini ra sa'á na ñoo yo, ta n̄i kava'a ra ve'e noo nátake yo —kaá ra.

⁶ Dá n̄i kee Jesús kua'an na xí'ín rá. Tído tá n̄i kasandaá yati na noo ín ve'e ta dándáki soldado ñoó, dá n̄i tanda'á rá dao taa né'e tá'an va'a xí'ín rá kua'an ra noo vei Jesús. Dá n̄i kaa taa ñoó xí'ín Jesús ña n̄i ka'an ta dándáki soldado ñoó:

—O sa dándi'i ka ini ní mií ní sa'a yú'u, tatá, chi ko ñá'a ta'on kúu yu'u ña ku'u ní ve'i.

⁷ Ta sa'á ña ko ta'ón ña'a kúúí, sa'á ñoó ko ní saa miíí noo ní. Tído xí'ín to'on ka'an oon va ní, ta kúu nduva'a va ta kéchóon nooí.

⁸ Chi kúu ta'anii iin taa nákaa t̄ixi ndá'a iin taa né'e choon. Ta ñó'o ta'ani soldado t̄ixi ndá'a yu'u. Sa'á ñoó tá ká'in xí'ín iin ra: “Kua'an”, ta kúu kua'an va ra. Tá ká'in xí'ín iin ka ra: “Nakí”, ta kúu

vei va ra. Ta tá ká'in xí'in ta kéchóon nooí: “Kee ña yó'o”, ta kúu kée va raan —kaá ra.

⁹ Tá ñi seido'o Jesús to'on yó'o, kúu ñi naá iní na sa'á ña ñi ka'an ra dión. Dá ñi nandió koo na ñi sa nde'é ná noo ñayuu tákuei ñaá vei ñoó, dá ñi kaa na:

—Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ni iin na Israel ko kándéé iní na yu'u táto'on ki'o kándéé iní ñaá ta yó'o —kaá na.

¹⁰ Tá ñi nandió kuéi ta ñi sa'an choon yó'o ñi ndusáa ra ve'e, kúu ñi xini ra ña sa ñi nduva'a ta kéchóon ñi sa kú'u ñoó.

Dì'a ñi kuu tá ñi danátaki Jesús de'e iin ñá'a kuáan ió ñoo naní Naín

¹¹ Tá ñi ndi'i ñoó, dá ñi kee Jesús kua'an na iin ñoo ká'ano naní Naín xí'in ta xionoo xí'in ná, ta kúu kuá'a ndava'o ñayuu kua'an ta'ani xí'in ná.

¹² Tá ñi kasandaá yati na noo kúu yé'é ñoo ñoó, kúu ñoó kánkuei ñayuu kua'an na dánduxi na iin ndii. Ta iin tó'ón dáá vá kúu xí noo naná xi. Ta ñá'a kuáan va kíán. Ta kuá'a ndava'o na ñoo ñoó kua'an xí'án.

¹³ Tá ñi xini ñaá sato'o yo Jesús, kúu ñi ku'u nda'o ini na sa'a ñá'a ñoó. Dá ñi kaa na xí'án:

—O sa kuákón.

¹⁴ Dá ñi natuu yati na. Dá ñi tiin na sato noo nákaa ndii ñoó. Kúu ñi sa tuu ta y'i ña kua'an ñoó. Dá ñi kaa na xí'in ta ñi xi'í ñoó:

—Yíí ló'o, ká'an yu'u xí'ón, ndakoo.

¹⁵ Ta kúu ñi ndakoo tayí ñi xi'í ñoó. Kúu ñi kasá'a vá xí ká'an xi. Dá ñi naki'o ñaá ná noo naná xi.

16 Ta ndidaá kúú vá ñayuu ñoo ñi yu'ú. Ta kúú ñi kasá'á ná kéká'ano na Ndios, ta kaá na:

—Iin profeta ká'ano nda'o ñi kasáa noo ndéi yó viti.

Ta dao ka na kaá ña ñi kasáa Ndios chindeé ná na ñoo na.

17 Ta kúú ñi naka'ani to'on sa'a Jesús iin ní kúú kuendá Judea, xí'ín ndidaá ñoo ñó'o yati ñoo.

Dì'a kua'an ña ñi ka'an Jesús sa'a Juan, na dákodo ndúta ñayuu

18 Dá ñi kast'o'on ta kúú kuendá Juan xí'ín ná sa'a ndidaá ña kée Jesús. Dá ñi kana Juan uu ta xionoo xí'ín ná,

19 dá ñi tanda'á ñaá ná kua'an ra noo nákaa Jesús, dá ndato'ón ñaá rá, á mií ná kúú na ñi kaa Ndios tanda'á ná kasaa dákaki ñaá, o á kandati yó kasaa iin ka na.

20 Dá tá ñi saa ta ñoo noo nákaa Jesús, dá ñi kaa ra xí'ín ná:

—Juan, na dákodo ndúta ñayuu, noón kúú na ñi tanda'á ndu'u vei ndu ndato'ón ndú mií ní. ¿Á mií ní kúú na ñi kaa Ndios tanda'á ná kasaa dákaki ñaá, o á kandati ndu kasaa iin ka na? —kaá ra.

21 Ta mií hora daá ñoo ñi nduva'a Jesús kua'á nda'o na kú'u, xí'ín na ndó'o kua'á noo kue'e, xí'ín na ñó'o espíritu kini. Ta kua'á nda'o na ko túu noo ñi natuu noo.

22 Dá ñi kaa na xí'ín ta ñoo:

—Kua'án nó'o ndo kast'o'on ndó xí'ín Juan sa'a ndidaá ña ñi xini ndo, xí'ín sa'a ndidaá ña ñi seíd'o ndó kuú viti, ta ka'on xí'ín ná ña ñi natuu noo na ko túu noo, ta sa xika va na ñi natii sa'a, ta sa ñi nduvií vá na ndó'o kue'e té'i, ta sa ñi natai

va do'o na ko tái do'o, ta ni nataki na ni xi'i, ta noó ñayuu kúnda'í ni kasto'in to'on va'a Ndios.

²³ Ndiká'án ndi kúu ví ñayuu ko nákan kuáchi ini xiní na yu'u —kaá na.

²⁴ Tá ni ndi'i ni nandió kuéi ta ni tanda'á Juan ñoo kua'an nó'o rá, dá ni kasá'á Jesús ká'an na xí'in ñayuu ñoo sa'a Juan, ta kaá na:

—¿Ndá yoo ni sa'an ndo'ó ni sa nde'é ndó noo kúu noño'o ichí ñoo? ¿Á iin ta ko íin toon, tá'an ra xíkó tát'o'on xíkó iin ndoo kée tachi ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó?

²⁵ Koó, sa'á ñoo, ¿ndá yoo ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin ta ndíxi dá'on táyíí ndáa? Koó, chi ná'á vá mií ndó ña ñayuu ndíxi dá'on táyíí ndáa, noón kúu na ndéi ve'e rey.

²⁶ Sa'á ñoo, ¿ndá yoo ni sa'an ndo ni sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin profeta? Jaan, mií'an ndaa kuiti kaá yu'u ña ñaa kúu ná, ta ndáya'i cháá ka na o duú iin profeta.

²⁷ Ta sa'a mií ná ká'an tuti ij Ndios di'a: Ná ko'in tanda'í iin ta kuió noó ko'on noo yo'ó kasto'on ra to'on yu'u xí'in ñayuu, dá ná kandeí nduu na kueídó'o na ña kí'an ko'on ka'on xí'in ná, kaáan.

²⁸ Sa'á ñoo ká'in xí'in ndó ña Juan, na dákodo ndúta ñayuu, noón kúu na ndáya'i cháá ka noo ndidaá ka ta ni kaki tixi ñá'a. Tído na nóo cháá ka nákaa tixi ndá'a Ndios, noón di'a kúu na ndáya'i cháá ka o duú Juan —kaá na.

²⁹ Tá ni seídó'o ndidaá na ñoo yo xí'in nda ta kí'in ya'i sa'a ñó'o ña ni ka'an na, dá ni nakoni na ña kée Ndios ña ndaa xí'in ná. Sa'á ñoo ni sodo ndúta ná ni kee Juan.

30 Tído t̄a fariseo xí'ín t̄a dána'a ley n̄i ku'ich̄i ini ra n̄i xini ra ñ̄a va'a kóni Ndios kee na xí'ín rá, sa'á ñ̄oó k̄o ní x̄i'o ra mií rá dákod̄o ndút̄a ñ̄aá Juan.

31 Dá n̄i kaa ta'ani sato'o ȳo Jesús:

—¿Ndí k̄ián tiin yu'u, dá ka'in xí'ín ndó tát̄o'on kée ñ̄ayuu ndéi tiempo viti, ta ndá yoo kée tát̄o'on kée na?

32 N̄a ndéi tiempo viti kée tát̄o'on kée takuáchí tá ndéi x̄i sádiki x̄i noo yá'i, ta káyu'ú tá'an xi: “N̄i tuu nd̄u flauta, tído k̄o ní sársá'á ta'on ndo'ó. Ta n̄i xita nd̄u yaa nda'í kua'an, tído k̄o ní ndei'í ta'on ndó.”

33 Ta k̄i'o dión ta'ani kée ndo'ó, ch̄i tá n̄i kasáa Juan, n̄a dákod̄o ndút̄a ñ̄ayuu, k̄o ní seí ta'on na pan, ta k̄o ní x̄i'i na vino, tído kaá nd̄o ñ̄a nákaa esp̄iritu kini ini n̄a.

34 Ta viti n̄i kasáa n̄a n̄i nduu t̄aa ñ̄ayuú yó'o, ta sásá'an va na, ta x̄i'i na vino, tído kaá nd̄o ñ̄a kúú ná iin t̄aa nde'é, iin t̄a x̄i'i. Ta kaá ta'ani ndó ñ̄a kúú ná iin t̄aa né'e tá'an va'a xí'ín t̄aa kí'in ya'i sa'a ñ̄ó'o, xí'ín ñ̄ayuu k̄ini.

35 Tído n̄a kúú n̄a nd̄ichí, noón kúú ná'a ñ̄a kómí ndisa na ñ̄a nd̄ichí.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'an Jesús ve'e iin t̄a fariseo naní Simón

36 Iin t̄a fariseo n̄i seí nda'í noo Jesús ñ̄a ná ko'on n̄a xí'ín rá ve'e ra kasá'an na. Dá tá n̄i ku'u Jesús ve'e ra, dá n̄i sa k̄oo na xí'ín rá mesa.

37 Dá tá n̄i k̄andaa ini iin ñ̄a'a kómí kuachi ió ñ̄oo ñ̄oó ñ̄a ió Jesús ve'e t̄a fariseo ñ̄oó sásá'an na, kúú n̄i kasáaan, ta né'an iin t̄indo'o ló'o noo ñ̄ó'o kirá t̄ami sá'an.

38 Kúú n̄i sa ku'in x̄itán chí sata dí'a na, chí xoo noo ndéi sa'a ná. Dá n̄i kasá'á ndéi'í ñ̄a, dá n̄i

ḁakúchián sa'a ná xí'ín ndirá nooan. Ta xí'ín idí dinjan n̄i ḁanáyaaán ña. Dá n̄i chitóan ña, dá n̄i chí'án kirá támi sá'an ñoó iin ní kúú sa'a ná.

³⁹ Tá n̄i xini ta fariseo, tá'an ra n̄i kana Jesús ve'e ra, ña n̄i kee ñá'a ñoó dión, dá n̄i kasá'á rá nákani ini ra: “Tá miían ndaa ndisa profeta kúú ta yó'o, dá kían kandaa va ini ra ndá ñá'a kúú ñá ké'é sa'a rá, chí iin ñá'a kómí kuachi va kían”, ká'an rá nákani ini ra.

⁴⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Simón, kóni ka'in xí'ón sa'a iin ña'a.

Dá n̄i kaa Simón:

—Ka'an ní xí'ín, maestro.

⁴¹ Dá n̄i kaa na:

—N̄i sa io iin ta sa dasá tóo di'ón. Ta u u ta sa tái noo rá. Iin ra sa tái o'on ciento di'ón plata, ta iin ka ra sa tái u u diko ux̄i.

⁴² Ta ko ní'i ta'on ndin nduú ra di'ón dánaa rá ña tái ra. Ta kúú n̄i xi'o ká'ano va ini ta kúú sato'o di'ón ñoó sa'a ndin nduú ta ñoó. Ta viti, ka'an yo'ó ná kande'á, ¿ndí kaa ta ñoó kú'u cháa ka ini sa'á ta kúú sato'o di'ón ñoó?

⁴³ Dá n̄i kaa Simón:

—Taó kuendá yu'u ña ta n̄i sa tái kua'a cháa ka di'ón ñoó kúú ra kú'u cháa ka ini sa'á ta kúú sato'o di'ón ñoó.

Dá n̄i kaa Jesús:

—Ndaa nda'o n̄i ka'on.

⁴⁴ Dá n̄i nandió koo na n̄i sa nde'é ná noo ñá'a ñoó, dá n̄i kaa na xí'ín Simón:

—¿Á n̄i xinon tát'o'on n̄i kee ñá'a yó'o xí'ín yu'u? Tá n̄i ku'u yu'u ve'ón, ko ní xi'o ta'on yo'ó taku'i ndoo sa'í. Tído ñá'a yó'o n̄i ḁakúchián sa'í xí'ín ndirá nooan. Ta xí'ín idí dinjan n̄i ḁanáyaaán ña.

45 Ta ni nooí kō ní chító ta'on yo'ó, tído ñá'a yó'o, nda rá ni kasáai ni ku'i ve'ón, kō sá tuuán chitóán sa'í.

46 Ta ni diní kō ní chíkodó ta'on yo'ó sití, tído ñá'a yó'o ni chí'án ndutá támi sá'an sa'a yú'u.

47 Sa'á ñoó ká'in xí'ón, va'ará kua'á nda'o kuachi kée ñá'a yó'o, tído sa ni ndoo vaan, sa'á ñoó kóni ndava'a vaán yu'u. Tído ñayuu ká'án ña cháa vá kúu kuachi na ni ndoo, noón kúu na cháa vá kóni na yu'u.

48 Dá ni kaa na xí'in ñá'a ñoó:

— Sa ni ndoo va kuachón noo Ndios.

49 Ta ndidaá ta ndéi xí'in ná mesa ñoó ni kasá'a ndátó'ón tá'an ra:

— ¿Nda yoo kúu ta káa, xiní ra, ña dándoo ra kuachi ñayuu noo Ndios?

50 Dá ni kaa Jesús xí'in ñá'a ñoó:

— Sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñoó ni kakón noó kuachón. Kua'án nó'on viti xí'an ió va'a inon.

Dá ni keeán kua'an nó'an.

8

Yó'o ká'an sa'á na ñá'a ni chindeé Jesús

¹ Tá ni ndi'i, dá ni sa'an Jesús ni xionoo na ndidaá ñoo ná'ano xí'in ñoo kuálí, ta ni daná'a na to'on va'a ña ká'an sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios. Ta ni xionoo na xí'in ndin uxí uu ta ni kaxi mií ná ñoó.

² Ta ni xionoo ta'ani dao na ñá'a xí'in ná, tá'an na ni nduva'a na, chí dao na ni sa ño'o espíritu kini, ta dao ka na ni sa kú'u. Ta tein na ñá'a yó'o nákaa María Magdalena, tá'an ña sa ño'o usá espíritu kini ni taó Jesús.

3 Ta nákaꝯ ta'ani ñá'a naní Juana, ñá kúú ñadi'í taa naní Chuza, tá'an ra ndaá ve'e rey Herodes, xí'ín ñá'a naní Susana, xí'ín kua'á ka na ñá'a sa chindeé ñaá xí'ín ña ió noꝯ ná.

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'a iin taa xíti tata

4 Kúú kua'á nda'o ñayuu ni kii iin rá iin ñoo ni nataka noꝯ nákaꝯ Jesús. Dá ni kasá'á ná dákí'in tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na, ta kaá na:

5 —Iin taa xíti ni kee ra kua'an ra kuti ra tata noñó'o rá. Ta sa'á ña ni koon ni'ini ra tata ñoo, sa'á ñoo dao ña ni kuei yu'ú íchi. Ta ni sein ni'ini naan. Kúú ni kasáa laa, ta kúú ni seí vá rían.

6 Ta dao ka tata ñoo ni kuei tein yuu, ta ni xitaan. Tído ni ichian, dá chi ko ta'ón ko'oyo sa'án.

7 Ta dao ka tata ñoo ni kuei tein ta'íon. Ta ni sa'ano dáó ñá xí'ín ta'íon ñoo, sa'á ñoo ni kuyáta váan ni kee rá.

8 Ta kúú dao ka tata ñoo ni kuei noꝯ kúú ño'ó va'a. Kúú ni sa'ano va'a vaan. Ta kúú kua'á ndava'o noni ni xi'oan, dá chi iin ciento noni ni xi'o iin iin tata ñoo —kaá Jesús.

Tá ni ndi'i ni ka'an na dión, ta kúú ni'i nda'o ni ka'an na:

—¡Ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kúú kueídó'o va'a ndó!

9 Dá ví ni ndato'ón ñaá taa xíonoo xí'ín ná:

—¿Ndi dándáki to'on ni dakí'in tá'an ní ni ka'an ní xí'ín ndu'u?

10 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Noꝯ ndo'ó ni xi'o Ndios ña kandaꝯ ini ndo ña ná'á mií ná sa'a ndi kée na dándáki na. Tído dákí'in tá'an yu'u dao ña'a xí'ín to'on dána'i noꝯ dao ka ñayuu, dá kían, va'ará ndidaá ka vían ndé'é ná,

tído o kándaa ta'on ini na ndi kóni kaaan, ta va'ará ndidaá ka vían ná kueídó'o na, tído o kátóni ta'on ini na.

Nákani Jesús ndi kóni kaa ña ni daná'a na sa'á taa xíti tata

¹¹ Di'a dándáki to'on ni dakí'in tá'in ni ka'in xí'in ndó. Kana'á ndó ña tata ñoo kúu to'on Ndios.

¹² Ta yu'ú íchi noó ni kwei dao tata ñoo, ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios, tído kásaa ña u'u, ta kúu dítá váan to'on Ndios ña nákaa níó ná, dá ná o kándísa naan, ta o ní'i ná ña káki na.

¹³ Ta tein yuu noó ni kwei dao ka tata ñoo, ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta nátiin naan xí'an kádij ini na. Tído ko ta'ón yo'an ini níó ná, sa'á ñoo tóo vá kándísa naan. Chi tá kásá'á ndó'o na tandó'o, kúu kexoo na noó ña kándísa na.

¹⁴ Ta tein ta'íón noó ni kwei dao ka tata ñoo, ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios. Tído kásá'á ndí'i cháá ka ini na sa'á ña ió noo ná, ta kátoó na koo kuíká ná, ta ndí'i ini na sa'á ña'a luu ió ñayuú yó'o. Sa'á ñoo ko sísa na xí'in to'on Ndios.

¹⁵ Tído noñó'o va'a noó ni kwei dao ka tata ñoo, ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios xí'in ndino'o ini na, ta ndíta ndaa na xí'án. Ta ko sá tuu na kée na ña kóni Ndios.

Miñan kánian na'a yo mií yó ña kúu yó kuendá Jesús, ta kueídó'o va'a yó ña dána'a na noo yo

¹⁶ Ko in ta'on chíñó'o iin íti, ta chíkani ndei na iin kidi nooán, ta ni ko chíkani de'é naan tixi xito. Di'a noo dikó chínóo naan, dá ná katooan noo ndidaá na koku'u ini ve'e.

17 Chì ndidaá ña'a dá'i noo ndo viti, daí ña natuuan. Ta ndidaá vá ña'a ñó'o de'é viti, daí ña natuuan, dá ná katoon nooán.

18 Ta kueídó'o va'a ndó ña ká'in xí'in ndó, chí ndidaá na natiin to'on ká'in, noón kúú na ní'í ña kandaá cháá ka ini na. Tído ndidaá na ko xí'in natiin to'on ká'in, noón kúú na kexoo ña ká'án ná ná'á ná —kaá na.

Di'a nì kuu tá nì kasáa na ve'e Jesús nándukú ñaá ná

19 Dá nì kasáa naná Jesús xí'in ñani na nándukú ñaá ná. Tído ko ní kúu ta'on natuu yati na noo ió na, chí kua'á nda'o ñayuu nì nataka ñoo.

20 Dá nì kastó'on iin ñayuu nákaa tein ñayuu kuá'a ñoo xí'in Jesús:

—Naná ní xí'in ñani ní ndíta na satá vé'e, ta kóni na ka'an na xí'in ní.

21 Dá nì kaa Jesús xí'in ñayuu kuá'a ñoo:

—Ndi ndáa ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándáan, noón vá kúú nanáí xí'in ñani.

Di'a nì kuu tá nì sa'anda Jesús choon noó tachì xí'in taño'o

22 Iin kuu, dá nì kaa Jesús xí'in ta xíionoo xí'in ná ini iin barco. Dá nì kaa na xí'in rá:

—Ná ko'o chika'anda yo iin ka xoo yu'ú taño'o.

Dá nì kee na kua'an na.

23 Ta tein yá'a na kua'an na noó taño'o ñoo, kúú nì kidì va Jesús. Kúú iin ndakána va nì kasá'á kána tachì déen noó taño'o. Sa'á ñoo nì kasá'á kokee takuúí ini barco. Ta io nda'o ió ña keta ka'ani ra ini takuúí ñoo.

24 Dá n̄ natuu yati ɬa xíonoo xí'ín Jesús noo kándu'u ná. Dá n̄ dandóto ñaá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—¡Maestro! ¡Maestro! ¡Íó ña kuu yo!

Dá n̄ ndoto Jesús. Dá n̄ sa'anda na choon noo tach̄i xí'ín ɬaño'o ñoo. Kúú n̄ sa tuu va tach̄i ñoo xí'ín ña ndákuei noo ɬaño'o, ta kúú n̄ nakáa tádi vá rá.

25 Tá n̄ ndi'i, dá n̄ kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a kō kándée iní ndo yu'u?

Kúú n̄ yu'ú nda'o ɬa xíonoo xí'ín ná ñoo, ta n̄ naá iní ra. Dá n̄ kasá'a ndátó'ón tá'an míí rá:

—¿Ndá yoo ví kúú na yó'o, ch̄i nda tach̄i xí'ín ɬaño'o seídó'o choon sa'ándá na?

Dí'a n̄ kuu tá n̄ taó Jesús espíritu kini n̄ sa ño'o ini iin ɬa

26 Dá n̄ saá na iin ka xoo ɬaño'o noo kúú kuendá Gadara, ña xírndaá tá'an xí'ín kuendá Galilea.

27 Dá tá n̄ noo Jesús barco ñoo, dá n̄ kasáa iin ɬa ñoo ñoo, ta sa na'á nda'o ñó'o espíritu kini ini ra, ta kō ndíxi ta'on ra dá'on, ta ni ve'e kō ío ra, ch̄i ini káo noo ñó'o nd̄i va ío ra.

28 Tá n̄ xini ra Jesús, kúú n̄'i nda'o n̄ kayu'ú rá. Dá n̄ sa kuín xití rá noo ná, dá n̄ kasá'a n̄'i nda'o ká'an ra xí'ín ná:

—¿Ndá k̄ján ndó'o ní xí'ín yu'u, Jesús, míí ní na kúú de'e Ndios ndáya'i? Seí nda'áv̄i noo ní ña ná dá'a ni dándó'o naní ní níóí.

29 Díón n̄ kaaan, dá ch̄i sa sa'anda va Jesús choon nooan ña ná kankuei ña ini ɬa ñoo ko'an. Sa na'á nda'o ñó'an dándákian ɬa ñoo. Ch̄i va'ará sa so'oni ñayuu ndá'a rá xí'ín sa'a rá xí'ín cadena xí'ín ka viti, tído vaá óon va sa'ándá ra cadena ñoo. Ta

sa kendúsa espíritu kini ñoo xí'ín rá kandaka ñaáán kua'an noo kúú ño'ó ichí.

³⁰ Dá n̄i ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndi nanón?

Dá n̄i kaa espíritu kini ñoo:

—Legión naníí.

Dión n̄i kaaan chí kua'á nda'o espíritu kini ñó'o ini taa ñoo.

³¹ Dá n̄i seí nda'í ña noo Jesús ña ná dá'a ni tanda'á ñaá ná ko'an nda maá noo íin naá.

³² Ta kua'á nda'o kochí ñó'o sásá'an ndika yúku ñoo. Dá n̄i seí nda'í espíritu kini ñoo noo Jesús ña ná konó ná ko'an ndu'an ini r̄i. Dá n̄i sonó ná nooán.

³³ Ta kúú n̄i kankuei espíritu kini ñoo ini taa ñoo. Dá n̄i sa'an n̄i ndu'an ini kochí ñoo. Dá n̄i taxí tá'an ndi ndi'í rí kua'an r̄i yu'ú da'o. Dá n̄i kuei ndava'a rí ini taño'o ñoo. Ta kúú n̄i kanda r̄i, dá n̄i xi'í r̄i.

³⁴ Dá tá n̄i xini t̄a ndáka kochí ñoo ña dión n̄i ndo'o rí, dá n̄i taxí tá'an ra kua'an ra kasto'on ra xí'ín na ndéi ñoo ra xí'ín na ndéi yúku sa'á ña n̄i kuu dión.

³⁵ Dá n̄i kankuei ñayuu ñoo kua'an na kande'é ná ña n̄i kuu. Tá n̄i saa na noo íin Jesús, kúú n̄i xini na ña ió t̄a n̄i sa ño'o espíritu kini ñoo noo sá'a ná. Ta kúú sa ndíxi va ra dá'on ió ra. Ta sa iin t̄a ió va'a vá kúú rá. Kúú n̄i yu'ú nda'o ñayuu ñoo.

³⁶ Ta ñayuu n̄i xini ña n̄i kuu dión kúú na n̄i nakani xí'ín dao ka ñayuu ndi n̄i kuu n̄i nduva'a t̄a sa ño'o espíritu kini ñoo.

³⁷ Dá n̄i kasá'á ndidaá ñayuu ndéi chí kuendá Gadara ñoo seí nda'í na noo Jesús ña ná ko'on na iin ka xían, dá chí yu'ú na sa'á ña n̄i kuu dión. Dá n̄i kaa Jesús ini barco ko'on na.

³⁸ Tído n̄i seí nda'í t̄a n̄i s̄a ño'o esp̄ritu kini ñoó noo ná ñ̄a ná konó ná ko'on r̄a x̄í'ín ná. Tído n̄i sa'anda Jesús choon noo r̄a ñ̄a ná no'o r̄a, ta kaá n̄a x̄í'ín r̄a:

³⁹ —Nandió k̄oo kua'an nó'on ve'ón, ta nakanón x̄í'ín n̄a ñ̄ooon sa'a ndidaá ñ̄a'a ndato n̄i kee Ndios x̄í'ón.

Dá n̄i ki'in ra kua'an nó'o r̄a. Ta n̄i kasá'á r̄a nákaní ra x̄í'ín ndidaá n̄a ñ̄oo r̄a sa'a ndidaá ñ̄a'a ndato n̄i kee Jesús x̄í'ín r̄a.

Dì'a n̄i ndo'o de'e dì'í t̄a naní Jairo x̄í'ín ñ̄a n̄i ndo'o iin ñ̄a'a ndó'o kue'e tái n̄i

⁴⁰ Dá n̄i nandió k̄oo tuku Jesús n̄i ndisáa n̄a iin k̄a xoo taño'o ñoó. Dá n̄i n̄atiin va'a ñ̄aá kua'á nda'o ñ̄ayuu x̄í'an kádii ini n̄a, ch̄i s̄a ndéi ndidaá vá ná ndátí ñ̄aá ná.

⁴¹ Dá n̄i kasáa iin t̄a naní Jairo, tá'an r̄a dándáki ve'e noo náta n̄a Israel ndéi ñoo ñoó. Dá n̄i s̄a kuíin x̄ití r̄a noo Jesús. Dá n̄i seí nda'í r̄a noo ná ñ̄a ná ko'on n̄a ve'e ra,

⁴² ch̄i n̄i kaa r̄a ñ̄a ió iin tó'ón de'e dì'í r̄a, ta ió x̄i ux̄i ūu kuia, ta s̄a x̄í'i va xi. Dá n̄i kee Jesús kua'an n̄a x̄í'ín r̄a, ta dándútí ñ̄aá ñ̄ayuu kuá'a kua'an x̄í'ín ná ñoó.

⁴³ Ta tein ñ̄ayuu ñoó nákaa ta'ani iin ñ̄a'a ndó'o kue'e tái n̄i, ta s̄a n̄i x̄ino ux̄i ūu kuia ndó'an dión. Ta s̄a n̄i d̄andí'i vaan d̄i'ón né'e va'an n̄i ch̄iya'avián t̄a k̄etátá ñ̄aá. Tído n̄i iin tó'ón ta'on ra k̄o ní k̄andeé nduva'an.

⁴⁴ Dá n̄i natuu yatián sata Jesús. Dá n̄i k̄ako'on nda'an yu'ú dá'on ná. Ta kúú vití'ón dì'a n̄i natuu n̄i ñoó.

⁴⁵ Dá n̄i kaa Jesús:

—¿Ndá yoo n̄i k̄ako'on ndá'a dá'amaí?

Tído ni iin tó'ón ñayuu ñoó kọ ní ka'an. Dá ni kaa Pedro xí'ín ná:

—Maestro, ñayuu kuá'a yó'o kúu na dándútí ñaá. Sa'a ñoó, ¿ndiva'a ndátó'ón ní ndá yoo ni kọkọ'on ñaá?

⁴⁶ Dá ni kaa Jesús:

—Koó, chí ni dakó'on ndá'a iin ñayuu dá'amaí, chí ni kandaá ini ña ni nduva'a iin ñayuu ni kee ndeéí —kaá na.

⁴⁷ Tá ni kandaá ini ñá'a ñoó ña o kúu ta'on chide'áan ña ni keeán, kúu ni kasáaan noo Jesús, ta ndéi ñinoán. Dá ni sa kuín xitíán noo ná. Ta noo ndidaá ñayuu ñoó ni nakanián ndiva'a ni kọkọ'on ndá'an dá'on Jesús, ta ni nakani ta'anián ña vití'ón kuií vá ni nduva'án tá ni keeán dión.

⁴⁸ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—De'e di'í, ni nduva'ón sa'a ña kándéé inóon yu'u. Ta viti, kua'án nó'on ve'ón xí'an ió va'a inóon.

⁴⁹ Ta kúu ká'an ií vá Jesús ín na xí'án, kúu ni kasáa iin ta ni kii ve'e Jairo, ta dándáki ve'e noo náta na Israel ñoó, dá ni kaa ra xí'ín rá:

—Sa ni xi'í va de'e di'í ní. Ná dá'a ka ni dáta'án ní maestro xaan.

⁵⁰ Tá ni seídó'o Jesús ña ni ka'an ra dión, dá ni kaa na xí'ín Jairo:

—O sa yu'óon. Sava'a yu'u kandeé inóon, ta kúu nduva'a xi.

⁵¹ Dá tá ni saa na ni ku'u na ve'e ra, ta kọ ní sónó ná ña ku'u dao ka ñayuu xí'ín ná, sava'a Pedro xí'ín Jacobo, xí'ín Juan xí'ín tatá tadi'í ñóó, xí'ín naná va xi.

⁵² Ta ndidaá ñayuu ndéi ñoó ndéi'í na ndéi na, ta nda'í káyu'ú ná sa'a tadi'í ñóó. Dá ni kaa Jesús xí'ín ná:

—O sa kuáki ndó, chī kō ní xi'j ta'on xi, kídj va xi.

⁵³ Ta kúu ndidaá ñayuu ñóó nī saki ndaa va na Jesús sa'á ña nī ka'an na dión, chī ná'á vá ná ña sa nī xi'j va xi.

⁵⁴ Dá nī tiin Jesús ndá'a xí, dá nī kaa na xí'ín xí:

—Di'í ló'o, ndakoo.

⁵⁵ Ta kúu nī ñatakí va xi. Ta kúu vití'ón vá nī ndakoo xi. Dá nī sa'anda Jesús choon noo ná ve'e xi ña ná kī'o na ña'a kasá'an xi.

⁵⁶ Ta tatá xī xí'ín naná xī nī naá nda'o ini na. Tído nī sa'anda Jesús choon noo ná ña ná o sa nákani na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña nī kee na.

9

Yó'o nī sa'anda Jesús choon noo taa xíonoo xí'ín ná ña ná ko'on ra dána'a ra sa'á to'on va'a Ndios

¹ Dá nī ndítútí Jesús ndin uxī uu taa xíonoo xí'ín ná. Dá nī xī'o na choon noo rá ña kandeé rá taó rá ndidaá espíritu kini ñó'o ini ñayuu, ta kandeé rá nduva'a ra ñayuu ndó'o iin rá iin kue'e.

² Dá nī tanda'á ñaá ná kua'an ra dána'a ra sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios, ta nduva'a ra na kú'u,

³ ta kaá na xí'ín rá:

—Ni iin ña'a o sa kóo ini ndo kane'e ndó ko'on ndo íchi, o sa káne'e ndó yíto katuu ndó ko'on ndo, ni léka ndo, ni pan, ni dij'ón, ta o sa káne'e ndó iin ka kotó nadaon ndó.

⁴ Ta ndi ndáa mií vá ve'e nī saá ndo nī ku'u ndó, sa'ava'a ñóó ní kandeí ndó nda ná kasandaá kuu kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo.

⁵ Ta ndi ndáa mií vá ñoo noo kō ní xíin na natiin va'a na ndo'ó, ta kúu kankuei ndó ñoo ñoo, ta kidi

ni'ini ndó ñoyaká íin sa'a ndo, ta ñoó kían ná'a ña ko náta'an ini Ndios xiní na ña ñoo ñoo —kaá Jesús.

⁶ Dá ni kankuei ta ñoo kua'an ra ndidaá ñoo dána'a ra to'on va'a sa'a Jesús, ta sa nduva'a ra na kú'u ndéi iin iin xían noo xionoo ra.

Naá ini rey Herodes kée ña ndato kée Jesús

⁷ Tá ni ni'i tó'on rey Herodes sa'a ndidaá ña kée Jesús, ta kúu ko ná'a rá ndí kían nakani ini ra. Chi dao ñayuu ñoo kaá ña ni natakí Juan, ta noón kúu Jesús.

⁸ Ta dao ka ña kaá ña kúu ná profeta Elías, ta ni ndixóo tuku na. Ta dao ka ña kaá ña kúu ná iin ka profeta ni sa io sa na'a, ta ni natakí na viti.

⁹ Dá ni kaa Herodes:

—Mii yu'u ni sa'anda choon, dá ni sa'anda ra diko Juan. Tído, ¿ndá yoo ví kúu ta, tá'an ra seídó'i kée ña'a ndato ñoo, tá dáá?

Sa'a ñoo ndí'i ini ra koni ra Jesús.

Di'a ni kuu tá ni xi'o Jesús ña'a ni sasá'an o'on mil ta

¹⁰ Tá ni ndisáa ta xionoo xí'in Jesús ni sa'an ra noo choon ni sa'anda na noo rá, dá ni nakani ra xí'in ná sa'a ña ni kee ra. Dá ni nakuaka xoo ñaa Jesús, dá ndáka ñaa ná kua'an na iin xían noo koó ñayuu ndéi yati ñoo naní Betsaida.

¹¹ Tído tá ni kandaá ini ñayuu ñoo ndéi chí kua'an na, dá ni kee na tákuei ñaa ná kua'an na. Ta kúu ni natiin va'a ñaa Jesús. Dá ni daná'a na noo ná sa'a ndi kee Ndios dándáki na ñayuu na. Ta ni nduva'a na na kú'u.

¹² Tá ni ini kuú dáá ñoo, dá ni natuu yati ñaa ndin uxí uu ta xionoo xí'in ná. Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Ka'anda ní choon noó ñayuu kuá'a yó'o ña ná ko'on na ñoo kuálí túu ñó'o káa, o ko'on na ve'e ndíta yúku káa, dá ná ndukú ná ña'a kasá'an na, ta ná ni'í ná noó kudí na, chī ko ta'ón ña'a keí ná yó'o.

13 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kí'o ni mií ndó ña'a ná kasá'an ná.

Dá ni kaa ra:

—Ko ta'ón kuá'a ña'a né'e ndu, sava'a o'on va pan xí'ín uu tiyaká va. Ta, ¿ndi kee ndu ko'on ndu kuiin ndu ña'a kasá'an ñayuu kuá'a yó'o? —kaá ra.

14 Ta kúú rá táto'on kí'o o'on mil ta. Dá ni kaa Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná ñóó:

—Ka'an ndo xí'ín ñayuu yó'o ña ná kandeí tá tu'u tá tu'u na. Ta uu diko uxí ná kakuu iin iin tu'u na.

15 Ta dión ni kee ra. Dá ni sa ndei ndidaá kúú ñayuu ñóó.

16 Dá ni tiin Jesús ndin o'on pan ñóó xí'ín ndin nduú tiyaká ñóó. Dá ni nande'é noo ná chí induú. Dá ni nakí'o na ndivé'e noo Ndios sa'án. Dá ni sa'anda na pan xí'ín tiyaká ñóó. Dá ni xí'o naan noó ta xionoo xí'ín ná. Dá ni sa'an ra ni dasá ráan noó ñayuu ñóó.

17 Dá ni sasá'an ndidaá kúú ná nda noó ni ndinoo va'a ini na. Tá ni ndi'i, dá ni dakútí ta xionoo xí'ín Jesús uxí uu tiyika xí'ín ña'a ni kandoo noó ña ni sasá'an ñayuu ñóó.

Dí'a ni kuu tá ni kaa Pedro ña Jesús kúú Cristo, na ni tanda'a Ndios kasaq dákaiki ñaá

18 Iin kuú nákaa xoo Jesús ká'an na xí'ín Ndios, ta yati ñóó ndéi ta xionoo xí'ín ná, dá ni ndato'ón ñaá ná:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, kaá ñayuu ñóó?

19 Dá ni kaa ta ñóó:

— Dao na kaá ña kúú ní Juan, na sa dakódo ndúta ñayuu. Ta dao ka na kaá ña kúú ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ña kúú ní iin profeta ni sa io sa na'á, ta ni nataki na.

²⁰ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

— Ta ndo'ó viti, ¿nda yoo kúú yu'u, kaá ndo'ó?

Dá ni kaa Pedro xí'ín ná:

— Mii ní kúú Cristo, na dákaaki ñaá.

Kásto'on Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná ndi kían ndo'ona, dá kuu na

²¹ Tído ni sa'anda Jesús choon noó ta xionoo xí'ín ná ña ná o sa koo ini ra ka'an ra xí'ín ni iin tó'on ñayuu ndá yoo kúú ná.

²² Dá ni kaa na xí'ín rá:

— Miiñan ndúsa kánian kua'á nda'o ña'a ndo'o naní nio na ni nduu ta ñayuu yó'o. Chi kuñó'ó ñaá ta sá'ano ñoo, xí'ín ta duti saku'a'a, xí'ín ta dána'a ley Moisés. Ta kánian kuu na. Tído tixi kuu óni, dá nataki va na.

²³ Dá ni kaa na xí'ín ndidaá ta ñoó:

— Ndi ndáa ndo'ó ká'an kanoo xí'ín yu'u, dá kían kánian dánkoo ndó ña kóni mii ndó, ta natiin ndó cruz, ña kían ió ndo kuu ndo sa'í iin rá iin kuu kuu, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'o.

²⁴ Chi ndi ndáa na kóni dákaaki na mii ná ñayuu yó'o, noón kúú na kuu di'a. Tído ndi ndáa na xí'ó mii ña kuu na sa'a yú'u, noón kúú na ni'í ña káki na.

²⁵ Dá chi, ¿ndi kían va'a ni'í ñayuu tá ná kandeé ná ni'í ná ndidaá ña kuiká ió ñayuu yó'o, ta naá vá ná noo Ndios, ta o ní'í ná ña kataki na, ká'an ndó?

²⁶ Ta ndi ndáa ñayuu ná xíka'an noo sa'a yú'u o sa'á to'in, dá kían kaka'an ta'ani noo na ni

nduu taa ñayuú yó'o sa'á noón tá ná kasandaá kuu nandío koo na xí'ín ndidaá ndée ndato kómí mií ná, xí'ín ña kómí tatá na Ndios, xí'ín ña kómí ángel kéchóon noo ná.

²⁷ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ió dao ndo'ó, na ndíta yó'o, o kuú ta'on ndó nda ná koni ndo ndi k'i'o dándáki Ndios —kaá Jesús.

Dì'a nì kuu tá nì naye'e ndaa noo Jesús xí'ín dá'on ná

²⁸ Tá nì ya'a ona kuu nì ka'an na dión, dá nì kee na ndáka na Pedro xí'ín Juan xí'ín Jacobo kua'an na dinì iin yúku iin ñoo ka'an na xí'ín Ndios.

²⁹ Ta tein ká'an Jesús xí'ín Ndios, ta kúú nì nadaon va tát'on kaa noo ná. Kúú nì ndukuxí dá'on ná, ta nì naye'e ndaaan.

³⁰ Ta kúú iin kuití vá nì na'a noo uu taa, ta ndíta na ndát'ón ná xí'ín Jesús. Iin na kúú Moisés, ta iin ka na kúú profeta Elías.

³¹ Ta ndato nì naye'e ndaa noo ndíta na. Ta nì ka'an na xí'ín Jesús sa'a ndí kían ndo'o na, dá kuu na, dá xinkoo ña kánian ndo'o na ñoo Jerusalén.

³² Ta va'ará kudì nda'o Pedro xí'ín uu ka taa ñoo kóni ra, tído nì sa ño'o ini ra sa'á ña nì xini ra ña ndato nì naye'e ndaa Jesús, ta iin na ká'an na xí'ín uu taa ñoo.

³³ Tá nì kasá'á kéxoo uu taa ñoo kua'an na, dá nì kaa Pedro xí'ín Jesús:

—Maestro, va'a kúú ndéi ndu'ú yó'o. Ná kava'a ndu onì tìya'ó. Iian ná koo mií ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías.

Dión nì kaa ra, dá chì kò ná'á ta'on ra ndí kían ká'an ra sa'á ña nì yu'ú ra.

34 Ta tein ká'an ra dión, kúú n̄ naxinō iin viko. Ta kúú n̄ dadá'i ñaá ná. Dá n̄ yu'ú nda'o ra tá n̄ xini ra n̄ da'i na n̄ kee viko ñoó.

35 Ta kúú nda tein viko ñoó n̄ seido'o ra n̄ ka'an Ndios:

—Ta yó'o kúú de'e man̄i yu'u. Kueídó'o ndó to'on ká'an xi.

36 Tá n̄ ndi'i n̄ ka'an na dión, kúú nda iin tó'ón m̄í vá Jesús n̄ kandoō iin. Ta k̄o ní ká'an ndin on̄i ta ñoó sa'á ña yó'o, ch̄i tein kuú dáá ñoó k̄o ní nákan̄i ta'on ra xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'á ña n̄ xini ra din̄i yúku ñoó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin tayií nákaa esp̄iritu kini

37 Dá tá n̄i tuu noō iin ka kuú, dá n̄i naxinō Jesús xí'ín ta ñoó sa'a yúku ñoó. Ta kúú kuá'á nda'o ñayuu n̄i sāa n̄i n̄i'í ñaá.

38 Dá n̄i kayu'ú iin ta nákaa tein ñayuu kuá'a ñoó, ta kaá ra:

—Maestro, seí nda'áv̄i noō ní nduva'a ní de'e ló'i, ch̄i iin tó'ón din̄i dáá vá kúú xí noo'i,

39 ch̄i iin ndakána va t̄in ñaá iin esp̄iritu kini, ta n̄i'í nda'o káyu'ú xí kéean, dá sa'ání ȳi'í ñaáán, ta kánkuei ch̄i'ion yú'u xí, ta kéndava'a nda'o ña xí'ín xí, ta k̄o xiin ta'an vaan dáyāa chíchí ñaá.

40 Sa'á ñoó n̄i seí nda'áv̄i noō ta xionoo xí'ín ní káa, ña ná taó rá ña, tído k̄o ní kándeé ta'on ra.

41 Dá n̄i kaa Jesús:

—¡Nandé k̄a vían ñayuu k̄o kándisa kúú ndo'ó, ta dó'ó nda'o ndó! ¿Ndidaa k̄a ví kooi xí'ín ndó? Ta, ¿ndidaa k̄a ví k̄i'o ndeé in̄i sa'a ndo? Kane'e de'ón ná kii.

⁴² Tá sa kua'an kuyati ra xí'ín tayii ló'ò ñoó noo Jesús, ta kúú nì koon ñáá espíritu kini ñoó nda noñó'ò, ta nì sa'ání yì'í ñááán. Dá nì sa'anda Jesús choon nooán ña ná ketaan kua'an. Dá nì nduva'a na tayii ló'ò ñoó. Dá nì ñakì'o ñáá ná noo tatá xì.

⁴³ Kúú nì naá ini ndidaá ñayuu ndíta ñoó sa'á ña ndato nì kee Ndios.

Yó'o nì kastò'on tuku Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

Ta tein naá ini ndidaá ñayuu ñoó sa'a ndidaá ña ndato nì kee Jesús, dá nì kaa na xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

⁴⁴ —Kueídó'o va'a ndó ña ko'ìn ka'ìn xí'ín ndó, chì ko'on iin taa ñakì'o ra na nì nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a tã xini u'u ñáá.

⁴⁵ Tído kò ní kátóni ta'on ini taa ñoó ndiva'a nì ka'an na dión, chì ndadí vá ñaxintóni rá, ta yu'ú ra ndato'ón rá Jesús ndi dándáki to'on nì ka'an na.

Dána'a Jesús ndá yoo kúú na ndáya'i cháá ka noo Ndios

⁴⁶ Dá nì kasá'á ndátó'ón kuáchì taa xionoo xí'ín ná sa'a ndá yoo kúú taa ndáya'i cháá ka tein mií rá ñoó.

⁴⁷ Tído nì kandaá ini Jesús ña ná kani ini ra dión. Kúú nì tiin na ndá'a iin tayii ló'ò. Dá nì chìkani ñáá ná díjín ná,

⁴⁸ dá nì kaa na:

—Ndi ndáa miíó ñayuu natiin va'a ta ló'ò yó'o sa'á ña kúú ná kuendá yu'u, dá kían nda mií vá yu'u natiin va'a na. Ta na nì natiin yu'u, nda Ndios nì natiin na, chì mií ná nì tanda'á yu'u veii ñayuu yó'o. Chì iin ra kò ndáya'i tein mií ndó xaan, roón kúú ra ndáya'i cháá ka noo Ndios —kaá na.

Kaá Jesús ña ñayuu ko naá xí'ín ná, noón kúú na ndíta xoo mií ná

⁴⁹ Dá n̄i kaa ta naní Juan xí'ín ná:

—Maestro, n̄i xini ndu'u iin taá taó espíritu kini xí'ín kuú mií ní. Tído ko xíonoo ta'on ra xí'ín yó, sa'á ñoó n̄i chituu va ndu'u ra.

⁵⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná dá'a ni chituu ndó ra, chi na ko naá xí'á, noón kúú na ndíta xoo yo.

Di'a ni kuu tá ni danáni Jesús Jacobo xí'ín Juan

⁵¹ Tá sa kua'an xinkoo kuú no'o Jesús induú, dá n̄i chikaa ini na ko'on ndaa na nda ñoo Jerusalén.

⁵² Dá n̄i tanda'á ná dao taá kua'an ra noo. Dá n̄i saa ra n̄i ku'u ra iin ñoo ló'o nákaa chí kuendá Samaria di'a, dá kenduu ra noo kandeí na, n̄i ka'án rá.

⁵³ Tído ko ní xíin ta'on na ñoo ñoó natiin ñaá ná, chi n̄i kandaá ini na ña chí Jerusalén di'a va chíka'anda na ko'on na.

⁵⁴ Tá n̄i kandaá ini Jacobo xí'ín Juan ña n̄i kee ñayuu ñoó dión, dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—Tatá, ¿á ko kóni ní ná ka'anda ndu choon, dá ná koon ño'ó kéi induú káa tát'on n̄i kee Elías, dá ná naá ndi'i noó ñayuu ñoó?

⁵⁵ Dá n̄i nandió koo Jesús n̄i danáni ñaá ná, ta kaá na xí'ín rá:

—Ko ná'á ta'on ndó ndí kían kedaá xí'ín ndó, dá ká'an ndo dión,

⁵⁶ chi ko ní kasaá ta'on na n̄i nduu taá ñayuu yó'o ña kían dánaá na ñayuu, di'a n̄i kasaá na dáka ki ñaá ná.

Dá n̄i kee na kua'an na iin ka ñoo.

Di'a n̄i ka'an Jesús xí'ín dao ñayuu n̄i ka'án kanoo xí'ín ná

⁵⁷ Ta nani xíka na kua'an na íchi ñoó, dá n̄i kaa iin t̄a xí'ín Jesús:

—Tatá, íoi ña kanooi xí'ín mií ní ndeí kúú mií vá noó ko'on ní.

⁵⁸ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kana'ón ña ío va káo noo ñó'o ndikuii, ta ío ta'ani táka noo ñó'o laa. Tído na n̄i nduu t̄a ñayuu yó'o ni noo kanoo din̄i ná koó.

⁵⁹ Dá n̄i kaa na xí'ín iin ka t̄a ñoó:

—Nakí, kanoo xí'ín yu'u.

Dá n̄i kaa t̄a ñoó:

—Tatá, konó ní dinñó'ó ka ná ko'in dánduxi tatái, dá kasaai, ko'o.

⁶⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Dánkoo na kúú ndii ná dánduxi ñaá dao ka na kúú ndii. Tído yo'ó, kua'án kanooón dána'on noó ñayuu ndi kee na ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios.

⁶¹ Dá n̄i kaa iin ka t̄a xí'ín ná:

—Tatá, kónii kanooi xí'ín mií ní, tído dinñó'ó ka konó ní ná ko'in kastoin xí'ín na ve'i, dá ná kasaai, ko'o.

⁶² Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Iin t̄a t̄in nda'á yata, ta nándio koo ra ndé'é rá chí sata, roón kúú ra ko chón ta'on kuti. Kí'o dión ta'ani ndó'o na ndí'i íi vá ini sa'á ña ío noo ná, chí ko chón ta'on na dána'a na sa'a ndi kee ñayuu ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios.

10

Sa'ándá Jesús choon noó oni diko ux̄i t̄a ña ko'on ra ndidaá ñoo dána'a ra

1 Tá n̄i ndi'i ña yó'o, dá n̄i kaxi sato'o yō Jesús on̄i diko uxi ka ɬaa. Dá n̄i ɬanda'á ná uu rá uu ra ko'on ra ndidaá kúú ñoo xí'ín iin rá iin xían noó ko'on mií ná.

2 Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Miian ndaa kuiti káa nda'o ña'a dákée yó, tído cháá nda'o kúú ɬaa dákée ña, chí kua'á nda'o ñayuu ndéi nduu ndu'u ɬixi ndá'a Ndios, tído cháá vá kúú ɬaa dána'a noó ná. Sa'á ñoó kaka ndo ña man̄i noó Ndios, na kúú sato'o ñayuu ñoó, dá ná ɬanda'á ná cháá ka ɬaa ko'on ra dána'a ra noó ñayuu na.

3 Kua'án ndo'ó viti, tído noó ɬanda'á yu'u ndo'ó ko'on ndo kakuu ndó ɬato'on léko tein ndigüe'í lobo.

4 Ta o sa káne'e ndó léka ndo ko'on ndo, ni noó kaño'o di'ón ndo, ta ni dao ka ndisa kayi'i ndó, ta ni o sa kakuɬa too ndó ka'an ndo ndisá'án xí'ín ni iin tó'ón ñayuu ích̄i noó ko'on ndo.

5 Ta ndi káa mií vá ve'e n̄i saa ndo n̄i ku'u ndó, dinño'ó di'a kaa ndo xí'ín na ndéi ve'e ñoó: “Ná kandeí va'a ní.”

6 Tá ió iin káa ñayuu va'a ve'e ñoó, dá kían ná kandeí va'a ndisa na. Tído tá koó iin káa ñayuu va'a ndéi ñoó, dá kían nandió ko ña va'a ñoó noó mií vá ndó.

7 Ta mií ve'e ñoó ní kandeí ndó. Ta keí ndó, ta ko'o ndó ndi ndáa mií vá ña'a xí'o na noó ndo. Chí iin ɬa kéchoon kánian n̄i'í ña kúú ya'i ra. Ná dá'a ni tooo tuku nadaon ndó ve'e noó kandeí ndó.

8 Ta ndi ndáa mií vá ñoo noó n̄i saa ndo, ta n̄i naɬiin va'a na ndo'ó, dá kían keí ní ndó ndi kúú mií vá ña chikodó ná noó ndo,

9 ta nduva'a ndó na kú'u ndéi ñoó, dá kaa ndo xí'ín ndidaá ná: “Sa n̄i kuyati va kuu ña ndu'u

ñayuu tixi ndá'a Ndios.”

¹⁰ Tído ndi ndáa mií vá ñoo noo ñi saa ndo, ta ko ní xín na natiin va'a na ndo'ó, dá kían kankuei ndó keí ñoo ñoo, dá kaa ndo:

¹¹ “Ñoyaká ñó'o ñoo ndo, ña ñi tiin sa'a ndú, ña yó'o kidi ni'ini ndu, dá kana'á ndó ña ko náta'an ini Ndios xiní na ndo'ó. Tído kana'á ndó ña sa ñi kuyati va kuu ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios”, kaa ndo.

¹² Ná ka'in xí'in ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu, dá kían ka'í cháa ka ví ndo'o na ñoo ñoo o duú ña ñi ndo'o ñayuu kini ñi sa ndei ñoo Sodoma tá sa na'á.

Nda'í kúu ví na ndéi ñoo Corazín, xí'in na ndéi ñoo Betsaida, kaá Jesús

¹³ 'iNda'í kúu ví ndo'ó, na ndéi ñoo Corazín! Ta, jnda'í kúu ví ndo'ó, na ndéi ñoo Betsaida! Chì tá ní kée yu'u ña ná'ano noo ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'in ñoo Sidón táto'on ñi kee yu'u ña ná'ano noo ndo'ó, ta kúu nda sa oon va ñi nandixi nda'í na, ta ñi nandei nda'í na noo yaa sa'á ña ñi nandikó ini na sa'á kuachi ñi kee na, ní kúu.

¹⁴ Sa'á ñoo tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í ka ví ndo'o ndo'ó o duú ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'in ñoo Sidón.

¹⁵ Ta ndo'ó, na ñoo Capernaum xaan viti, ká'an ndó ña nda induú xinkuei ndó. Tído ndo'ó kúu na ko'ono ni'ini Ndios nda maá indayá.

¹⁶ Dá ñi kaa Jesús xí'in ndin oni diko uxi ta ñoo: —Ndi ndáa ñayuu seídó'o to'on ká'an ndo, dá kían nda yu'u seídó'o na. Ta ndi ndáa ñayuu kuñó'ó ñaá, ta nda yu'u kuñó'ó ná. Ta ndi ndáa

ñayuu, tá kuñó'ó ná yu'u, kuñó'ó ta'ani na tatá Ndios, na n̄i t̄anda'á yu'u veii —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ndusáa on̄i diko ux̄i t̄aa ñoó

17 Tá n̄i n̄andió kuéi on̄i diko ux̄i t̄aa yó'o n̄i ndisáa ra noo choon n̄i sa'an ra, kúu kádīj nda'o in̄i ra. Dá n̄i kaa ra x̄i'ín Jesús:

—Tatá, nda espíritu kini seídó'o ñaa tá sa'ándá ndu choon nooán x̄i'ín kūu mií ní.

18 Dá n̄i kaa Jesús x̄i'ín rá:

—Jaan, ch̄i n̄i xini yu'u n̄i kankao ña u'u nda induú tát̄o'on k̄i'o kánkao tasa.

19 Miían ndaa kuiti n̄i x̄i'oi choon noo ndo, sa'á ñoó koó ña'a ndo'o ndó tá ná kuēin nakána ndó satá koó, x̄i'ín t̄idó'oma. Ta n̄i x̄i'o ta'an̄ii choon noo ndo ña kandeé ndó x̄i'ín ndidaá ndée kómí ña u'u, ta ni iin ña'a o kandeé kendava'an x̄i'ín ndó.

20 Tído ná dá'a n̄i kadij téi ini ndo sa'á ña seídó'o espíritu kini choon sa'ándá ndo. Di'a kadij cháá ka ini ndo sa'á ña sa kándodó vá kūu ndo noo tuti Ndios nda induú.

Kádīj nda'o ini Jesús kée Espiritu īj Ndios

21 Dá n̄i nakutí Jesús x̄i'ín ña kádīj ini na n̄i kee Espiritu Ndios, dá n̄i kaa na:

—Kéká'ano yu'u mií ní, tatá Ndios, mií ní kúu sato'o induú x̄i'ín noñó'o yó'o, ch̄i n̄i ch̄ikáa de'é ní ña yó'o noó na ndichí, x̄i'ín na kátóni in̄i. Ta n̄i na'a n̄ian noó na ko kátóni va'a in̄i. Jaan, k̄i'o dión n̄i kee ní, tatá, ch̄i k̄i'o dión n̄i nata'an in̄i mií ní.

22 Ta ndidaá ña'a n̄i nak̄i'o tatá Ndios noo yu'u. Ta ni iin tó'ón ñayuu ko ná'á ndá yoo kúu de'e Ndios, ch̄i iin tó'ón din̄i miíó tatá Ndios kúu na ná'á ñaa. Ta ni iin tó'ón ñayuu ko ná'á tatá Ndios, ch̄i

iin tó'ón dinj de'e va na kúú nā ná'á ñáá, xí'ín nā nī chikaa ini de'e Ndios na'a nā noo —kaá nā.

²³ Dá nī nāndió koo na nī sa nde'é ná noo taa xionoo xí'ín ná, dá nī kaa nā xí'ín sava'a mií vá taa ñoó:

—Ndiká'án ndi kúu ví nā xiní xí'ín noo ña xiní mií ndó viti.

²⁴ Chī ká'ín xí'ín ndó ña kua'á ndava'o profeta xí'ín rey nī ka'án rá koni ra ña xiní ndo'ó viti, tído kō ní xiní ta'on raan. Ta nī ka'án rá kueídó'o ra to'on seídó'o ndó viti, tído kō ní seídó'o ta'on raan —kaá nā.

Di'a kua'an ña nī daná'a Jesús sa'á ña va'a nī kee iin taa kuendá Samaria

²⁵ Tá nī ndi'i, dá nī nakuúin ndichi iin taa dána'a ley, dá chī kóni ra korndodó rá Jesús. Dá nī ndato'ón ñáá rá:

—Maestro, ¿ndí kían kánian keei, dá nī'í ña kataki chíchíí?

²⁶ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndi kaá ley Moisés? ¿Ndi kían kándaḡ inon ña ká'an?

²⁷ Dá nī kaa taa dána'a ley ñoó:

—Di'a va kaáan: “Koni ndo sato'o yo Ndios xí'ín ndino'o níno ndo, xí'ín ndino'o ini mií ndó, xí'ín ndidaá kúú ndée ndo, xí'ín ndidaá ñaxintóni ndo. Ta ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó táto'on kī'o ndó'o ndó xí'ín mií ndó.”

²⁸ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Va'a nda'o nī nāndió né'ón ña nī ndato'ín yo'ó. Kua'án viti, ta keeón ña, dá konon kataki chíchón.

²⁹ Dá nī ndukú taa ñoó ndi kee ra kendaḡ ra ña ká'án mií rá. Kúú nī kaa ra xí'ín Jesús:

—¿Nda yoo kúú ñayuu xí'ín yu'u ñoó?

30 Dá n̄i ka'an Jesús xí'ín rá:

—Iin kuu dá n̄i keta iin t̄aa ñoo Jerusalén. Dá n̄i kee ra konoo ra kua'an ra íchi kua'an chí ñoo Jericó di'a. Ta íchi ñoo n̄i kankuei t̄a kui'íná n̄i tiin ñáá rá. Kúú n̄i taxí vichí ñáá rá. Ta kúú n̄i kani kini ñáá rá. Sa nda kuu ra. Dá n̄i kee t̄a kui'íná ñoo kua'an ra.

31 Ta kúú íchi ñoo konoo iin t̄a duti kua'an ra. Tá n̄i xini ra kándu'u t̄aa n̄i tarkue'e ñoo, ta kúú n̄i kao xoo va ra n̄i ya'a ra kua'an ra.

32 Kúú n̄i kasandaá ta'ani iin t̄aa levita kéchón ve'e ño'o ká'ano kua'an ra. Tá n̄i xini ra kándu'u t̄aa n̄i tarkue'e ñoo, kúú n̄i kao xoo ta'ani ra n̄i ya'a ra kua'an ra.

33 Tído iin t̄aa kuendá Samaria kua'an ta'ani íchi ñoo. Tá n̄i xini ra kándu'u t̄aa n̄i tarkue'e ñoo, kúú n̄i kixian n̄i ku'u nda'o ini ra sa'a rá.

34 Ta kúú n̄i natuu yati ra noo kándu'u roón. Dá n̄i kuei ra sití xí'ín vino noo n̄i tarkue'e ñoo, dá n̄i kao noo raán iin dá'on. Dá n̄i chinoo ñáá rá sata burro ra né'e ra kua'an ra. Dá n̄i saa ra iin ve'e noo kídí ñayuu xíka íchi ñoo. Dá n̄i sa io ra n̄i sa ndaa ñáá rá.

35 Tá n̄i tuu noo iin ka kuu n̄i kasandaá hora ko'on ra. Dá n̄i taó rá uu d̄i'ón plata, dá n̄i xi'o raan noo sato'o ve'e ñoo. Dá n̄i kaa ra xí'ín rá: “Kee ní ña man̄i koto ní t̄aa yó'o. Tá n̄i kandaá ní cháá ka d̄i'ón míi ní n̄i xito ní ra, dá tá ná nandió kooi, dá nandió né'i d̄i'ón ní”, kaá ra.

36 Ta viti, ¿ndí káa iin t̄aa noo ndin oni t̄aa yó'o ná'a ña miían ndaa ndisa ñayuu xi'ín rá kúú t̄aa n̄i darkue'e t̄a kui'íná ñoo, ká'an yo'ó?

37 Dá n̄i kaa t̄a dána'a ley ñoo:

—Tá'an ra n̄i ku'u ini sa'a t̄a n̄i tarkue'e ñoo.

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ki'o dión ta'ani kua'án yo'ó keeón.

Di'a ni kuu tá ni sa io Jesús ve'e Marta xí'in María

³⁸ Dá ni kee Jesús sá xíka na kua'án na. Dá ni saa na iin ñoo ló'o, ta ñoo ió iin ñá'a naní Marta. Ta ni na^{tiin} va'án Jesús ve'án.

³⁹ Ta ió iin ku'an naní María, ta ni saaan ni sa kooán noo sá'a Jesús, ta ióan seídó'án ña dána'a na.

⁴⁰ Tído ndí'i cháá ka ini Marta kéeán choon ió nooan. Dá ni natuu yatián noo ió Jesús, dá ni kaaan xí'in ná:

—Tatá, ¿á ko ndé'é ní ña iin tó'ón vá yu'u nákaa kéchóon, ta ió oon ku'i? Ka'án ní xí'in xí ná chindeé tá'an xi xí'in.

⁴¹ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Marta, Marta. Ndí'i nda'o ini yo'ó, ta nákani inon sa'á kua'á nda'o ña'a.

⁴² Tído iin tó'ón vá ña'a kían ndáya'i cháá ka. Ta ñoo kían ni kaxi María yó'o, ta ni iin tó'ón ñayuu ko kánian ketéin noo xí kueídó'o xi yu'u —kaá na.

11

Di'a kua'án ña ni daná'a Jesús sa'a ndi kee yó ka'án yo xí'in Ndios

¹ Di'a ni kuu tá nákaa Jesús ká'án na xí'in Ndios iin xíán. Tá ni ndí'i ni ka'án na xí'in Ndios, dá ni kaa iin ta xíonoo xí'in ná ñóó:

—Tatá, dána'a ní noo ndu'u ndi kee ndu ka'án ndu xí'in Ndios tát'on ni daná'a Juan noo ta sa xíonoo xí'in ná.

² Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Tá kua'án ndo ka'án ndo xí'in Ndios, di'a kaa ndo xí'in ná:

Tatá mií ndu'u, na ió induú,

ná natiin kuṽ mií ní ndidaá tá'an ñaño'ó.

Ta ná kii ní dándáki ní ñayuú yó'o.

Tátó'on kī'o kée ní ña kóni ní induú xaan, kī'o dión ta'ani ná koo noño'o yó'o.

³ Ta kī'o ní ña xínño'ó ndu'u keí ndú iin iin kuṽ kuṽ.

⁴ Ta ká'ano koo ini ní sa'á kuachi ndu tátó'on kī'o xí'o ká'ano ta'ani ini ndu'u sa'á na yá'a noo ndú.

Ta o sa kónó ní kuei ndu noo kuachi, ta dákaki ní ndu'u noo ña kini.

⁵ Dá ni kaa ta'ani na:

—Ta ndi ndáa ndó ió iin amigo, ta dao ñoó kua'an ndo ve'e na, ta ká'an ndo xí'in ná: “Amigo, tei too ní oni pan nani'í,

⁶ dá chi ni kasáa iin amigoi ve'i, ta xíká ni kii ra, ta ko ta'ón ña'a kī'oi keí rá.”

⁷ Dá kaa na xí'in ndó nda maá ini ve'e na: “O sa dáta'oon yu'u, chi sa ndadí vá yé'í, ta sa kándu'u vái kidi xí'in de'i noo xíto. Sa'á ñoó o kúu ta'on nakooi kī'oi ña nooon.”

⁸ Tído va'ará ná o náko na kī'o naan noo ndo sa'á ña kúu ná amigo ndo, tído sa'á ña ká'an téi ndo ndíta ndó, sa'á ñoó nakoo na kī'o na ña xínño'ó ndó.

⁹ Tído yu'u ká'an xí'in ndó, kaka ndo ña xínño'ó ndó noo Ndios, ta kúu ni'i vá ndoan. Nandukú ndoan, ta kúu ni'i vá ndoan. Dákásá ndó yé'é, ta kúu nono váan noo ndo.

¹⁰ Dá chi ndidaá na xíkāan, ta ni'i náan. Ta ndidaá na nándukú ñá, ta ni'i náan. Ta ndidaá na dákásá yé'é, ta nonoan noo ná.

¹¹ Ta ndi ndáa ndo'ó, na kúu tatá, tá xíkā de'e ndó pan keí xí noo ndo, ¿á xí'o ndó iin yuu noo xí? O, tá xíkā xi iin tiyaká keí xí, ¿á xí'o ndó iin ko noo xí?

12 O, tá xíkà xì iin nduu keí xí, ¿á xí'o ndó iin tidó'oma noo xí?

13 Kóó, dá chī va'ará kúú ndó ñayuu kīni, tído tì'a ndó kì'o ndó ña va'a noó de'e ndó. ¿Á kọ ná'á ta'on ndó ña sa kaá ka ví tatá Ndios, na ío induú? Chī kì'o na Espíritu ìì ná noo ndi ndáa na xíkà ñaá noo ná —kaá Jesús.

Dì'a nì kuu tá nì kaa dao ñayuu ña taó Jesús espíritu kīni kée ña u'u

14 Iin kuu nákaa Jesús taó na iin espíritu kīni, tá'an ña nì keñí'ì iin ɽaa. Dá tá nì keta espíritu kīni ñoó kua'an, kúú nì naka'an va ɽaa ñoó. Kúú nì naá ndava'o ínì ñayuu ndéi ñoó.

15 Tído dao ñayuu ñoó nì kaa:

—Beelzebú, tá'an ña kúú sato'o espíritu kīni, ñoó vá kían xí'o choon noó ɽaa káa, sa'á ñoó kándéé rá taó ra espíritu kīni —kaá na.

16 Ta dao ka ñayuu ñoó kátoó korndodó ná Jesús, sa'á ñoó nì xíkà na ña ná kee na iin ña'a ndato chí induú.

17 Tído sa ná'á vá Jesús ndi nákanì ini na. Dá nì kaa na xí'ín ná:

—Kana'á ndó ña tá naá tá'an iin rey xí'ín ñayuu dándáki ra, dá kían naá vá choon né'e ra. Ta tá tá'anda tá'an ñayuu ndéi ini iin ve'e, dá kían naá vá noo ndéi na.

18 Ta dión ta'ani ndo'o ña u'u mií noó tá kasá'á ta'anda tá'an xí'ín ña kéchóon nooán, chī, ¿ndi koo kaka choon né'an? Tído ndo'ó kúú ra ká'an ña xí'ín choon nì xì'o Beelzebú taó yu'u espíritu kīni kéchóon nooán.

19 Chī tá taó yu'u espíritu kīni xí'ín choon nì xì'o Beelzebú nooí, dá kían, ¿ndá yoo nì xì'o choon noo

ndá'a ta ñoo mií ndó ña taó rá espíritu kini, tá dáá? Tído taa ñoo kúu ra ná'a ña o duú ña ndaa kían ká'an ndo sa'í.

²⁰ Tído tá taó yu'u espíritu kini xí'in choon ni xi'o Ndios nooi, dá kían kana'á ndó ña miían ndaa kuiti sa ni kasandaá va kuu ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios.

²¹ Tá ió iin taa ndakí ndaa ra ve'e ra xí'in espada, dá kían ni iin tó'on ñayuu o kúu ku'u ki'in ku'íná ná ña'a ió noo rá.

²² Tído tá ni kasáa iin ka taa ndakí cháá ka noo ió ra, dá kían vaá óon va kandeé rá xí'in rá, ta kuio ndaa ndi'i ra espada ra, tá'an ña sa kandeé iní ra sa chindeé ñaá, ta dasá ndí'i ra ña sa komí taa ñoo.

²³ Ta na ko ndíta xoo yu'u, noón kúu na xiní u'u ñaá. Ta na ko chindeé yu'u xí'in ña kéei, noón kúu na dátúú di'a ñaá.

Di'a ndó'o iin taa tá nándió koo espíritu kini nákaagan ini ra

²⁴ Tá keta iin espíritu kini ini iin taa, dá kían kua'an iin xían noo ichí ndukúán noo nani'i ndééán. Tído tá ko nani'án noo nani'i ndééán, dá kásá'á nákanini: “Nandió koo tukui no'i ve'e noo ni ketai veii”, kaáan.

²⁵ Tá ni nasáaan ni ndu'an ini taa noo ni sa ioan, kúu ndato ni natu'an, ta ñóhí vii káaan.

²⁶ Dá kua'an kuakaan usa ka espíritu kini cháá ka o duú miían, dá nasáaan ndu'an kaño'an ini taa ñoo. Ta kúu ka'í ka ví kasá'á ndo'o níó rá o duú tát'on ki'o ni sa ndo'o níó rá sa kee espíritu kini mií noo ñoo —kaá Jesús.

Ndiká'an ví ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándagan, kaá Jesús

27 Tein ká'an nā tō'on yó'o, kúu nī kayu'ú vá iin ñá'a tein ñayuu kuá'a ñoo:

—Ndiká'an ndi kúu ví ñá'a nī dakáki mií ní, nā nī dachíhí mií ní.

28 Dá nī kaa Jesús:

—Ndiká'an ndi kúu cháá ká ví nā seídó'o tō'on Ndios, ta kée na choon sa'ándāan.

Dì'a kua'an ña nī ka'an Jesús sa'á ñayuu xíka ña kee na iin ña ndato

29 Ta kúu nī kasá'á só'óní tá'an ñayuu kuá'a ñoo kua'an nā noo iin Jesús. Dá nī kasá'á Jesús ká'an nā xí'ín ná:

—Ñayuu kíni nda'o kúu ndo'ó, nā ndéi tiempo viti, dá chī xíka ndo ña kee yu'u iin ña ndato, dá kandía ndó yu'u. Tído ni iin tó'ón ña ndato o kéei noo ndo, sava'a ña ndato nī kee Ndios xí'ín Jonás kúu ña ndato koni ndo ndo'i.

30 Chī tátō'on nī kee Ndios iin ña ndato xí'ín Jonás tá nī tanda'á ñaá ná nī sa'an nā ñoo ká'ano naní Nínive, kí'o dión ta'ani kee na iin ña ndato xí'ín nā nī nduu taa ñayuu yó'o noo ndo'ó, nā ndéi tiempo viti.

31 'Ta nakuiin ndichi ñá'a sa dandáki chí Sur di'a tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, ta ka'an kuachián sa'á ñayuu ndéi tiempo viti, dá chī nda noo xíka cháá ká ñayuu yó'o nī kixián nī seídó'an ña ndichí rey Salomón. Ta iin taa ndáya'i cháá ká kúu nā iin ká'an xí'ín ndó vití'ón o duú rey Salomón ñoo.

32 Ta dión ta'ani nakuíta ndichi ñayuu nī sa ndei ñoo Nínive tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu, ta ka'an kuachi na sa'á ñayuu ndéi tiempo viti. Dá chī tá nī daná'a Jonás tō'on va'a sa'a Ndios

noo ná, ta kúú n̄i n̄andikó vá iní n̄a sa'á kuachi sa kee na. Ta iin taa ndáya'i cháá ka kúú n̄a iin ká'an xí'in ndó vití'ón o duú Jonás —kaá Jesús.

Ká'an Jesús sa'á ña dátoon noo yo

Dá n̄i kaa ta'ani na:

³³ —Ni iin tó'ón ta'on ñayuu ko chí'ńó'o iin íti, dá chikaa de'é naán, ta ko chíkaa naán tixi iin sato. Di'a chí'ńóo naan noo dikó, dá ná katoogan noo ñayuu kásaa ve'e na.

³⁴ Ta nduchí nóo ndo kúú tát'on iin ñ'ó'o nákaa tóon ñi ndo, ña dátoon ní'ndo. Sa'á ñ'óo tá va'a nduchí nóo ndo, dá kían iin ní'ndo vá túu noo ndo. Tído tá ko vá'a nduchí nóo ndo, dá kían iin ní'ndo vá ñi'ndo iin naá.

³⁵ Sa'á ñ'óo kaon koo ndó, dá kían ná dá'a ni nda'o ña tóon nákaa ini ní'ndo, chí oon ni nakuiin naá noo ndo.

³⁶ Dá chí tá iin ní'ndo ñi'ndo tóon, dá kían ni lú'u ví ña iin naá koo noo ndo, chí ndato náye'e iin ní'ndo ndo, tát'on kí'o ndato tóon iin íti —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña n̄i ka'an Jesús sa'á ña kini kée ta fariseo xí'in ta dána'a ley

³⁷ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an Jesús, dá n̄i seí nda'í iin ta fariseo noo ná ña ná ko'on n̄a xí'in rá kasá'an na ve'e ra. Dá tá n̄i saa na, dá n̄i ku'u na n̄i sa koo na mesa.

³⁸ Ta kúú n̄i naá vá iní ta fariseo ñ'óo tá n̄i xini ra ña ko ní nákata na ndá'a ná xí'in ña'ń'ó'ó tát'on kí'o kée mií rá, dá kasá'an na.

³⁹ Dá n̄i kaa sato'o yo Jesús xí'in rá:

—Kueídó'o va'a ndó, chí ndidaá ndo'ó, ta fariseo xaan, kúú ra nákata sava'a sata óon va vaso xí'in ko'o. Ta dión ta'ani kée ndó xí'in mií ndó, chí xini

ndi k̄i'o k̄a ví yakó n̄io ndo, ch̄i n̄i nakutí ndó x̄í'ín ndidaá ñ̄a kini x̄í'ín ñ̄a ko vá'a.

40 ¡Nandeé k̄a vían̄ x̄ixi ndó! ¿Á ko ná'á ndó ñ̄a Ndios, na n̄i k̄ava'a ñ̄i ndo sata vé'e, noón ta'ani kúu na n̄i k̄ava'a n̄io ndo?

41 Sa'á ñ̄oó ndino'o ini ndo k̄i'o ndó ñ̄a'a x̄inñó'ó na kúnda'í, ta k̄i'o dión, dá na'a ndo ñ̄a kómí ndó iin n̄io víi.

42 'Nda'í kúu ví ndo'ó, ta fariseo xaan, dá ch̄i x̄í'o ndó noo Ndios ux̄i ndu'ú m̄ino noo iin iin ciento ndu'ú ñ̄a kána noñó'o ndo. Ta dión ta'ani kée ndó x̄í'ín yuk̄u lotá x̄í'ín dao k̄a yuk̄u x̄iti ndó. Tído dánkoo xoo ndó ñ̄a kee ndó ñ̄a ndaa x̄í'ín ñ̄ayuu x̄í'ín ndó, ta ko kóni ndo Ndios. Ch̄i ñ̄a yó'o ta'ani kánian kee ndó, tído ná dá'a ni dánkoo xoo ndó kee ndó dao k̄a ñ̄a kée ndó ñ̄oó.

43 Nda'í kúu ví ndo'ó, ta fariseo xaan, ch̄i kátoó ndo kánde'i ndó noo téi ndáya'i cháa k̄a ini ve'e noo náta ka yo, ta kátoó ndo ka'an ñ̄ayuu ndisá'an x̄í'ín ndó x̄í'ín ñ̄año'ó noo x̄ionoo ndó noo yá'i.

44 ¡Nda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, x̄í'ín ndo'ó, ta fariseo xaan! ¡Ndo'ó kúu ta uu noo! Ch̄i kúu ndó táto'on iin yá'i ndii ko túu nákaa, ta chíka'anda vei kúu ñ̄ayuu sataán, ta ko x̄í'o na kuendá ñ̄a nákaaan —kaá na.

45 Dá n̄i kaa iin ta dána'a ley ñ̄oó:

—Maestro, x̄í'ín to'on ká'an ní xaan dár'u'u ta'ani ní ndu'u.

46 Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Nda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley xaan, ch̄i kua'á ndava'o choon kuáchi sa'ándá ndo noo ñ̄ayuu, ñ̄a ko kándeé ná kee na, ta ni ko nátuu ndá'a ndo chindeé ndó na x̄í'an.

47 Nda'í kúu ví ndo'ó, chí káva'a ndó náo saá kaño'o lásá profeta, na ni sa'ání na yatá ve'e ndó.

48 Ña yó'o xí'o ña kándaá iniō ña náta'an vá ini ndo xini ndo ña ni kee na yatá ve'e ndó xí'in na ni sa kuu profeta Ndios, dá chí miñan ndaa ndisa noón ni sa'ání ñaa, ta ndo'ó ndéi káva'a náo ná.

49 Ta sa'á ña ndichí Ndios, sa'á ñoó ni kaa na di'a sa'a ndo: “Tanda'á yu'u profeta xí'in apóstol kii na, dá kane'e na to'in noó ñayuu. Ta ka'ání ñayuu ñoó dao na, ta kendava'a na xí'in dao ka na”, kaá na.

50 Sa'á ñoó ndaka Ndios kuendá noó ñayuu ndéi tiempo viti sa'á ni ndidaá kúu profeta na, tá'an kirá ni xita nda ni kasá'á sa'a ñayuú yó'o.

51 Chí kánian ki'o ndó kuendá sa'á ni Abel, ta nda sa'á ni Zacarías, na ni xi'i yé'é ño'o, yati noo náa noo dóko ta duti ña'a noo Ndios. Miñan ndaa kuiti ká'in xí'in ndó ña ndaka Ndios kuendá noó ñayuu ndéi tiempo viti sa'a ndidaá profeta ni xi'i sa na'á.

52 'Nda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, dá chí sadí ndo noó ñayuu ña natiin na ña ndichí xí'o Ndios, chí ni mií ndó ko kómí ña ndichí Ndios, ta sadí ndo noó ñayuu natiin naan —kaá na.

53 Tá ni ndi'i ni ka'an na ña yó'o, kúu ni karyíi nda'o ta dána'a ley xí'in ta fariseo. Dá ni kasá'á rá dáta'án ñaa rá, chí ni kasá'á ndátó'on ndichí ñaa rá sa'á kuá'á nda'o ña'a,

54 chí ndúkú rá ndi kee ra dátúú ñaa rá, dá ya'a na noó to'on ká'an na, dá ni'i rá ndi koo ka'an kuachi ra sa'a ná noó ta né'e choon.

12

Ndidaá ña'a kéde'é yo xí'in ña ká'an kayá yó natuuan

¹ Kúú kua'á nda'o mil ñayuu ni ñataka noo ió Jesús. Sa'á ñoó ni kasá'á seí ní'ini tá'an ñayuu ñoó sa'á ña kua'a téi kúú ná. Dá ni kasá'á Jesús ká'an na xí'in sava'a ta xionoo xí'in ná, ta kaá na:

—Kandaa ndo mií ndó noo ña dákuita tachí pan, ña kéchóon ta fariseo, dá chi ñoó kían ná'a ña kúú rá ta uu noo.

² Dá chi ndidaá vá ña'a ñó'o de'é, daí ña natuuan. Ta ndidaá vá ña'a kéde'é ñayuu, kasandaáan ña natuuan.

³ Ta dión ta'ani, ndidaá ña ni ka'an de'é ndó noo iin naá, natuuan noo tóon. Ta ndidaá ña ni ka'an kayá ndó sa'a dó'o iin ñayuu ini ve'e, ñoó kían nda diní vé'e dikó kanóo na kayu'ú ná k'i'o na kuendá sa'án.

Ná o sa yu'ú yo ni iin tó'on ñayuu

⁴ 'Ta ndo'ó, amigo mií, ná dá'a ni yu'ú ndo na kandeé ka'ání yikí koño ndo, dá tá ni ndi'i, ni iin ña'a o kandeé ná kee na xí'in ndó.

⁵ Tído ná kastó'in xí'in ndó ndá yoo kúú na kánian yu'ú ndisa ndó: kánian yu'ú ndo na kómí choon ña tanda'á ná ndo'ó ko'on ndo kaño'o ndó indayá tá ni ndi'i ni xi'i yikí koño ndo. Ta ká'in xí'in ndó ña na yó'o kúú na kánian yu'ú ndo.

⁶ ¿Á ko dikó ta'on ñayuu o'on laa kuálí sa'á uu dijón kuálí? Va'ará k'i'o dión nóo ya'i rí, tído ko nándodó ta'on Ndios sa'a ni iin rí.

⁷ Ta ndo'ó, nda idí diní ndo ná'á Ndios ndidaá kúú. Sa'á ñoó o sa yu'ú ndo, chi ndaya'i cháá ka ndo noo ná o duú kua'a laa kuálí.

Ná o sa yu'ú yo ka'an yo ña kúú yó kuendá Jesús noo ñayuu

8 Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

—Ká'ín xí'ín ndó ñ̄a ndi ndáa ñ̄ayuu ká'án ñ̄a kúú ná kuendá yu'u noo dao ka ñ̄ayuu, dión ta'ani kee yu'u, na n̄i nduu tāa ñ̄ayuú yó'o, ch̄i ka'ín sa'a ná ñ̄a kúú ná kuendá̄i noo na kúú ángel kéchóon noo Ndios.

9 Ta ndi ndáa na ndát̄a sa'a yú'u noo dao ka ñ̄ayuu, dá kíán k̄i'o dión ta'ani ndat̄a yu'u sa'a ná noo na kúú ángel kéchóon noo Ndios.

10 Ta ndi ndáa na yá'a ká'án ndava'a sa'a na n̄i nduu tāa ñ̄ayuu yó'o, kuu va k̄i'o ká'ano ini Ndios sa'a ñ̄a n̄i ka'án na. Tído ndi ndáa na yá'a ká'án ndava'a sa'a na kúú Espíritu ij Ndios, noón kúú na o kú'u ká'ano ta'on ini Ndios sa'a.

11 Tá ndaka ñ̄ayuu ndo'ó kua'án na ve'e noo náta na o noo tāa né'e choon, o noo tāa kómí choon, o sa ndí'í ini ndo sa'a ndí kíán ka'án ndo xí'ín rá, o ndí kaa ndo chindeé ndó mií ndó,

12 ch̄i mií vá Espíritu ij Ndios kúú na k̄i'o to'on ka'án ndo mií hora daá ñ̄óó.

Ná o sa kátoó téi yo ñ̄a kuiká

13 Dá n̄i kaa iin tāa nákāa tein ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oó xí'ín Jesús:

—Maestro, ka'án ní xí'ín ñ̄aniñ ná k̄i'o xi ta'í, ñ̄a kánian n̄i'í noo ñ̄a n̄i dankoo tatá ndu noo ndú.

14 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndá yoo n̄i ch̄ikani yu'u ñ̄a kakuui iin tāa keyík̄o sa'a ndo'ó, o ñ̄a ka'andaj̄i ñ̄a'a noo ndo, ká'ón?

15 Dá n̄i kaa na xí'ín ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oó:

—Kandaa ndo mií ndó. O sa kátoó téi ndo ñ̄a kuiká, dá ch̄i va'ará ná koo kua'á ñ̄a'a noo ndo, o kí'o ta'an vaan ñ̄a kandeí va'a ndó.

16 Dá n̄i dakí'in tá'an na iin ñ̄a'a xí'ín to'on n̄i daná'a n̄a, ta kaá n̄a xí'ín ñ̄ayuu ñ̄oó:

—N̄i s̄a io iin t̄a kuiká, ta kuá'á nd̄a'o ñ̄a'a n̄i kana noñó'o rá.

17 Dá n̄i kasá'á rá nákani ini r̄a: “¿Ndí koo ví viti, ch̄i koó ve'e noó ndee va'a ñ̄a n̄i kana noo xítíó?”

18 Dá n̄i kaa ra: “Di'a va keeá, tá dáá. Ko'o nakani o yáka kuálí káa, ta ndená'ano cháá ka yoán. Ta ñ̄oó taán va'a yó ndi ndi'i ñ̄a'a n̄i kana noñó'o yo. Ta ñ̄oó ta'ani nataán va'a yó ndidaá ka ñ̄a'a né'e va'a yó.

19 Tá n̄i ndi'i, dá kaa yo xí'ín nío yo: Viti kían kuá'á nd̄a'o ñ̄a'a né'e va'a yó keta vaan kasá'an yó kuá'á nd̄a'o kuia. Ná nani'i ndée yo, ná kasá'an yó, ná ko'o yó, ná kadii ini yo viti”, ká'án rá nákani ini r̄a.

20 Tído di'a va n̄i kaa Ndios xí'ín rá: “In t̄a ko ká'i ini kúu yo'ó, dá ch̄i mií sakuaá víti va kuuon, ta ñ̄a n̄i nataán vá'ón, ¿xíni ndá yoo kasá'an vaan?”

21 Kí'o dión vá ndó'o ñ̄ayuu tá táxi va'a na ñ̄a kuiká kakuu ñ̄a'a mií ná, tído ko kuiká ta'on na noo Ndios —kaá Jesús.

Ndios kúu na ndáka ñ̄aá

22 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná:

—Sa'á ñ̄oó ná ka'in xí'ín ndó, o s̄a ndí'i ini ndo sa'a ndí kían kasá'an ndó, dá kataki ndo, ta ni sa'a dá'on kandii ndó, dá kada'i ñ̄i ndo.

23 Ch̄i ió ñ̄a'a ndáya'i cháá ka kee ndó nani takí ndo o duú ñ̄a kasá'an oon ni ndó. Ta ió ñ̄a'a ndáya'i cháá ka xínñó'ó ñ̄i ndo o duú dá'on kandixi ndó.

24 Kande'é ndó táto'on ndó'o t̄ikaká, ch̄i ni ko chí'i rí tata, ni ko dákée rí, ta ni noó taán va'a rian,

ta ni yáka ri koó. Tído xító va ñaa Ndios. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ndáya'i cháá ka ndo'ó o duú laa?

²⁵ ¿Ndi ndáa ndó kandeé kua'ano iin kondo ndá'a cháá ka sa'á ña ndí'i ini ndo?

²⁶ Ni ña nóo yó'o o kandeé ndó kee ndó, sa'á ñoó, ¿ndiva'a ndí'i téi ini ndo sa'a dao ka ña'a?

²⁷ 'Kande'é ndó tát'on k'i'o ndato sá'ano torí ndi'indi káa yúku, chi ko kéchóon ta'an vaan, ta ni ko káva'an dá'on kandixian. Tído yu'u ká'an xí'in ndó ña ni rey Salomón, va'ará ndidaán ta kuiká ni sa kuu ra, tído ko ní sá ndixi va'a ra tát'on k'i'o ndato téi káa torí ndi'indi yó'o.

²⁸ Ta k'i'o dión kée Ndios xí'in ita, tá'an ña káa yúku kuu víti, tído iin taan, chiñó'o naán ini xito. ¿Á ko ná'á ndó ña ndato ka ví chindeé Ndios ndo'ó, ta cháá téi kándéé ini ñaá?

²⁹ Sa'á ñoó ná dá'a ni ndí'i ini ndo sa'a ndí kían kasá'an ndó o sa'a ndí kían ko'o ndó. Ná dá'a ni kaño'o téi ini ndo sa'án.

³⁰ Chi sa'a ndidaá ña yó'o ndí'i ndava'o ini ñayuu ko ná'á Ndios. Tído tatá yo Ndios kúu na ná'á ña xínñó'ó ndó ndidaá ña yó'o.

³¹ Sa'á ñoó di'a nandukú ndó ña kaño'o ndó tixi ndá'a Ndios, ta kúu ndidaá ta'aní ña yó'o koo noo ndo.

Ndukú ndó koo kuiká ndó noo Ndios

³² 'O sa yu'ú ndo, léko kuálí mií, chi ni nata'an ini tatá yo Ndios k'i'o na ña kaño'o ndó tixi ndá'a ná.

³³ Sa'á ñoó dikó ndó ña ió noo ndo, ta chindeé ndó ñayuu kúnda'í, ta k'i'o dión nataán vá'a ndó ña'a ndó chí induú ini léka ko kúyatá, dá koo ña kuiká ndó chí induú, chi ñoó kúu noo ko ndí'an,

ta ni ta kuí'íná o kú'u ta'on ñoó, ta ni t̄ikidi o kúu dánaá ñáá.

³⁴ Dá ch̄i noo ió ña kuiká ndo, ñoó ta'ani nákaa nío ndo.

Ná kandeí nduu yo kéchóon yo noo Ndios

³⁵ 'Koo ini ndo kandeí nduu ndo. Ná nandíko toon t̄ixi ndó, ta daá ná keji ni ñó'o íti ndo.

³⁶ Koo ini ndo kee ndó táto'on k̄i'o kée iin t̄aa kéchóon ve'e ndáti ra ndusaá sato'o ra, ch̄i kua'an na iin víko tánda'a. Sa'á ñoó tá dákásá ná yé'é ni ndusáa na, kúu sa yach̄i vá sóno rá yé'é ñoó ndu'u na.

³⁷ Ndiká'an ví t̄aa kéchóon tá ni natiin ñáá sato'o ra ndéi nduu ra ndáti ñáá rá tá ni ndusáa na. Míian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña nachirkaa na iin dá'on noo noo rá, ta chindei na ra mesa, dá k̄i'o na ña'a kasá'an ra.

³⁸ Dá ch̄i va'ará dao ñoó o ndikí ni ndusáa na, tído tá ni natiin ñáá sato'o ra ndéi nduu ra ndáti ñáá rá, dá k̄ian ndiká'an ndi kúu ví t̄aa kéchóon ñoó.

³⁹ Ta kana'á ndó ña tá ná kandaá ini iin sato'o ve'e ndá hora kasaá t̄a kuí'íná ve'e na, dá k̄ian koo nduu na kandaá naán, ta o kónó kuiíó na ku'u t̄a kuí'íná ñoó ki'in kuí'íná rá ña'a na.

⁴⁰ Sa'á ñoó kandeí nduu ta'ani mií ndó, ch̄i mií hora ko ndáti ndó, dá nandió koo na ni nduu t̄aa ñayuu yó'o kasaá na —kaá Jesús.

Ná kakuu yo na kéchóon ndaa noo Ndios

⁴¹ Dá ni kaa Pedro xí'in ná:

—Tatá, ¿á sava'a noo ndú'u vá ni nakani ní to'on ni dakí'in tá'an ní ñoó, o noo ndidaá ní ñayuu ni nakani nian? —kaá ra.

⁴² Dá ni kaa na kúu sato'o yo:

—¿Ndá yoo kúú iin t̄a kéchóon ndaa, iin t̄a ndísá'ano, ká'án ndó? Roón kúú t̄aa chikani n̄a kúú sato'o r̄a ka'anda r̄a choon noo dao k̄a t̄a kéchóon ve'e na, dá k̄i'o ra ñ̄a'a kasá'an dao k̄a t̄a kéchóon ñoó.

⁴³ Ta ndiká'án ví r̄a kéchóon ñoó tá ná ndusaa sato'o r̄a, ta n̄i n̄atiin ñ̄aa ná nákaa r̄a kée ra choon n̄i ta'anda noo rá.

⁴⁴ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ñ̄a k̄i'o sato'o r̄a choon noo rá dándáki ra ndidaá ñ̄a ió noo ná.

⁴⁵ Tído tá ná nakani ini t̄a kéchóon ñoó: “Kueé vá ndusaa sato'o yo”, ta kasá'á rá kendava'a ra xí'in t̄aa, xí'in n̄a ñ̄a'a kéchóon noo sato'o r̄a, ta kasá'á rá kasá'an ra, ta kasá'á rá ko'o ra nda x̄ini ra,

⁴⁶ ta kúú ndusaa sato'o t̄a kéchóon ñoó mií kuu k̄o ndáti ñ̄aa rá, mií hora k̄o ná'á rá. Ta kúú dándó'o naní n̄a níó rá, ta tanda'á ñ̄aa ná ko'on r̄a kaka r̄a noo ñó'o dao k̄a t̄a k̄o kéchóon ndaa.

⁴⁷ Ch̄i s̄a ná'á vá t̄a kéchóon ñoó ndá choon n̄i sa'anda sato'o r̄a, tído k̄o ní s̄a io nduu ta'on ra, ta k̄o ní kée ta'on ra choon n̄i ta'anda noo rá, sa'á ñoó kani nda'o ñ̄aa sato'o r̄a.

⁴⁸ Tído tá ió iin t̄aa kéchóon, ta kée naá rá ñ̄a k̄o náta'an ini sato'o r̄a, roón kúú r̄a cháá vá ketátá rá. Ch̄i n̄a n̄i n̄i'í kua'a choon, noón kúú n̄a kua'a kuendá ndaka sato'o n̄a noo ná. Ta n̄a n̄i kandeé ini sato'o n̄a xí'in kua'a choon, noón kúú n̄a kua'a cháá k̄a kuendá ndaka sato'o n̄a noo ná.

Ná ta'anda tá'an iin ve'e sa'a Jesús

⁴⁹ 'Vei yu'u chikaai ñó'o ñayuú yó'o, ta s̄a kóni k̄i yu'u ñ̄a ná nakei ñ̄a.

⁵⁰ Miían ndúsa kánian kodo ndútaí xí'in ñ̄a vei ndo'i. Ta nda'í nda'o kúu ini ndáti kasandaá kuu ñoó.

51 ¿Á ká'án ndo'ó ña kían veí yu'u nachindei va'i ñayuu ñayuu yó'o? Koó, chí ká'in xí'in ndó ña veí yu'u ka'anda tá'an di'a vai na.

52 Dá chí nda kuú víti chí noo kasá'á ta'anda tá'an ñayuu, dá chí noo ndéi o'on na ini iin ve'e, kasá'á naá oni na ko kúú kuendá yu'u xí'in uu na kúú kuendái. O naá uu na ko kúú kuendái xí'in oni na kúú kuendái.

53 Chí naá iin ra kúú tatá xí'in de'e ra, o naá de'e ñoó xí'in tatá xi. Ta naá iin na kúú naná xí'in de'e di'í na, o naá de'e di'í ñoó xí'in naná xi. Ta naá na kúú xido xí'in sano na, o naá sano ñoó xí'in xido xi.

54 Dá ni kaa ta'ani Jesús xí'in ñayuu kuá'a ñoó:

—Tá ni xini ndo xínkuei viko chí xoo noo kéta ndindii, dá kaá ndo: “Koon daí viti.” Ta kúú koon ndisa rá.

55 Tá veí tachí chí sur di'a, dá kaá ndo: “Í'íní nda'o koo.” Ta kúú dión ndisa koo.

56 Kúú ndó ñayuu uu noo, chí va'a ti'a ndó kándaá ini ndo sa'a induú káa xí'in noño'o yó'o. Sa'a ñoó, ¿ndiva'a ko kándaá ini ndo ndi kóni kaa ña ndato xiní ndo viti?

Va'a ka ná kandoo maní yo noo Ndios viti yachi

57 ¿Ndiva'a ko xí'o ndó mií ndó ka'i ini ndo ndí kían kúú ña ndaa kánian kee ndó?

58 Tá né'e tá'an ndó kua'an ndo ve'e choon xí'in iin ñayuu naá xí'in ndó, dá kían ndi'i ini ndo, dá ná kandoo maní ini na sa'a ndo íchi noo kua'an ndo ñoó. Dá ná o káne'e na ndo'ó saa na noo ta né'e choon. Dá chí oon ni ví nakí'o ta né'e choon ñoó ndo'ó noo ndá'a ta ndaá ve'e kaa, dá kadi ra ndo'ó ve'e kaa.

59 Ta yu'u ká'in xí'in ndó ña o yáa kuiíó ndo'ó nda ná o chíya'i ndi'i ndó di'ón kánian chíya'i ndó —kaá Jesús.

13

Miñan ná nandikó iní yo sa'á kuachi kée yó

¹ Ta tein tiempo daá ñóó ni kasáa dao ñayuu, ta ni nakani na xí'in Jesús sa'á ña ni ndo'o dao taa kuendá Galilea, chi ni sa'ání ñaá Pilato xian nani dóko rá kiti noo Ndios, ta ni daká tá'an ra ni taa ñóó xí'in ni kiti ñóó, kaá ra xí'in ná.

² Dá ni kaa Jesús:

—¿Á ká'an ndó ña ta Galilea ñóó kómí kua'a cháa ka kuachi o duú dao ka na ñoo ra, sa'á ñóó ni ndo'o ra dión?

³ Ká'in xí'in ndó ña ko ta'on dión kían. Tído tá ná o nándikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, dá kían ndidaá ta'ani ndó kuu tát'on ki'o ni xi'i taa ñóó.

⁴ Ta sa'on oni taa ni xi'i tá ni kankao torre Siloé ñóó sata rá. ¿Á ká'an ndó ña ni sa kuu ra ta kómí cháa ka kuachi noo dao ka na ndéi ñoo Jerusalén ñóó?

⁵ Ká'in xí'in ndó ña ko ta'on dión kían, tído tá ná o nándikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó, dá kían ndidaá ta'ani ndó kuu tát'on ki'o ni xi'i taa ñóó —kaá na.

Dána'a Jesús sa'á taño'ó ko xi'o kui'i

⁶ Dá ni dak'in tá'an Jesús dao ña'a xí'in to'on dána'a na noo ñayuu, ta kaá na:

—Ni sa io iin taa, ta ni dandée ra iin taño'ó noo káa yító uva ra. Ta sa sá'an ra sa ndukú rá kui'i noo ra keí rá. Tído ko ní sá ni'i ta'on ra ri.

7 Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín t̄aa ndaá ȳí'to uva ñoó: “S̄a n̄i x̄ino va on̄i kuia k̄ixii ndukúí ku'i noo tañ'o'ó yó'o, tído ni iin ku'i k̄o íin noo r̄a. Sa'á ñoó va'a kaan ná ka'anda yo'ó r̄a, dá ch̄i k̄etéin oon rá íin rá noñ'o'ó yó'o.”

8 Dá n̄i kaa t̄aa kéchóon ñoó: “Tatá, konó ní iin kuia víti k̄a nákuin rá, dá ná ko'ín katai sa'a r̄a, dá ná taáin te'i.”

9 Tá n̄i x̄i'o rá ku'i, dá k̄i'an nakuiin rá. Tá ko'ó ña'á ní x̄i'o rá, dá k̄i'an ka'anda yo'ó r̄a”, kaá r̄a —kaá Jesús.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin ñá'a n̄i kutódo sata

10 Tein iin kuu náni'i ndéé na Israel, nákaa Jesús dána'a na ini ve'e noo náta na ñoo ñoó.

11 Ta ñoó nákaa iin ñá'a, ta sa n̄i x̄ino sa'on on̄i kuia kú'an, ch̄i n̄i kutódo satan k̄ee iin espíritu kiní. Ta ko'ó ku' ta'on nakuiin ndichi ndaaan.

12 Tá n̄i xini ñáá Jesús, dá n̄i kana ñáá ná. Dá n̄i kaa na x̄i'an:

—S̄a n̄i kexoo va kue'e ndó'o ní viti, naná.

13 Dá n̄i ch̄inóo na ndá'a ná satan. Ta kúu vití'on n̄i nakuiin ndichi ndaaan. Dá n̄i kasá'an keká'anoán Ndios.

14 Tído t̄aa dándaki ve'e ñoó, n̄i karyíí nda'o ra, ch̄i n̄i nduva'a Jesús ta'áná ñá'a ñoó tein kuu náni'i ndéé na Israel. Dá n̄i kaa t̄aa ñoó x̄í'ín ñayuu ñoó:

—Ío ño' kuu kéchóon yó. Sa'á ñoó kii ndó tein kuu dáá nduva'a ndó. O sa k̄i ndó nduva'a ndó tein kuu náni'i ndéé yo.

15 Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín rá:

—Taa uu noo vá kúu ndó. ¿Á ko ndaxí ta'on ndó chee ndo o burro ndo noo ndíko r̄i sasá'an r̄i tein

kuu náni'i ndée yo, dá kandaka ndó ri ko'on ri ko'o rí takuií?

16 Ñá'a yó'o ni kii tein na ve'e Abraham, ta sa ni xino sa'on oni kua ni kexíxi ña u'u ni so'oni ñáán xí'in kue'e yó'o. ¿Á o kúu ta'on ndaxí yu'u ñá'a yó'o noó kue'e ndó'an tein kuu náni'i ndée yo, tá dáá?

17 Tá ni kaa na dión, kúu ni xika'an noó taa ko náta'an ini ñoo. Tído ndidaá kúu ñayuu ñó'o ini ve'e ñoo ni kadij ini sa'a ndidaá ña'a ndato ni kee Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ndi kée Ndios dándáki na ñayuu na

18 Dá ni kaa Jesús:

—¿Ndí kían dáó kúu xí'in to'on kée Ndios dándáki na ñayuu na, ká'an ndó viti? Ta, ¿nda kían dákí'in tá'in xí'an, dá kandaá ini ndo sa'an?

19 Kían táto'on iin tata ló'o naní mostaza, ña ni chí'i iin taa noño'o rá, ta kúu ni sa'anoan, ta ni nduuan iin yíto ká'ano. Ta ni kasáa laa ni kava'a rí táka ri tein ndá'a ra.

20 Dá ni kaa tuku Jesús:

—¿Ndí kían kúu ña dákí'in tá'in xí'in to'on kée Ndios dándáki na ñayuu na, dá kandaá ini ndo?

21 Kían táto'on kée ña dákuita tachí yúsa kava'a pan, ña ni tiin iin ñá'a, ta ni dákí'in tá'an ñáan xí'in oni yáxi harina, dá nakuita tachían.

Yó'o dána'a Jesús ña koo ini yo ku'u yó noo kúu yé'é ku'in

22 Ta sa daná'a Jesús to'on va'a sa'a Ndios noó ñayuu ndéi ñoo ná'ano xí'in ñoo kuálí noo chíka'anda na kua'an na ñoo Jerusalén.

23 Dá ni ndato'on ñáá iin taa, ta kaá ra xí'in ná:

—Tatá, ¿á cháá vá ñayuu ni'í ña k̄aki na noó kuachi na?

Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

24 —Cho'on ini ndo ku'u ndó noo kúú yé'é kuíin, dá ch̄i ká'ín xí'ín ndó ña kua'á ndava'o kúú ñayuu katoó ku'u, tído o kándeé ta'on na ku'u na.

25 Ch̄i tá ni ndi'i, dá nakuiin na kúú sato'o ve'e yé'é kuíin ñoó, dá kadi na yé'é ná. Ta ndo'ó, na ni kandoo ndíta sata vé'e, kasá'á kayu'ú ndó na, ta dákásá ndó yé'é, ta kaa ndo: “Tatá, tatá, konó ní yé'é ná ku'u ndu'u.” Dá kaa na kúú sato'o ve'e di'a xí'ín ndó: “K̄o ná'á ta'on yu'u ndá yoo kúú ndó.”

26 Dá kasá'á ndó ka'an ndo xí'ín ná: “Ndu'u kúú na ni sasá'an dáó xí'ín ní, ta sa xi'i nduú ndu xí'ín ní, ta sa daná'a ní noo ndú noo yá'i ñoo ndu.”

27 Dá kaa na xí'ín ndó: “Sa ni ka'an vei xí'ín ndó ña k̄o ná'á ta'an vei ndá yoo kúú ndó. Kuxoo ndidaá ní ndó kua'án ndo nooí, ch̄i kúú ndó ñayuu kée ña kini”, kaa na.

28 Ta ndo'ó, na kandoo sata vé'e ñoó, nda'í kasá'á ndei'i ndo, ta nakuchi tá'an no'o ndó, ch̄i koni ndo Abraham xí'ín Isaac, xí'ín Jacob xí'ín ndidaá kúú profeta Ndios kande'i na noo dándáki Ndios, ta ndo'ó kúú na k̄o ní ni'í ích̄i kande'i ndó ñoó.

29 Ta kasaá ñayuu ni kii chí xoo noo xíno ndindii, xí'ín noo kétaan, xí'ín xoo norte xí'ín xoo sur, dá nandei na mesa, dá kasá'an na noo dándáki Ndios.

30 Kana'á ndó ña ndéi dao ñayuu kúú noo ndi'i kuii tiempo viti, noón di'a kakuu na nakuíta noo noo Ndios tiempo daá. Ta na kúú na kúú noo noo ñayuu tiempo viti, noón di'a kakuu na noo ndi'i kuii noo Ndios —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni ndei'i Jesús sa'á na ñoo Jerusalén

31 Ta mií kuu dáá ñóó n̄i kasáa dao ta fariseo. Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—Kua'án keta ní, ta kua'án ní iin ka xían, dá chí kóni rey Herodes ka'ání rá mií ní.

32 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'án ndo, ta ka'an ndo xí'ín ndikui maña ñóó ña kanoo íi yu'u tavéi espíritu kini ñó'o ini ñayuu, ta nduva'i na kú'u viti xí'ín taan, dá tá n̄i xinkoo on̄i kuu, dá dándí'i choon vei.

33 Tído kuu víti, xí'ín taan, xí'ín idá kánian kanoo íi vái íchi kosaa Jerusalén, dá chí kō kánian kuu iin profeta iin ka xían, sava'a ñoo Jerusalén vá kúu noo kánian kuu na.

34 ¡Na ñoo Jerusalén, na ñoo Jerusalén, ndo'ó kúu na sa'ání ndidaá profeta, ta chíyúú ndó ndidaá na tánda'á Ndios vei kasto'on xí'ín ndó! ¡Ndidaá ví ta'ándá n̄i ka'án yu'u ña kían nditútíi ndo'ó táto'on kí'o kée iin tiñoó ndítútí rí de'e kuálí rí nátaán vá'a rí tixi ndixi rí, tído kō ní xíin ta'on ndó!

35 Kana'á ndó ña kasandaá iin kuu, dá kandoo íi vá ve'e ndó. Ta ká'in xí'ín ndó ña o koni ka ndo'ó yu'u nda rá ná kasandaá kuu kaa ndo: “Na ká'ano kúu na vei xí'ín choon Ndios, na kúu sato'o yo” —kaá Jesús.

14

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e néin ñíi

1 Iin kuu nání'i ndée na ñoo Israel, n̄i ku'u Jesús ve'e iin taa fariseo né'e choon kasá'an na. Ta ndéi ta'ani dao ka ta fariseo nání rá Jesús.

2 Ta mií yati noo ío na ñóó ío iin taa ndó'o kue'e néin ñíi.

3 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín t̄aa d̄ána'a ley, xí'ín ta fariseo ñoó:

—¿Á s̄onó ley yo ñ̄a nduva'a yó iin n̄a kú'u tein kuu n̄ani'i ndé̄e yo? —kaá n̄a.

4 Tído t̄adí oon va ndéi ra. Dá n̄i tiin Jesús ndá'a t̄a kú'u ñoó. Kúú n̄i nduva'a ñ̄aá ná. Dá n̄i t̄anda'á ñ̄aá ná kua'an nó'ò rá ve'e ra.

5 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín t̄aa ndéi n̄ani ñ̄aá ñoó:

—Tá ió iin káa ndó ná kankao burro ndo o chee ndo ini da'ò, ¿á o kó'on kíj ta'on ndó taó ndo rí, va'ará kuu n̄ani'i ndé̄e yo kíán?

6 Ta ni iin tó'on to'on ko ní ni'i rá nandió né'e ra noó ñ̄a n̄i ka'an n̄a xí'ín rá.

Dì'a kua'an ñ̄a n̄i daná'a Jesús sa'a ndi kee yó tá kua'an yo iin víko

7 Ta ndé'é Jesús t̄ato'on kée ñ̄ayuu ñoó káxi na t̄éi kúú noó noó kánian kande'i ñ̄ayuu ndáya'i. Dá n̄i d̄akí'in t̄á'an na dao ñ̄a'a xí'ín to'on d̄ána'a n̄a noó ñ̄ayuu n̄i n̄ataka ñoó, ta kaá n̄a:

8 —Tá n̄i kana na ndo'ó ko'on ndo noo ió vikó t̄anda'a, o s̄a kóo ini ndo kande'i ndó noo t̄éi kúú noó, chí oon ni kasaa iin ka ñ̄ayuu ndáya'i cháá ka o duú ndo'ó,

9 dá kasaa n̄a n̄i kana ndo'ó xí'ín iin ka t̄aa ñoó, ta kaa n̄a xí'ín ndó: “Ndakuiin noo t̄éi xaan ná nono ko n̄a yó'o.” Dá kían kánian ndakuei ndó ko'on ndo xí'ín ñ̄a kaka'an noo ndo, dá ko'on ndo kande'i ndó noo t̄éi iin nda s̄ata kuií.

10 Sa'á ñoó tá n̄i kana na ndo'ó ko'on ndo víko, va'a ka kande'i ndó noo t̄éi iin nda s̄ata kuií. Dá kían tá n̄i kasaa n̄a n̄i kana ñ̄aá ñoó, dá kaa n̄a xí'ín ndó: “Amigo, kua'án ya'a ní noo t̄éi kúú noó káa

koo ní” kaa na. Dión, dá kían natiin ndó ñaño'ó noó na ndéi mesa ñoo.

¹¹ Chi ñayuu chíndaya'i mií, noón kúu na kandoo noo di'a. Ta na kénóo mií, noón di'a kúu na kandaya'i noo Ndios —kaá na.

¹² Dá ni kaa ta'ani na xí'ín ta fariseo, tá'an ra ni kana ñaa ñoo:

—Tá kua'on keeón iin víko, tá ki'ón ña kadé'in ñayuu o ña'a kadíni na, o sa kánón amigon, ni ñanon, ni tá'ón, ni na kuiká ndéi yati xí'ón. Chi oon ni ví kana ta'ani na yo'ó, ta ki'o ta'ani na ña'a kasá'ón, dá kían sa ni naní'i vóon ya'ávón sa'á ña ni keeón xí'ín ná.

¹³ Sa'á ñoo tá kua'on ki'ón ña'a kasá'an ñayuu, va'a cháa kaan kanón ñayuu kúnda'í, xí'ín na koó ndá'a o sa'a, xí'ín na ko kuú kaka, xí'ín na ko túu noo,

¹⁴ dión, dá kían natiión ña va'a noo Ndios, chi o kúu ta'on nandió né'e ñayuu ñoo ña maní ni keeón xí'ín ná, sa'á ñoo nani'i yo'ó ya'ávón noo mií Ndios tá ná kasandaá kuú natakí ñayuu ndaa —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin taa ni kee iin víko ká'ano

¹⁵ Tá ni seido'o iin taa ió nduú xí'ín Jesús mesa ña ni ka'an na, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Ndiká'an ndi kúu ví ñayuu, tá'an na kasá'an noo ió Ndios dándaki na.

¹⁶ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ni sa io iin taa, ta ni ka'an rá kee ra víko. Dá ni kana ra kua'á nda'o ñayuu kasá'an na víko ñoo.

¹⁷ Tá ni kasandaá hora kadíni na, dá ni sa'anda ra choon noó ta kéchón noo rá ña ná ko'on ra

kuaka ra ñayuu n̄i kana na ñóó. Dá n̄i kee ra kua'an ra, ta n̄i kaa r̄a xí'ín ná: “Ná ko'ò, chí sa io nduu va ndidaá ña kadíni ndó.”

18 Tído ndidaá vá ñayuu ñóó n̄i ndaka ña man̄i noó ta kéchóon ñóó. Chí taa mií noó ñóó n̄i kaa di'a: “Vítí'ón n̄i xiiin iin ñó'ò, ta kánian ko'in kande'í ña. Sa'á ñóó ká'ano ná koo ini sato'o ní sa'í.”

19 Dá n̄i kaa iin ka r̄a di'a: “Vítí'ón n̄i xiiin o'on yunta chee, ta kánian ko'in koto ndodóí r̄i. Sa'á ñóó ká'ano ná koo ini sato'o ní sa'í.”

20 Dá n̄i kaa iin ka r̄a di'a: “O duú n̄i tandá'a véi, sa'á ñóó o kúu ta'on sa'í.”

21 Dá n̄i n̄andió koo ta kéchóon ñóó n̄i ndisáa ra, dá n̄i nakí'o ra kuendá noo sato'o ra. Kúú n̄i karyíí nda'o sato'o víko ñóó. Dá n̄i kaa r̄a xí'ín rá: “Kua'án kíi ndidaá keí ná'ano xí'ín keí kuálí ñó'o ñoo yó'o, ta kandaka kíjon na kúnda'í ndéi ñóó kisón, xí'ín na koó ndá'a o sa'a, xí'ín na ko kuú kaka, xí'ín na ko túu noo.”

22 Tá n̄i ndi'i n̄i kee ta kéchoon ñóó dión, dá n̄i kaa r̄a xí'ín sato'o r̄a: “Tatá, sa n̄i keei choon n̄i sa'anda ní nooí. Tído ió íi vá cháá ka noo kandeí na.”

23 Dá n̄i kaa tuku taa kúú sato'o víko ñóó xí'ín ta kéchóon ñóó: “Kua'án kíi ndidaá keí xí'ín ndidaá íchí ku'ín, ta kendúsá xí'ín ñayuu ndéi ñóó ná kii na, dá ná kutí ve'i.”

24 Chí ká'in xí'ón ña ni iin tó'ón ñayuu n̄i kanai mií noó, o ní'i ta'ón ña n̄i kenduui kadíni na”, kaá r̄a —kaá Jesús.

Kánian kee yó di'a tá ká'án yó kanoo yó xí'ín Jesús

25 Kua'á nda'o ñayuu kua'an xí'ín Jesús. Dá n̄i n̄andió koo na, dá n̄i kaa na xí'ín ná:

26 —Tá ió iin káa ndó ká'án kanoo xí'ín yu'u, tído ndí'i ini ndo sa'a tatá ndo xí'ín naná ndo, xí'ín ñadi'í

ndó, xí'ín de'e ndó, xí'ín ñani ndó, xí'ín k̄i'o ndó, ta ndí'i ini ndó sa'a mií ndó, dá k̄i'an ɔ kúu ta'on kakuu ndó na kanoo xí'ín yu'u.

27 Dá ch̄i na k̄o xí'o mií ña kadokó cruz ná kii na sata yú'u, dá k̄i'an ɔ kúu ta'on kakuu na na kanoo xí'ín yu'u.

28 Dá ch̄i, ¿ndi káa iin káa ndó ká'án kava'a iin ve'e, á k̄o sá k̄oo ndó dinñó'ó ka taó kuendá ndó, kande'á á keta di'ón né'e va'a ndó ñoo, dá dáxino ndóan?

29 Dá ch̄i tá sa ni ch̄ikáa ndó sa'án, ta k̄o keta ka di'ón ndó ña k̄i'an dáxino ndóan, dá k̄i'an kasá'á vá ñayuu kuaki ndaa ñaa ná,

30 ch̄i kaa na ka'an na sa'a ndó: “Nda'í taa ni ka'án kava'a ve'e yó'o, ch̄i k̄o ní kándeé ta'on ra dáxino raan.”

31 'Ta, ¿ndi kée iin rey tá ká'án rá ko'on ra naá ra xí'ín iin ka rey? ¿Á k̄o sá k̄oo ra dinñó'ó taó rá kuendá, nde'á á kandeé ux̄i mil soldado ra naá ra xí'ín iin ka rey, tá'an ra vei xí'ín ok̄o mil soldado?

32 Ta tá taó ra kuendá ña ɔ kándeé ta'on ra, dá k̄i'an, tá ɔ ñá'a kasandaá yati iin ka rey ñoo, tanda'á rá choon kua'an noo iin ka rey ñoo nde'á ndí k̄i'an kánian kee ra, dá nandei va'a ra.

33 K̄i'o dión ta'ani kánian taó kuendá va'a ndó, ch̄i ndí ndáa ndó k̄o kóni dánkoo ndi'i ña'a kómí ndó sa'a yú'u, dá k̄i'an ɔ kúu ta'on kanoo ndó xí'ín yu'u.

Di'a kee yó tá ni ndi'i ña o'ova ñii

34 Ña va'a kúu ñii, tído tá ni ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi kee yó xí'án, dá ndu'o'ova tukuan?

35 Sa'á ñoo k̄o ch̄oon kaan kakian tei'i noñó'o, ta ni k̄o kándeé kaan dándí'an díko tei'í. Sa'á ñoo

sata va naan sata vé'e. Ndi ndáa ndo'ó ió do'lo, ta kueídó'o va'a ndó —kaá Jesús.

15

Dì'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin taa ni ndañó'ó iin léko

¹ Ta kua'á nda'o taa kí'in ya'i sa'a ñó'o xí'in dao ka ñayuu kaá ra kómí kuachi ni natuu yati noo Jesús kueídó'o ñaá ná.

² Dá ni kasá'á ta fariseo xí'in ta dána'a ley kána'á ra xí'in Jesús, ta kaá ra:

—Nátiin va'a taa kaa ñayuu kómí kuachi, ta sásá'an dáó rá xí'in ná.

³ Dá ni dakí'in tá'an Jesús dao to'on xí'in ña dána'a na,

⁴ ta kaá na:

—Ndi ndáa ndo'ó kómí iin ciento léko, tá ni ndañó'ó iin rí, ¿á ko dánkoo ta'on ndó komi díko sa'on komi ríon nda yukú ichí ñoó, ta ko'on ndo nandukú ndó kirí ni ndañó'ó nda kandeé ndó nani'i ndo rí?

⁵ Dá tá ni naní'i ndo rí, dá nadokó ndo rí no'o ndo xí'an kadii ini ndo.

⁶ Tá ni ndusáa ndo ve'e ndó, dá dátaká ndo amigo ndo xí'in na ndéi yati xí'in ndó, dá kaá ndo xí'in ná: “Nakíi ndo kandeí dii ndo xí'in, chí sa ni naní'i vái lékoi, kirí ni ndañó'ó ñoó.”

⁷ Ká'in xí'in ndó ña kadii cháá ka ini na ndéi induú sa'a iin na kómí kuachi tá ni nandikó ini na sa'á kuachi kée na, o duú sa'a komi díko sa'on komi ñayuu ká'an kúú ná na ndaa, na ká'an ña ko xínñó'ó nandikó ini na sa'á kuachi na.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin ñá'a ni ndañó'ó iin ñí'ón

⁸ Ta ndi káa iin ñá'a né'e va'a uxí ñí'ón plata, tá ni ndañó'ó iian, ¿á kó nátoon ta'an vaán ñó'ó íti, ta nátu'ú va'án ve'án nándukú kueéan ñí'ón ni ndañó'ó ñóó nda kandeéan nani'an ñá?

⁹ Tá ni nani'an ñá, dá dátakáan amigoan xí'ín na ndéi yati xí'án, dá kaáan: “Nakíi ndo kandeí dijí ndo xí'ín, chí sa ni nani'í ñí'ón, ña ni ndañó'ó ñóó.”

¹⁰ Díón ta'ani kádij ini ángel kéchoon noo Ndios sa'a iin na kómí kuachi tá nándikó iní na sa'á kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á ña ni xí'o ká'ano ini iin taa sa'á de'e ra

¹¹ Dá ni kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Ni sa io iin taa, ta ni sa ndei uu de'e na.

¹² Iin kuu, dá ni kaa taa ló'ó ñóó xí'ín tatá xi: “Tatá, viti kían kí'o ní ña kánian ni'í yu'u sa'á ña kúuí de'e ní.” Dá ni xí'o tatá xi ña kánian ni'í xí.

¹³ Tá ni ya'a cháa kuu, dá ni ñí'ón xí ndidaá ña'a ni ni'í xí noo tatá xi. Dá ni kee xi kua'an xi xí'ín ñí'ón ñóó iin ñóó xíká. Ta ñóó ni kendava'a xi xí'án noo ña'a ió ñayuú yó'o.

¹⁴ Dá tá ni dandí'í xi ñí'ón xi, dá ni kasáa tama ñóó ñóó. Ta kúú ni kasá'á xí'í xí ñóko.

¹⁵ Dá ni sa'an xi ni ndukú xí choon kee xi noo iin taa ió ñóó ñóó. Dá ni xí'o taa ñóó choon noo xí ña kó'on xi noo kúú noñó'ó rá kakaá xi kandaka xi kochí.

¹⁶ Ta sa'á ña kuíko nda'o xi, sa'á ñóó nda'í ni ka'án xí ndinoo ini xi keí xí ña seí kochí ñóó, chí kó in ta'on xí'o ña keí xí.

17 'Dá n̄i kixian n̄i n̄akani ini x̄i: “Kándoo di'a ñá'a sásá'an t̄aa kéchóon ve'e tatá̄i, ta yu'u, nda'í x̄i'í d̄okoj nákaai yó'o.

18 No'oo vai ve'e tatá̄i. Tá n̄i nasáai, dá kaai x̄i'ín ná: Tatá ló'o, n̄i ya'i noo Ndios, ta n̄i ya'a ta'anii noo mií ní.

19 Sa'á ñóo k̄o káni kaan kakuu yu'u de'e ní. Ndaá kee ní yu'u ná kakuui iin t̄aa kéchóon noo ní. Dión kaai x̄i'ín ná tá nasaai noo ío na”, ká'an x̄i'í o x̄i.

20 'Dá n̄i ndaku'ín ndichi x̄i, dá n̄i kee xi kua'an nó'o x̄i ve'e tatá x̄i. Ta kúu x̄i'í jí v̄a ve'i xi, kúu sa n̄i x̄ini ñáá tatá x̄i. Ta kúu n̄i kixian n̄i ku'u ká'ano ini na sa'a x̄i. Dá n̄i kankono na n̄i sa'an na n̄i ni'í ñáá ná. Ta kúu n̄i nomi ni'ini ñáá ná. Dá n̄i chitó ná noo x̄i.

21 Dá n̄i kaa x̄i x̄i'ín ná: “Tatá ló'o, n̄i ya'a va yu'u noo Ndios, ta n̄i ya'a ta'ani yu'u noo mií ní. Sa'á ñóo k̄o káni kaan kakuui de'e ní viti.”

22 'Tído di'a n̄i sa'anda tatá x̄i choon noo t̄a kéchóon noo ná: “Taó k̄i ndo iin da'ón saá, ta dáku'ino ndóan de'e ló'í. Ta ki'in ndó iin de'e chikaa ndo ndá'a x̄i, ta nach'i ndó ndisa saá sa'a x̄i.

23 Ta kua'án ndo ki'in ndó iin chikerró ndi'í cháá ka, ta ka'ání ndo rí. Dá ná kasá'an yó kandeii koo víko.

24 Ch̄i n̄i sa x̄i'í va de'i nooí, tído viti n̄i nataki x̄i, ch̄i n̄i ndañó'ó v̄a x̄i, tído viti n̄i naní'í yo x̄i”, kaá tatá x̄i.

'Ta kúu n̄i kasá'á ná kée na víko.

25 'Tído nákaa de'e sav'a na yúku. Dá tá n̄i ndisáa ra n̄i kuyati ra ve'e, kúu n̄i seídó'o ra ká'a yaa, ta tá̄i katí ndéi dii ná sársá'á ná.

26 Dá n̄i kana ra iin t̄a kéchóon ñoó. Dá n̄i ndato'ón ñaá rá: “¿Ndí kián kúu?”

27 Dá n̄i kaa t̄a kéchóon ñoó xí'ín rá: “Kée tatá ní víko, chí n̄i ndisáa ñani ní. Sa'á ñoó n̄i sa'anda tatá ní choon ña ná ka'ání ndu'u chikerró ndi'í ñoó, chí ió va'a ñani ní n̄i ndusáa xi.”

28 'Ta kúu n̄i xido nda'o ini de'e sava'a ñoó. Sa'á ñoó ko kóni ta'on ra ndu'u ra ve'e. Dá n̄i keta tatá ra. Dá n̄i seí nda'í na noo rá ña ná ndu'u ra ve'e.

29 Dá n̄i kaa ra xí'ín tatá ra: “Ná'á vá mií ní ña sa kua'á nda'o kuiá kéchóoin noo ní, ta ni ko kaá ní k̄i'o ní va'ará iin k̄iti ló'o kee yu'u víko xí'ín na né'e tá'an va'a xí'ín.

30 Tído sa'á ña n̄i ndisáa iin ka de'e ní, tá'an ra ni sa'an n̄i kendava'a xí'ín di'ón ní xí'ín ña'a díkó mií, ta sa'á ra káa di'a n̄i sa'ání ní chikerró ndi'í cháa ka.”

31 'Dá n̄i kaa tatá ra: “De'e ló'o, yo'ó kúu ra daá ió va xí'ín yu'u. Sa'á ñoó ndidaá ña'a kómí yu'u kúu ña'a yo'ó.

32 Tído iin ña va'a kián ña ná kee yó víko, ta ná kandeí dii yo, chí n̄i xi'i va ñanon noo yú'u, tído viti n̄i natakí xi, chí n̄i ndañó'ó vá xí, tído viti n̄i naní'i yo xí”, kaá na xí'ín rá —kaá Jesús

16

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'a ndí kián n̄i kee iin t̄a kéchóon

1 Dá n̄i kaa ta'ani na xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná:

—Iin kuú dá n̄i sa io iin t̄a kuiká, ta n̄i sa io iin t̄a sa dandáki ndidaá ña kuiká kómí rá. Tído n̄i kasá'á ká'an kuáchí ñayuu sa'á t̄a kéchóon yó'o, ña kéndava'a ra xí'ín ña'a sato'o ra.

² Sa'á ñoó nī kana ñáá sato'o ra, dá nī kaa ra xí'ín rá: “Nī kandaá inii ña kéndava'a yo'ó xí'ín ña'i ñó'o tixi ndá'on. Naki'o kíi kuendá nooí sa'an, dá chī o kúu ka kechóon nooí.”

³ Dá nī kasá'á ta kéchóon ñoó nákani ini ra: “¿Ndi kuú vian keei viti, dá chī táxi vá ñáá sato'i? Ta o kándeé ta'oin keei choon ndeé, ta xíka'an nī nooí kuatii.

⁴ Tído sa nī kandaá va inii ndí kían keei tá ná kasandaá kuú táxi ñáá sato'i, dá ná natiin va'a ñayuu yu'u ve'e na.”

⁵ 'Dá nī kasá'á rá kána ra iin rá iin ta tái noo sato'o ra, dá nī kaa ra xí'ín ta míi noo: “¿Ndidaa tái ní noo sato'i?”

⁶ Dá nī kaa ta ñoó: “Iin ciento yoo ná'ano siti oliva tái yu'u.” Dá nī kaa ta kéchóon ñoó xí'ín rá: “Jó'on, tiin tuti noo kánóo ña tái ní, ta kakoo kíi ní, ta chinóo ní ndadá uu diko uxī yoo siti.”

⁷ Dá nī kaa ra xí'ín iin ka ta ñoó: “Ta míi ní, ¿ndidaa tái ní noo sato'o yu'u?” Dá nī kaa ra: “Iin ciento maquila noni tirió távi.” Dá nī kaa ta kéchóon ñoó xí'ín rá: “Jó'on, tiin ní tuti noo kánóo ña tái ní yó'o, ta nachinóo ní ndadá komi díko ni maquila.”

⁸ Dá nī chindaya'i sato'o ñoó ta ko kéchóon va'a ñoó, chī xí'ín ña nī kee ra nī na'a ra míi rá ña kaon nda'o ñaxintóni rá. Chī tī'a cháá ka ñayuu kuendá ñayuú yó'o kandoo va'a na noo ñayuu xí'ín ná o duú ñayuu kuendá Ndios.

⁹ Sa'á ñoó ká'an yu'u xí'ín ndo'ó ña ndukú ndó ni'i ndo ñayuu kane'e tá'an va'a xí'ín ndó sa'á ña kéva'a ndó xí'ín ná xí'ín ña kuiká ió ñayuú yó'o, dá kían tá nī ndi'i ña va'a kómí ndó ñayuú yó'o, kúu sa ió va yoo natiin va'a ndo'ó noo kandeí chíchí ndó.

10 'Ta nā kéndaā noo lú'u ña'a, dión ta'ani kéndaā nā noo kua'án. Tído nā ko kéndaā noo lú'u ña'a kómí nā, dión ni o kéndaā ta'on na noo kua'án.

11 Chì tá ko kéndaā ndo noo ña kuiká ió ñayuu yó'o, ¿ndá yoo kúu nā kandeé ini ndo'ó noo ña'a Ndios?

12 Tá ko kéndaā ndo noo ña'a dao ka ñayuu, ¿ndá yoo kú'o ña kánian ni'í ndo kakuu ña'a mií ndó?

13 Chì ni iin tó'ón ñayuu o kúu kéchóon noo uu sato'o, dá chì iin na koni u'u nā, ta iin na koni nā, o chindaya'i na iin na, ta kenóo na iin ka nā. Tā dión ta'ani o kúu ta'on ndiko ndo Ndios, ta ndiko ta'ani ndó ña kuiká —kaá Jesús.

14 Tá nì seídó'o ta fariseo ndidaá ña nì ka'an nā, kúu nì saki ndaa ñaá rá, chì ndó'o nda'o ra sa'á di'ón.

15 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndo'ó kúu ra kée ndó mií ndó ña kúu ndó taa va'a noo ñayuu, tído Ndios kúu nā ná'á ndi káa nio ndo, dá chì ndidaá ña'a chindaya'i ñayuu, ñoó kían káñó'ó Ndios.

Yó'o ká'an Jesús sa'a ley Moisés, ta ndi kee ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios

16 'Nì sa ño'o ndó tixi ndá'a ley Moisés, xí'ín tixi ndá'a ña nì taa profeta nda tiempo nì kii Juan. Nda daá ká'an yu'u sa'a ndi kee ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios. Ta kua'a ná ndúndéé ndu'u na.

17 Kuáchi cháa ka ndañó'ó iin tó'ón dinì to'on ká'an ley Moisés, o duú ka ña naá induú xí'ín noñó'o yó'o.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin taa ñadi'í ra

18 'Sa'á ñoó ndi ndáa mií vá taa ni dankoo ñadi'í ra, ta ni tandá'a rá xí'ín iin ka ñá'a, roón kúú ra yá'a kée kuachi xí'ín ñá'a ñoó noo Ndios. Ta ndi ndáa mií vá taa ná tanda'a xí'ín ñá'a, ñá ni sa'anda tá'an xí'ín yíian, roón kúú ra yá'a kée kuachi xí'án noo Ndios.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin taa kuiká xí'ín taa kúnda'í naní Lázaro

19 Dá ni kaa ta'ani na:

—Ni sa io iin taa kuiká. Ta ni sa ndixi ra dá'on ndato xí'ín dá'on ya'i. Ta ndidaá kuu táyíi nda'o sa kee ra víko ve'e ra.

20 Ta ni sa io ta'ani iin taa satí ni sa naní Lázaro daá ñoó, ta ió ni'ini ra noño'o sa'a yé'é taa kuiká ñoó. Ta ni ta'an ñíi rá káa ndí'i té'íi.

21 Ta nda'í kóni ra ndinoo ini ra kei rá yúchi ñá'a kuéi yú'u mesa taa kuiká ñoó. Ta vei tina yakó ndaa ri ñíi rá noó té'íi ñoó.

22 'Iin kuu, dá ni xi'i taa kúnda'í ñoó. Dá ni kii ángel né'e ñáá ná kua'an na induú koo ra xí'ín Abraham. Ta ni xi'i ta'ani ta kuiká ñoó, kúú ni nduxi va ra.

23 Ta noo nákaa ra ndó'o naní níó rá indayá, ni ndane'e noo rá. Ta kúú nda xiká ñoó ni xini ra noo ió Abraham, ta ió Lázaro díin ná.

24 Dá ni kayu'ú ta kuiká ñoó, ta kaá ra: “Tatá Abraham, ku'u ini ní sa'í, ta ka'anda ní choon noo Lázaro xaan ná dándáxi ra, sa va'ará diní ndá'a rá ini takují, ta ná kii ra dándáxi ra noo yáaí, chí nda'í nda'o ndó'o naní níóí nákaaí noo kéí ñó'o yó'o.”

25 Dá ni kaa Abraham xí'ín rá: “De'e ló'o, ndisaa inon ña va'a nda'o ni sa ioon ñayuú, ta Lázaro yó'o, nda'í nda'o ni sa ndo'o xi. Tído viti ni ni'i xí tandeeé

iní ió va'a xi. Ta yo'ó, nákaa ndó'o naní níoon noo kéi ñó'o xaan.

²⁶ Ta iin da'o konó nda'o kían sadi noo ndo'ó xí'ín noo ndú'u. Sa'á ñóó o kúu ta'on saạ nạ ndéi yó'o chí xaan, ta ni nạ ndéi xaan o kúu kii chí yó'o.”

²⁷ Dá nị kaa taa kuiká ñóó: “Seí nda'iị noo ní, tatá Abraham, ñạ tanda'á ní Lázaro xaan ná ko'on ra ve'e tatái,

²⁸ chí ñóó ndéi o'on ñanii, ta ná ka'an ra to'on Ndios xí'ín xí, dá kían ná dá'a ni kii xị yó'o, chí ndó'o naní nda'o níóí nákaaị.”

²⁹ Dá nị kaa Abraham xí'ín rá: “Sạ ió va ley nị taa Moisés noo xí, xí'ín ñạ nị taa dao kạ profeta. Sa'á ñóó ná kueídó'o ra choon sa'ándáan.”

³⁰ Dá nị kaa taa kuiká ñóó: “Koó, tatá Abraham, o kándisa ta'on xian. Tído tá ná nataki iin nạ nị xị'ị, ta ko'on nạ noo ndéi xi, dá ví nandikó iní xị sa'á kuachi kée xi.”

³¹ Dá nị kaa Abraham xí'ín rá: “Tá ko xí'o ra mií rá kueídó'o ra ley Moisés xí'ín ñạ nị ka'an dao kạ profeta, dá kían, va'ará ná nataki iin nạ nị xị'ị ko'on nạ noo ndéi ra, ta o kándisa ta'on ra”, kaá nạ xí'ín rá —kaá Jesús.

17

Nda'í kúu ví nạ kándéé dáka'an kue'é dao kạ ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi

¹ Dá nị kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Miían ndaa kuiti kían ñạ daá ió va ñạ'a kini kexíxi xí'ín ndó, dá kasá'á nakani ini ndo kee ndó kuachi. Tído nda'í kúu ví nạ kándéé dáka'an kue'é dao kạ ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi.

² Va'a ka ná kandiko yuṁ molino diko ná, ta ná dáketa ñaá ná ini taño'o, o duú ka ña koo na dák'a'an kue'é na iin tal'o' ña kían ya'a xi kee xi kuachi.

³ Sa'á ñoó kandaa ndo mií ndó.

'Tá ni ya'a iin ñani ndo ni kee na kuachi xí'in ndó, dá kían dánani ñaá ndó. Tá ni nandikó ini na sa'á kuachi ni kee na, dá kían ku'u ká'ano ini ndo sa'a ná.

⁴ Ta va'ará usa ta'ándá ni ya'a na ni kee na kuachi xí'in ndó iin kuṁ, tído tá ni nandió koo na usa ta'ándá ni ndaka na ña maní noo ndo sa'á ña ni kee na xí'in ndó, dá kían kánian ku'u ká'ano ini ndo sa'a ná ndin usa ta'ándá —kaá na.

Kóni taa xionoo xí'in Jesús kandeé cháá ka ini ñaá rá

⁵ Dá ni kaa taa xionoo xí'in sato'o yo Jesús:

—Chindeé ní ndu'u, dá ná kua'ano cháá ka ndu xí'in ña kándéé ini ndu mií ní.

⁶ Dá ni kaa sato'o yo xí'in rá:

—Va'ará lú'u va kándéé ini ndo yu'u táto'on ki'o leé ndíki mostaza, dá kían kuu va ka'an ndo xí'in iin yíto ká'ano: “To'on yo'ó miíon, ta ná kuíin ini taño'o káa.” Ta kúú kueídó'o va rá ña ka'an ndo.

⁷ 'Ta ndi ndáa ndo'ó ió iin ta kéchón noo ndo, tá ni ndisáa ra ni sa'an ra yúku ni xiti ra o ni sa ndaka ra kiti, ta, ¿á ká'an ndo di'a xí'in rá: “Kua'an ya'a mesa kakoón kasá'ón”?

⁸ Koó, chi di'a ká'an ndo xí'in rá: “Kenduu kí yo'ó ña'a ná kadíni, ta xaan ní kandatón ná ndi'i kasá'in, ta ko'i takuí. Tá ni ndi'i, dá kasá'an yo'ó”, kaá ndo.

9 ¿Á náki'o ndó ndivé'e noó ra kéchóon noo ndo sa'á ña ni kee ra choon ni sa'anda ndo noo rá? Koó, ko kée ta'on ndó dión.

10 Ta ki'o dión ta'ani ndo'ó, tá ni ndi'i ni kee ndó ndidaá choon ni sa'anda Ndios noo ndo, dá kían kaa ndo xí'ín ná: “Na kéchóon oon va kúu ndu'u, dá chi sava'a choon, ña kían ni sa'anda ní noo ndu'u, sava'a ñoó vá kían ni kee ndu”, kaa ndo —kaá Jesús.

Dì'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús uxì taa ndó'o kue'e té'i ñí

11 Tá noo xíka Jesús kua'an na ñoo Jerusalén, ta yá'a na kua'an na noo raya noo kúu kuendá Galilea xí'ín kuendá Samaria.

12 Tá ni kasandaá na yú'u iin ñoo ló'ò nákaa ñoó, dá ni kankuei uxì taa ndó'o kue'e té'i ñí vei ra ni'í rá Jesús, tído xíká vá ni sa kujta ra.

13 Dá ni kayu'ú rá:

—Jesús, na kúu maestro, ku'u ini ní sa'á ndu'u!

14 Tá ni xini ñaá Jesús, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Kua'an ndo na'a ndo mií ndó noó ta duti.

Ta noo xíka ra náki'in ra kua'an ra ñoó, kúu ni ndañó'ó ní'ini va kue'e ndó'o ra.

15 Tído tá ni xini iin taa ñoó ña ni nduva'a ra, kúu ni nandió ko ra káyu'ú rá kéká'ano ra Ndios vei ra.

16 Tá ni saa ra noo íin Jesús, dá ni sa kuín xití rá noó sa'a ná, ta ni xino taan ra nda noñó'ò. Dá ni náki'o ra ndivé'e noo ná. Taa yó'o ni sa kuu ta kuendá Samaria.

17 Dá ni kaa Jesús:

—¿Á o duú uxì taa ni nduva'a yu'u? Ta, ¿ndeí kua'an iin ka roón?

18 ¿Á ndadá iin tó'ón dinī ta tukú yó'o va nī nandió koo naki'o ñaño'ó noo Ndios?

19 Dá nī kaa Jesús xí'ín taa ñóó:

—Ndakuiin ndichi, ta kua'án viti, chī nī nduva'ón sa'á ña kándéé inon yu'u.

Dí'a kua'an ña nī daná'a Jesús sa'a ndí kían koo, dá kasandaá kuu nandió koo tuku na

20 Iin kuū, dá nī ndato'ón ta fariseo Jesús:

—¿Ndá oon kasá'á Ndios dándáki na yó?

Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ni iin tó'ón ta'on ñayuu o koní xí'ín noo tát'o'on dándáki Ndios ñayuu na.

21 O kúu ta'on kaa na ña yó'o nákaan, o káa nákaan. Dá chī sa dándáki va Ndios nío ñayuu na.

22 Dá nī kaa na xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Kasandaá iin kuū, dá katoó ndo koni ndo kuū nandió koo na nī nduu taa ñayuú yó'o, tído o koní ta'on ndóan.

23 Dá kasá'á dao taa ka'an ra xí'ín ndó: “Yó'o nī kasáa na”, o “Káa nákaa na”, kaa ra. Tído ná dá'a nī kandía ndó ko'on ndo kandé'é ndó, ta o sa káarkuei ndó sata rá ko'on ndo.

24 Chī tát'o'on kī'o kúu tá sá nduta, ta náye'e ndaa iin ní kúu induú, kī'o dión koo tá ná kasandaá kuū nandió koo tuku na nī nduu taa ñayuú yó'o kasaa na.

25 Tído miían ndúsa dinño'ó ka ndo'o nda'o nío yu'u, ta kaño'ó ñaa ñayuu ndéi tiempo viti.

26 'Tát'o'on kī'o nī sa kee ñayuu tiempo nī sa io Noé, kī'o dión ta'ani kee ñayuu kuū nandió koo tuku na nī nduu taa ñayuú yó'o.

27 Chī tein kuū dáá ñóó ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi na xí'i na, ta ndéi na tánda'a ná nda kuū nī

ndu'u Noé ini barco. Ni ndi'i, dá ni koon dai déen ñoó, ta ni danaá ndi'i rá ñayuu ñoó.

28 Ta ki'o dión ta'ani ni kuu tiempo Lot, chi ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi na xí'i na, ta ndéi na xín na ña'a, ta ndéi na díkó náan, ta chí'i na tata, ta káva'a na ve'e,

29 nda kuu ni keta Lot ñoo ká'ano naní Sodoma ñoó kua'an ra. Ta kúu ni koon va ño'ó ita xí'in azufre sata ñoo ñoó, ta ni danaá ndi'an ñayuu ni sa ndei ñoó.

30 Ta ki'o dión ta'ani koo tá ná kasandaá kuu nandió koo na ni nduu ta ñayuu yó'o kasa na.

31 'Chi tá ná kasandaá kuu dáá ñoó, dá kían ñayuu kándodó diní vé'e, ná dá'a ni noo na ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a ño'ó inian. Ta na ño'ó yúku, ná dá'a ni nandió kuéi na no'o na ve'e na.

32 Ndusaa ini ndo tát'on ki'o ni ndo'o ñadi'í Lot.

33 Chi ndidaá ñayuu ndi'i ini dákaaki na mií ná, noón di'a kúu na kuu. Tído na xí'o mií ná kuu na sa'a yúu, noón di'a kúu na ni'í ña kaki na.

34 Ta ká'in xí'in ndó ña sakuaá kuu dáá ñoó kan-dei uu ñayuu kudi na noo iin xito. Iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka na kandoo.

35 Iin ve'e kaño'o uu na ñá'a ndiko na. Ta iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka na kandoo.

36 Uu ta kaño'o yúku. Iin ra naki'in na kane'e na ko'on na, ta iin ka ra kandoo —kaá Jesús.

37 Dá ni ndato'on ñaa ta xionoo xí'in ná:

—¿Ndeí kúu noo kooan yó'o, tatá?

Dá ni kaa na:

—Noo kándu'u ndii, ñoó kúu noo nditútí tiyokó ño'ó.

18

Dì'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'á ña nì kee iin ñá kuáan xí'ín iin ta né'e choon

¹ Dá nì ðakí'in tá'an Jesús dao to'on xí'ín ña nì daná'a na, dá ná kandaa ini taa xíonoo xí'ín ná ña daá kuití xínño'ó rá ka'an ra xí'ín Ndios, ta ná dá'a nì katuu ra ña kee ra dión,

² ta kaá na:

—Nì sa io iin taa né'e choon iin ñoo, ta ko ní sá yu'ú ra Ndios, ta ko ní sá io ñaño'ó rá noo nì iin tó'ón ñayuu.

³ Ta ñoo ñoo ta'ani ió iin ñá'a kuáan. Ta tóo tóo sa sá'an noo ta né'e choon ñoo, ta kaáan xí'ín rá: “Kéyiko va'a ní sa'í xí'ín ñayuu naá tá'an xí'ín.”

⁴ Tído sa nì kuna'á vá ko ní kékuendá ta'on ra ña ká'an ñá'a yó'o. Tído nì ndí'i, dá nì nakani ini ra, ta kaá ra: “Va'ará ko yu'í Ndios, ta va'ará ko ñaño'ín noo nì iin ñayuu,

⁵ tído sa'á ña tóo tóo kasaá ñá kuáan yó'o dáta'an yu'u, sa'á ñoo va'a kaan ná ko'in keyikoi sa'an. Dá chì tá koó, dá kasaá tóo tóo tukuán dándí'i inian yu'u.”

⁶ Dá nì kaa ta'ani sato'o yo Jesús:

—Taó kuendá ndo ña nì ka'an taa kini né'e choon ñoo.

⁷ Ta, ¿á ká'an ndó ña o kéyiko ndaa Ndios sa'á ñayuu nì kaxi mií ná, tá'an ñayuu seí nda'í noo ná nduú ñoo? ¿Á ká'an ndó ña kueé va na, dá chindeé ná ñayuu na? Koó.

⁸ Yu'u kúu ra ká'an xí'ín ndó ña yachì va chindeé ná ñayuu na. Tído tá ná kasandaá kuu nandió ko na nì nduu taa ñayuú yó'o kasaá na, ¿á nani'í ná ñayuu kándéé ini ñáa noño'o yó'o? —kaá na.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á uu taa ni sa'an ve'e ño'o ká'ano ka'an ra xí'ín Ndios

⁹ Ta ñoó ndéi dao ñayuu ká'án ña kúú ná ñayuu ndaa, ta kénóo na dao ka na. Sa'á ñoó ni dakí'in tá'an Jesús to'on yó'o xí'ín ña ni daná'a na noo ná, ta kaá na:

¹⁰ —Iin kuú dá ni kee uu taa kua'an ra ve'e ño'o ká'ano yó ka'an ra xí'ín Ndios. Iin ra kúú ta fariseo, ta iin ka ra kúú taa kí'in ya'i sa'a ñó'o.

¹¹ Ta fariseo ñoó kúú ra iin ndichi ká'án ra xí'ín Ndios, ta kaá ra di'a xí'ín mií rá: “Tatá Ndios, náki'o yu'u ndivé'e noo ní, chi ko kée ta'on yu'u táto'on kée dao ka taa, tá'an ra kí'in kuí'íná, o ra kée ña kini, o ra kée kuachi xí'ín na ko kúú ñadi'í ra. Ta ni ko kée ta'on yu'u táto'on kée taa kí'in ya'i sa'a ñó'o káa.

¹² Chi sa né'e i yu'u uu ta'ándá iin iin semana, ta dóko yu'u uxí ña'a noo iin iin ciento ña'a ní'í kéchóin”, kaá ra.

¹³ Tído taa kí'in ya'i sa'a ñó'o ñoó, xíká vá ni sa kuí'in ra iin ra. Ta ni ko kóni ra ndane'e noo rá chí induú. Ta káni ndá'a rá yu'ú ndíká ra iin ra, dá kaá ra: “Tatá Ndios, ku'ú ká'ano ini ní sa'í, chi kúúí iin taa kómí kuachi.”

¹⁴ Ká'in xí'ín ndó ña ni xi'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi taa kí'in ya'i sa'a ñó'o ñoó tá o ñá'a keta ra no'o ra ve'e ra. Tído ko ní kú'u ká'ano ta'on ini na sa'a iin ka taa ñoó. Chi ndi ndaa na chindaya'i mií, noón di'a kúú na kandoo nóo. Ta na kénóo mií, noón di'a kúú na kandaya'i kee Ndios —kaá na.

Xíka Jesús ña mani sa'a takuálí noo Ndios

¹⁵ Ta ndáka ñayuu ñoó takuálí vei na noo Jesús, dá chinóo na ndá'a ná diní xí. Tído tá ni xini taa

xíonoo xí'ín ná ña kée ñayuu ñoó dión, dá nì danáni ñáá rá.

16 Dá nì kana Jesús ɬa ñoó, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Konó ndó noo takuálí xaan ná kii xi noo yú'u. Ná dá'a ni chituu ndó xi. Dá chì ñayuu kándéé iní tatá Ndios tató'on kándéé ini takuálí xaan tatá xi, noón kúú na ñó'o tixi ndá'a Ndios.

17 Mii'an ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ndi ndáa na ko kándía ña dándáki ñáá Ndios tató'on kándía takuálí ña dándáki ñáá tatá xi, noón kúú na o koní ndu'u tixi ndá'a Ndios —kaá na.

Dì'a nì ka'an Jesús xí'ín iin ɬa kuiká

18 Dá nì ndato'on ñáá iin ɬa ndáya'i, ta kaá ra xí'ín Jesús:

—Maestro va'a kúú ní. Ta, ¿ndí kían kánian keei, dá nì'í ña kataki chíchíí?

19 Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ká'an yo'ó ña kúú yu'u na va'a? Chì ni iin tó'on ñayuu ko kúú na va'a. Iin tó'on dinì Ndios vá kúú na va'a.

20 Sa ná'á vá yo'ó ndi kua'an choon nì sa'anda Ndios: o sa kéeón kuachi xí'ín iin ná'a ná ko kúú ñadi'óon, ta o sa ka'ánóon ndii, ta o sa kí'in kuí'ínón, ta o sa ká'on ña to'ón sa'a dao ka ñayuu, ta koo ñaño'ó noo tatóon xí'ín noo nanóon.

21 Dá nì kaa ɬa ñoó:

—Nda ló'o vei nì kasá'í seídó'i ndidaá choon yó'o.

22 Tá nì seídó'o Jesús ña nì ka'an ra dión, dá nì kaa na xí'ín rá:

—Ndadá iin tó'on vá ña'a kámani keeón viti, tá dáá. Kua'an dikó ndí'ón ña'a ió nooon. Ta dasóon

dj'ón ñoó noó na kúnda'í, dá kían konon koo kuí'kón chí induú. Dá kison kanooón xí'ín yu'ú.

²³ Tá n̄i seídó'o t̄aa yó'o ñ̄a n̄i ka'an Jesús dión xí'ín rá, kúú ndáá nda'í va n̄i kuu ini ra, chí ta kuiká nda'o kúú rá.

²⁴ Tá n̄i xini Jesús ñ̄a n̄i kúnda'í ini ra, dá n̄i kaa na:

—¡Nandeé ka ví kuách̄i kían, dá ndu'u na kómí ñ̄a kuiká t̄ixi ndá'a Ndios!

²⁵ Kaon cháá ka chika'anda iin camello yáí iin ión tukú o duú ñ̄a ndu'u iin na kuiká t̄ixi ndá'a Ndios.

²⁶ Tá n̄i seídó'o ñ̄ayuu ñoó to'on yó'o, dá n̄i ndato'ón ná Jesús:

—¿Ndá yoo n̄i'í ñ̄a kaki na, tá dáá?

²⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Ni iin tó'ón ñ̄ayuu o kándeé kee dión, tído ndidaá tá'an va ñ̄a'a kándéé Ndios kee na.

²⁸ Dá n̄i kaa Pedro xí'ín ná:

—Kande'é ní, chí ndu'u kúú ra n̄i dankoo ndi'i ndidaá kúú ñ̄a'a ió noo ndú, ta xionoo ndu'u xí'ín mií ní.

²⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó; ndi ndáa miíó na n̄i dankoo ve'e na, o ñ̄ani na, o k̄i'o na, o ku'u na, o ñ̄adi'í na, o tatá na xí'ín naná na, o de'e na sa'á ñ̄a kóni na ñ̄a ndu'u cháá ka ñ̄ayuu t̄ixi ndá'a Ndios,

³⁰ na yó'o kúú na nani'i kua'á ka ñ̄a'a ñ̄ayuú yó'o. Ta iin ka ñ̄ayuú saá koo chí noo ni'í ná ñ̄a kataki chí'í ná —kaá na.

Yó'o n̄i kast̄o'on tuku Jesús xí'ín t̄aa xionoo xí'ín ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

³¹ Dá n̄i taó xoo Jesús ndin ux̄i uu t̄aa xionoo xí'ín ná ñoó. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Viti kían kōkaa yó kua'an yō ñoo Jerusalén, dá xinkoo ndi'i ña ká'an to'on nī taa profeta sa'á ña ndo'o na nī nduu taa ñayuu yó'o.

32 Dá chī iin taa kúú ra nakī'o ñaa noo ndá'a ta tukú, dá kediki ndaa ñaa rá. Ta kendava'a ra xí'ín ná. Ta tuu ndaa dijí ñaa rá.

33 Dá tá nī ndi'i nī kani ñaa rá, dá ka'ání ñaa rá. Tído tixi kuū óni, dá nataki na.

34 Tído kō ní kándaā kuió ini ra ndi kóni kaa to'on nī ka'an na xí'ín rá, chī ndadí va ñaxintóni rá noó to'on yó'o, sa'á ñoo kō ní kándaā ini ra ña nī ka'an na xí'ín rá.

Dí'a nī kuu, dá nī nduva'a Jesús iin taa kō túu noo

35 Dá nī kuyati Jesús ñoo naní Jericó, ta yu'ú íchī ñoo ío iin taa kō túu noo sáti ra.

36 Tá nī seido'o ra ña yá'a ñayuu kuá'a kua'an na noo ío ra ñoo, dá nī ndato'ón ñaa rá:

—¿Ndí kían kúu?

37 Dá nī kaa ñayuu ñoo ña Jesús, na ñoo Nazaret, kúu na yá'a kua'an ñoo.

38 Dá nī kasá'á taa ñoo káyu'ú rá:

—¡Jesús, de'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

39 Dá nī danáni ñaa dao ñayuu xionoo kua'an ñoo, dá ná kutádi rá, ká'án ná. Tído nī'i cháá ka ví nī kasá'á káyu'ú rá ío ra:

—¡De'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

40 Dá nī sa tuu tóo Jesús, dá nī sa'anda na choon noó ñayuu ñoo ña ná kandaka na taa ñoo saa na noo ná. Dá tá nī saa ra noo ín Jesús, dá nī ndato'ón ñaa ná:

41 —¿Ndí kían kónon keei xí'ón?

Dá nī kaa taa ñoo:

—Tatá, kóni natuu nooí.

42 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Ná natuu nooon viti, chí sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñoó n̄i nduva'ón.

43 Kúú vití'ón vá n̄i natuu noo rá. Ta kúú n̄i kee ra kua'an ra xí'ín Jesús, ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra. Tá n̄i xini ñayuu kuá'a ñoó ña n̄i kuu dión, dá n̄i kasá'á ta'ani na kéká'ano na Ndios.

19

Dí'a n̄i kuu tá n̄i nakí'in tá'an Jesús xí'ín iin taa naní Zaqueo

1 Dá n̄i ku'u Jesús ñoo ká'ano naní Jericó, dá n̄i chíka'anda n̄a kua'an n̄a me'í ñoo ñoó.

2 Ta ñoó ió iin taa naní Zaqueo, ta kúú rá taa sa'ándá choon noo taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, ta kuíká nda'o ra,

3 ta kóni ra kande'é rá ndá yoo kúú Jesús, tído ko kuú ta'on koni ñaá rá kée ñayuu kuá'a ñoó, chí iin taa latá'í vá kúú rá.

4 Sa'á ñoó kánkono ra n̄i sa'an ra cháá ka noo. Dá n̄i kaa ra dokoo iin yító, dá kuu koni ñaá rá, chí ñoó kánian ya'a na.

5 Tá n̄i kasandaá n̄a noo iin yító ñoó, dá n̄i nakoto ndaa n̄a, dá n̄i xini n̄a kánoo ra, dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Zaqueo, kua'án noo kí, chí kuu viti kánian katuu tooi ve'ón.

6 Ta kúú kaon n̄i noo ra yító ñoó, ta n̄i natiin ra Jesús ve'e ra xí'an kádij iní ra.

7 Tá n̄i xini ñayuu ñoó ña n̄i ku'u Jesús ve'e ra, kúú n̄i kasá'á ná ká'an n̄a sa'a Jesús, chí kaá n̄a ña kua'an n̄a koo too na ve'e iin taa kómí kuachi.

⁸ Ta xían tein ió Jesús ve'e Zaqueo ñoó, dá nī ndakuín ndichi ra, dá nī kaa ra xí'ín ná:

—Kande'é ní viti, tatá, chī ko'ín ka'anda daoī ña kuiká kómíí, ta ka'andaī ñá noó ñayuu kúnda'í. Tá nī ya'i nī ki'ín kuí'ínáí ña'a iin ñayuu xí'ín, dá kían ko'ín nandió né'i komi cháá ka ta'ándá noó ña nī ya'i nī ki'ín.

⁹ Dá nī kaa Jesús:

—Kuu víti nī natiin taa yó'o ña káki ra noó kuachi ra, chī kúú ta'ani ra ta kuendá na ve'e Abraham.

¹⁰ Chī na nī nduu taa ñayuú yó'o kúú na vei nandukú, ta dákaki na ñayuu ndíta xíká noo Ndios.

Di'a kua'an ña nī daná'a Jesús sa'a iin taa nī natiin choon kakuu rey

¹¹ Xían nani ndéi ñayuu ñoó seídó'o na ña nī ka'an Jesús, dá nī dakí'ín tá'an na dao ña'a xí'ín to'on nī daná'a na. Chī sa'á ña sa kua'an kuyati na ñoo Jerusalén, sa'á ñoó nī ka'án ñayuu ñoó ña yachi va kasaa Ndios xí'ín ndée dándáki na ñayuu na.

¹² Sa'á ñoó nī kaa Jesús di'a:

—Iin kuu nī sa io iin taa, ta kúú rá de'e taa sa kuu rey, ta nī kee ra kua'an xíká rá iin ka ñoo natiin ra choon kakuu ra rey, dá ndisaa ra.

¹³ Tído tá ko ñá'a ko'on ra, dá nī kana ra uxī taa kéchóon noo rá. Dá nī xí'o ra iin di'ón ndaya'i noo iin rá iin ra. Dá nī kaa ra xí'ín rá: “Naka'án ndalī ndo di'ón xaan nani kua'ín”, kaá ra.

¹⁴ Tído xiní u'u ñaá na ñoo ra. Sa'á ñoó nī tanda'á ná dao taa kua'an ka'an noo tá'andá choon ñoó ña ko kóni ta'on na ña kakuu taa yó'o rey ñoo na.

¹⁵ 'Tído nī natiin va ra choon. Dá tá nī ndisaa ra ñoo ra, dá nī kana ra taa kéchóon ñoó, tá'an ra

n̄i x̄i'o ra d̄i'ón r̄a noo, ch̄i kóni r̄a kandāa ini r̄a ndidaa n̄i nduu d̄i'ón n̄i n̄aka'án nda'i iin r̄a iin ra.

16 Dá n̄i kaa t̄aa n̄i kasáa mií noó ñoo: “Tatá, iin d̄i'ón n̄i x̄i'o ní noói, ta n̄i n̄i'í ux̄i kaan.”

17 Dá n̄i kaa rey ñoo: “Va'a nda'o n̄i keeón, ch̄i kúu yo'ó iin t̄a kéchóon va'a. Ta sa'a ña n̄i kéchóon ndāaon noo lú'u d̄i'ón n̄i x̄i'oi nooon, sa'a ñoo k̄i'oi ña dándákón ux̄i ñoo.”

18 Dá n̄i kasáa iin ka t̄aa kéchóon ñoo. Dá n̄i kaa r̄a: “Tatá, n̄i n̄i'í o'on ka d̄i'ón noo iin d̄i'ón n̄i x̄i'o ní noói.”

19 Dá n̄i kaa rey ñoo: “Ko'in k̄i'oi ña dándákón o'on ñoo.”

20 Dá n̄i kasáa iin ka t̄aa kéchóon ñoo, dá n̄i kaa r̄a: “Tatá, yó'o ió d̄i'ón n̄i x̄i'o ní noói, ch̄i n̄i ch̄ikáa va'i ña noo peñitoj,

21 ch̄i yu'íi mií ní, ch̄i kúu ní iin t̄aa tondó, ta náki'in ní ña'a k̄o ní chínóo ní, ta dákée ní noó k̄o ní x̄iti ní.”

22 Dá n̄i kaa rey ñoo: “Yo'ó kúu iin t̄a kéchóon kini, ta x̄i'ín to'on n̄i ka'on xāa keyíkoj sa'on. Ta sa ná'a yo'ó ña kúu yu'u t̄aa tondó, ña náki'in yu'u ña'a k̄o ní chínóoi, ta dákéi noó k̄o ní x̄itii,

23 sa'a ñoo, ¿ndiva'a k̄o ní sa'on chikaāon d̄i'ón yu'u banco, dá tá ná ndusaai, dá natiin ña x̄i'ín lú'u satán, ní kúu?”

24 Dá n̄i kaa r̄a x̄i'ín t̄aa ndíta yati ñoo: “Kuio ndaa ndo d̄i'ón né'e ra xāa, ta kua'án ndo k̄i'o ndóan noó r̄a n̄i kandeé n̄i n̄i'í ux̄i kaan ñoo.”

25 Dá n̄i kaa t̄aa ñoo: “Tatá, sa kómí vá roón ux̄i d̄i'ón.”

26 Dá n̄i kaa rey ñoo: “Ká'an yu'u x̄i'ín ndó ña na sa ió ña'a noo, noón kúu na n̄i'í cháa kaan. Ta na koó ña'a noo, di'a d̄itá ná lú'u ña kómí ná.

27 Ta kandaka ta'ani ndó ndidaá ɬa xiní u'u ñáá, tá'an ra kò kóni kakuu yu'u rey, ná kii ra nooí, ta ka'anda ndo dikò rá”, kaá rey ñoo —kaá Jesús.

Di'a ni kuu, dá ni ku'u Jesús kua'an na ñoo ká'ano Jerusalén

28 Tá ni ndi'i ni ka'an na ña yó'o, dá ni kee na kòkaa na kua'an na ñoo Jerusalén.

29 Dá tá ni kasandaá yati na ñoo naní Betfagé xí'ín ñoo Betania, yati noo íin iin yúku naní Olivos, dá ni sa'anda na choon noo uu ɬa xíonoo xí'ín ná,

30 ta ni kaa na xí'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ló'o nákaa chí noo káa. Tá ni saa ndo ni ku'u ndó ñoo ñoo, dá nani'i ndo noo ndíko iin burro, kirí kò ñá'a kandodó ná. Ta ndaxí ndó ri kandaka ndó kii ndó.

31 Tá ndáa na ndato'on ñáá: “¿Ndiva'a ndaxí ndó ri?”, dá kaa ndo xí'ín ná: “Dá chí xínñó'ó na kúu sato'o ndu rí”, kaa ndo.

32 Dá ni kee ra kua'an ra. Ta kúu ni naní'i rá burro ñoo tát'on k'i'o ni ka'an Jesús xí'ín rá.

33 Dá tá ni ndaxí rá burro ñoo, dá ni kaa na kúu sato'o ri:

—¿Ndiva'a ndaxí ndó burro xa'an?

34 Dá ni kaa ɬa ñoo:

—Dá chí xínñó'ó na kúu sato'o ndu'u ri.

35 Dá ndáka ra burro ñoo ni saa ra noo ni kandoo Jesús. Dá ni chikodó rá kotó ra sata ri. Dá ni kaa Jesús kánoo na kua'an na.

36 Dá ni kasá'a ñayuu kuá'a ñoo chíndei na kotó na íchi noo vei Jesús.

37 Dá tá ni kuyati na kua'an na noo kásá'a noo na ndika yúku naní Olivos, dá ni kasá'a ñayuu kuá'a xíonoo xí'ín ná ñoo káyu'ú ná kéká'ano na Ndios

xí'an kádij ini nā sa'a ndidaá kúú ña'a ndato nī xini nā nī kee Jesús,

³⁸ ta kaá nā:

—¡Nā ká'ano kúú rey yó'o, chí vei na xí'ín choon sato'o yo Ndios! ¡Ná kandeí va'a nā ndéi induú! ¡Ta ná natiin Ndios ñañó'ó ndā noo ió nā noo dikó!

³⁹ Dá nī kaa dao tā fariseo ñó'o tein ñayuu kuá'a ñoó:

—Maestro, dánani ní ñayuu xionoo xí'ín ní, dá ná dá'a ni ka'an nā dión.

⁴⁰ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Ká'in xí'ín ndó ña tá ná kadi nā yó'o yú'u ná, dá kían kasá'á yuu káa keká'anoan yu'u.

⁴¹ Tá nī kasandaá yati na ñoo Jerusalén, nda'í nī saki na tá nī xini nā ñoo ñoó,

⁴² ta kaá nā:

—Ndeé ví kóni yu'u ña kandaá ini ndo kuu víti ndí kían kee ndó, dá kían kuu kandeí va'a ndó. Tído ndadí vá noo ndo, sa'á ñoó o kúu ta'on kandaá ini ndoán viti.

⁴³ Tído kasandaá iin kuu, dá kasaa kua'á taa xini u'u tá'an xí'ín ndó, ta kaō noo ra iin ní yú'u ñoo yó'o, ta chikorrá ra ndo'ó, ta kasá'á rá nako'oni ra ndo'ó,

⁴⁴ ta koon ra ndo'ó ndā noñó'o, ta ka'ání rá ndo'ó xí'ín de'e ndó. Ta ni iin ka yuu o kándoan kandodó tá'an. Dión ndo'o ndó sa'á ña ko ní nákoní ndo nā nī tanda'á Ndios vei dákaki ñaá —kaá Jesús.

Dí'a nī kuu tá nī taó ndí'i Jesús tā díkó xí'ín tā xín kua'an rā satā vé'e ño'o ká'ano

⁴⁵ Dá tá nī saā nā, nī ku'u na yé'é ño'o ká'ano. Dá nī kasá'á ná taó ndí'i na tā díkó, xí'ín tā xín kua'an rā satā vé'e.

46 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín ñ̄ayuu ñ̄oó:

—Di'a va kaá tuti īi N̄dios: “Ve'e yu'u kúú iin ve'e noo kánian nataka ñ̄ayuu ka'an n̄a xí'ín yu'u.” Tído ndo'ó kúú n̄a ndéi kéean tát'o'on iin káo ta kuí'íná.

47 Ta ndidaá kuu n̄i s̄a káa Jesús s̄a daná'a n̄a noo ñ̄ayuu yé'é ñ̄o'o ká'ano ñ̄oó. Tído ta duti saku'a, xí'ín ta dána'a ley, xí'ín ta né'e choon ndúkú rá ndí kían kee ra, dá ka'ání ñ̄aá rá.

48 Tído ko ní ni'í ta'on ra ndi kee ra, dá chi ndidaá ñ̄ayuu ndéi toon na seídó'o na ñ̄a dána'a Jesús.

20

Yó'o n̄i ndat'o'on ta fariseo ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo Jesús

1 Iin kuu, dá nákaa Jesús yé'é ñ̄o'o ká'ano dána'a n̄a sa'á to'on va'a N̄dios noo ñ̄ayuu. Dá n̄i kasáa ta duti saku'a xí'ín ta dána'a ley xí'ín ta sá'ano ñ̄oo,

2 dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Ka'an ní xí'ín ndu'u, ¿ndá choon né'e ní ñ̄a nákaa ní kée ní di'a? ¿Ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo ní ñ̄a kee nían?

3 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta viti ná ndat'o'on ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ñ̄a'a, ta nandió né'e ndóan.

4 ¿Ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo Juan ñ̄a s̄a dakódo ndúta ná ñ̄ayuu? ¿Á N̄dios n̄i x̄i'oan o taa?

5 Dá n̄i kasá'a rá ndát'o'on tá'an mií rá ndíta ra:

—Tá ná kaa yo ñ̄a N̄dios n̄i x̄i'o ñ̄aá, dá kaa ra xí'a: “¿Ndiva'a ko ní kándisa ndó ñ̄a n̄i daná'a ra, tá dáá?”

6 Tído tá ná kaa yo ñ̄a taa n̄i x̄i'o ñ̄aá, dá kían ndakuei n̄a ñ̄oo yo chiyúú ñ̄aá ná, dá chi ndidaá vá ná kándia ñ̄a Juan n̄i s̄a kuu iin profeta n̄i tanda'á N̄dios n̄i kii —kaá ra ndát'o'on mií rá.

7 Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín Jesús ñ̄a k̄o ná'á ta'on ra ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo Juan.

8 Dá n̄i kaa ñ̄a x̄í'ín rá:

—Ta ni yu'u o kásto'on ta'on x̄í'ín ndó ndá yoo n̄i x̄i'o choon noo k̄eei ñ̄a yó'o, tá dáá.

Di'a kua'an ñ̄a n̄i ñ̄akani Jesús sa'á ñ̄a n̄i ndo'o iin sato'o uva

9 Dá n̄i kasá'á Jesús dáki'in tá'an na dao ñ̄a'a x̄í'ín to'on dána'a ñ̄a noo ñ̄ayuu ñ̄oo, ta kaá ñ̄a:

—Iin kuu n̄i dandée iin t̄aa yitó uva noño'o rá. Dá n̄i dikó ndodó raán noo dao ka t̄aa kéchóon. Dá n̄i kee ra kua'an x̄iká rá kuá'á kuia.

10 Dá tá n̄i x̄inkoo tiempo ta'anda uva ñ̄oo, dá n̄i tanda'á rá iin mozo r̄a ñ̄a ná ko'on r̄a noo ndéi t̄a kéchóon ñ̄oo natiin ra uva, kirí k̄anian ni'i rá. Tído tá n̄i saa mozo ñ̄oo, dá n̄i ndakuei t̄a kéchóon noo uva ñ̄oo n̄i kani ñ̄aá rá. Ta ni iin ñ̄a'a k̄o ní x̄i'o ra kane'e mozo ñ̄oo no'o r̄a.

11 Dá n̄i ñ̄andió koo sato'o ñ̄oo n̄i tanda'á rá iin ka mozo kua'an r̄a. Tído tá n̄i saa r̄a noo ndéi t̄a kéchóon ñ̄oo, dá n̄i ndakuei tuku roón n̄i kani ñ̄aá rá, ta n̄i ñ̄ane'e ñ̄aá rá. Ta ni iin ñ̄a'a k̄o ní x̄i'o ra kane'e mozo ñ̄oo no'o r̄a.

12 Dá n̄i ñ̄andió koo tuku sato'o ñ̄oo n̄i tanda'á rá iin ka mozo, r̄a kúú oni, kua'an r̄a. Tído tá n̄i saa r̄a, ta kúú n̄i ndakuei tuku t̄a kéchóon ñ̄oo n̄i ñ̄arkue'e ñ̄aá rá. Dá n̄i ñ̄akána ñ̄aá rá sata vé'e.

13 Dá n̄i kaa sato'o uva ñ̄oo: “¿Ndi koo keei viti? Viti k̄ian ná tanda'í de'e man̄i ko'on xi. Ch̄i tá ná koni ñ̄aá rá, ndá ndi kuu koo va ñ̄año'ó rá noo xi.”

14 Kúú n̄i tanda'á ñ̄aá rá kua'an xi. Tído, tá n̄i x̄ini ñ̄aá t̄aa kéchóon ñ̄oo, dá n̄i kasá'á rá ndátó'on kue'é r̄a: “T̄aa k̄aa kúú r̄a natiin ndidaá kúú ñó'o yó'o

noo tatá x̄i. Kó'o ka'ání ȳo x̄í, dá ná kandoo ndi'i ñó'o yó'o noo mií yó", kaá ra.

15 Dá n̄i tiin ñáá rá ndáka ra kua'an ra sata korrá noo káa yitó uva ñoo. Ta ñoo n̄i sa'ání ñáá rá. Ta, ¿ndí k̄ián kee sato'o uva ñoo viti, ká'án ndó?

16 Ñ̄a kee ra k̄ián kasaa ra, ta ka'ání ndi'i ra ta kéchóon ñoo, dá dikó ndodó ra ñó'o noo káa yitó uva ñoo noo dao ka taa —kaá Jesús.

Tá n̄i seídó'o ñayuu ñoo ñ̄a n̄i ka'an Jesús dión, dá n̄i kaa na:

—¡Ná o sa kónó Ndios ñ̄a koo dión!

17 Dá n̄i n̄ande'é Jesús noo ñayuu ñoo, dá n̄i kaa na:

—¿Á k̄o ná'á ta'on ndó ñ̄a di'a va kaá tuti īi Ndios?:

Tá'an yuu n̄i kañó'ó taa káva'a ve'e,

ñ̄a yó'o di'a va n̄i kasandaá kakuu yuu tito.

18 Ta ndidaá na ná kankao satá yuu ñoo, kuachi ndi'i na. Ta na kankao yuu yó'o sata, noón kúú na tadi ndi'i keean —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i ka'án dao taa dátúú rá Jesús

19 Dá n̄i ka'án ta duti saku'a'a xí'ín ta dána'a ley tiin ra Jesús mií hora daá ñoo, dá ch̄i n̄i kandaá ini ra ñ̄a sa'a mií rá n̄i ka'an na to'on yó'o. Tído yu'ú ra kée ñayuu ku'a'a ñoo.

20 Ta ndéi ra nání rá Jesús. Kúú n̄i tanda'á de'é ra dao taa kua'an ra noo nákaa Jesús. Ta n̄i kee ra mií rá ñ̄a kúú rá ta ndaa, ch̄i ndúkú rá ndi kee ra dátúú ñáá rá, dá ná ya'a na ka'an na, dá ni'i rá kuachi na, dá naki'o ñáá rá noo ndá'a ta né'e choon ká'ano ñoo ñoo, ká'án rá.

21 Dá n̄i ndato'ón ñáá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Maestro, ná'á vá ndu'u ña ká'an ní ña ndaa, ta dána'a ní ña ndaa. Ta ni iin tó'ón ñayuu ko káxi mií ní. Di'a dána'a ndaa ní íchi Ndios noo ndidaá ñayuu.

²² Sa'á ñoó vei ndu ndato'ón ndu'u mií ní, ¿á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ñó'o yo noó ta kúu kuendá rey César o koó?

²³ Tído ni kandaá va ini Jesús ña katoó ra dátuu ñaá rá. Dá ni kaa na xí'in rá:

—¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo ká'in?

²⁴ Tei tóo ndó iin di'ón, ña chíya'i ndó sa'a ñó'o ndo, ná kande'á. ¿Ndá na'áná kían ndá'a noo di'ón yó'o? Ta, ¿ndá kuu kían ndá'a nooan yó'o?

Dá ni kaa ra:

—Na'áná César kían xí'in kuu mií rá.

²⁵ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Naki'o ndó ña kúu ña'a César noo rá, tá dáá, ta naki'o ndó ña kúu ña'a Ndios noo ná.

²⁶ Ta kúu ko ní kandeé vá rá dátuu ñaá rá, dá ya'a na noó to'on ká'an na noó ñayuu kuá'a ñoó. Di'a ni naá vá iní ra sa'á ña va'a nda'o ni nandió né'e na to'on ni ndato'ón ñaá rá. Sa'á ñoó ni sadi va ra yú'u rá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús ña miigan ndaa nataki na ni xi'i

²⁷ Dá ni kasáa dao ta saduceo noo Jesús. Ta ko kándisa ta'on ra ña nátaki na ni xi'i. Dá ni ndato'ón ñaá rá,

²⁸ ta kaá ra:

—Maestro, di'a ká'an iin ley ña ni taa Moisés: Tá ni xi'i iin taa, ta ko ní sá io de'e yíi ra xí'in ñadi'í ra, dá kían kánian naki'in ñaá ñani ra tanda'a rá xí'an, dá koo iin de'e yiigan naki'in kuu ñani ra.

29 Ta viti, n̄i s̄a ndei usa ñani. Ta kúu n̄i tandá'a t̄a kúu noó ñoó. Tído n̄i xí'i va ra, ta ko ta' ón de'e yíi ra ní sá io xí'ín ñadi'í ra.

30 Sa' á ñoó n̄i tandá'a ñani ra, t̄a kúu uu ñoó, xí'án. Tído n̄i xí'i ta' ani ra, ta ko ní sá io tuku de'e yíi ra xí'án.

31 Dá n̄i tandá'a t̄a kúu on̄i xí'ín ñá'a ñoó. Ta kúu dión ta' ani n̄i ndo'o ra. Ta dión ta' ani n̄i ndo'o ndin usa ñani ñoó, n̄i xí'i ndi'i ra, ta ni iin ra ko ní sá io de'e yíi xí'ín ñá'a ñoó.

32 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xí'i ta' ani mií ñá'a ñoó.

33 Sa' á ñoó, tá ná kasandaá kuu nataki na n̄i xí'i, ¿ndi káa iin t̄a ñoó kakuu yíi ñá'a ñoó, ch̄i ndin usa va ra n̄i s̄a kuu yíi an? —kaá ra.

34 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ñayuu ndéi ñayuú yó'o kúu na tánda'a, ta xí'o na de'e na ñ̄a tanda'a xí.

35 Tído na n̄i ni'i noo Ndios ñ̄a nataki na tein na n̄i xí'i, ta kandei na iin ka ñayuú koo chí noo, noón kúu na o tánda'a ka na, ta o kí'o ka na de'e di'í na ñ̄a tanda'a xí.

36 Ta ni iin kuu ka o kuú na, ch̄i táto'on kí'o ndéi ángel, nda kí'o dión vá kandei na, ta nda de'e Ndios vá kakuu na sa'a ñ̄a ni'i ná ñ̄a nataki na.

37 Ta viti ná ko'in kasto'in xí'ín ndó ñ̄a miían ndaá nataki na n̄i xí'i, ch̄i nda Moisés n̄i daná'a sa'a ñ̄a yó'o noo t̄a na sa'a ñ̄a n̄i ndo'o na tá n̄i kei yitó táka ló'o ñoó. Ch̄i ñ̄a n̄i taa na ká'an ñ̄a sato'o yo Ndios kúu Ndios noo Abraham, ta kúu ná Ndios noo Isaac, ta kúu ná Ndios noo Jacob.

38 Kí'o dión kaáan, dá ch̄i tatá Ndios, ko kúu ta'on na Ndios noo na n̄i xí'i, ch̄i kúu ná Ndios noo na takí va, ch̄i ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo Ndios.

39 Dá n̄i kaa dao t̄a dána'a ley xí'ín ná:

—Va'a nda'o ni ka'an ní, maestro —kaá ra.

⁴⁰ Ta ko ní chindaá noó ka ra ña kían ndato'ón ñaá rá cháá ka.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a Cristo, na dákaiki ñaá

⁴¹ Dá ni kaa Jesús xí'ín ñayuu kuá'a ñoó:

—¿Ndiva'a ká'an ra dána'a ña tein na ve'e rey David kixi Cristo, na dákaiki ñaá?

⁴² Chì di'a va kaá mií vá David noo tuti Salmo:

Di'a ni kaa sato'o yo Ndios xí'ín na kúú sato'i:

“Kakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u,

⁴³ nda ná kasandaá kuu nataán ndí'ii

ta xiní u'u ñaá tixi sa'on.”

⁴⁴ Mií David kaá ña sato'o na kúú Cristo, sa'á ñoó, ¿ndiva'a dána'a ra ña kii Cristo tein na ve'e na, tá dáá? —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á ña kini kée ta dána'a ley

⁴⁵ Ta nani ndéi ñayuu kuá'a ñoó seídó'o na, dá ni kaa Jesús xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

⁴⁶ —Kandaa ndo mií ndó noó ra dána'a ley Moisés, dá chì kátoó ra kandixi ra dá'on nani, ta kóni ra ña ka'an ñayuu ndisá'an xí'ín rá xí'ín ña'ño'ó noo xionoo ra noo yá'i. Ta kátoó ta'ani ra kandeí ra noo téi kúú noó ini ve'e noo náta ka na ñoo yo, ta kátoó ta'ani ra kandeí ra téi kúú noó noo ndéi ta ndaya'i sásá'an ra noo ió víko.

⁴⁷ Ta xío ndaa ra ve'e na kuá'an. Ta na'á xíka ta'i rá noo Ndios, dá ka'an va'a ñayuu sa'a rá. Ta yó'o kúú ra ya'i nda'o chiya'i ra noo Ndios sa'á ña kée ra dión —kaá na.

21

Dì'a nì kee iin ña'á kuáan kúnda'í

¹ Dá nì ndane'e noo ná, dá nì xini na to'on kée ñayuu kuiká taáan di'ón ini sato noo dóko ñayuu di'ón noo Ndios.

² Ta nì xini ta'ani na táto'on nì kee iin ña'á kuáan kúnda'í, nì taáan uü di'ón kaa kuálí ini sato ñoó.

³ Dá nì kaa na:

—Míian ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ña'á kuáan kúnda'í káa nì taán kua'a cháá ka di'ón o duú ndidaá ka ñayuu káa.

⁴ Dá chí ndidaá ka ñayuu káa nì doko noo Ndios xí'ín di'ón kándoo noo ná, tído ñá'a káa, va'ará kúnda'í vían, nì doko ndi'án di'ón né'e va'án katakian —kaá na.

Yó'o kúú noo dána'a Jesús ña naá vá ve'e ño'o ká'ano

⁵ Dá nì kasá'á dao taa xionoo xí'ín Jesús ká'an ra sa'a ve'e ño'o ká'ano, ña ñóchí nda'lo ndáa yuu nì kava'an, xí'ín dao ka ña'a luu ndáa nì doko ñayuu kuiká noo Ndios. Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

⁶ —Kana'á ndó ña kasandaá iin kuü koon ndi'i va ve'e ño'o, tá'an ña ndé'é ndó káa, chí ni iin tó'ón yuu o kándoo kandodó tá'an. Naá ndí'i vaan.

Kásto'on Jesús ndí kían koo, dá naá ñayuú yó'o

⁷ Dá nì ndato'ón rá Jesús:

—Maestro, ¿ndá oon koo dión? ¿Ndí kían koo, dá kandaá ini ndu'u ña yachí va koo dión?

⁸ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o dánda'í ñaá ni iin ñayuu, dá chí kuá'á nda'lo taa kasaa, ta kechóon ra kuü yú'u, ta kaa ra: “Yu'u kúú Cristo, na dákaiki

ñáá. Sa ni kasandaá va kuu ña naá ñayuu.” Tído o sa kándía ndó karkuei ndó sata rá ko'on ndo.

⁹Tá ni kandaá ini ndo ña sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin ka ñoo, ta yó'o yó'o naá na, ta ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chi dinñó'ó ka k'i'o dión kánian koo, tído ko ñá'a ta'on xinkoo kuu ña naá ñayuu yó'o.

¹⁰Dá ni kaa ta'ani na:

—Ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao ka nación, ta kasá'á naá tá'an ta né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano.

¹¹Ta yó'o yó'o va kasá'á ni'i nda'o taan, ta yó'o yó'o ta'ani kasá'á koo tama xí'ín kue'e kini, ta kasá'á yu'ú xíxi nda'o ñayuu, ta ña'a xíxi nda'o koo chí induú káa.

¹²Tído tá o ñá'a koo dión, dá tiin ñayuu ndo'ó, ta kendava'a na xí'ín ndó. Ta kane'e na ndo'ó ko'on na ini ve'e noo ná'taka na ñoo yo, dá keyíko na sa'a ndo. Ta kadi na ndo'ó ve'e kaa. Ta kane'e na ndo'ó ko'on na noo rey xí'ín noo ta né'e choon ná'ano sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u.

¹³Dión koo, dá ni'i ndo ndi koo k'i'o ndó kuendá sa'a yu'u noo ta né'e choon ná'ano.

¹⁴O sa ná'ani ini ndo sa'á to'on ka'an ndo chin-deé ndó mií ndó,

¹⁵dá chi k'i'o va mií yu'u to'on ka'an ndo xí'ín ña ndichí noo ndo mií hora daá ñóó. Ta o kándeé ta'on na nandió né'e na noo ka'an ndo, ta o kándeé ta'on na xini u'u ñaá dátuu ná noo ka'an ndo.

¹⁶Ta nak'i'o ñaá tatá ndo xí'ín naná ndo xí'ín ñani ndo, xí'ín tá'an ndó xí'ín na né'e tá'an va'a xí'ín ndó noo ta né'e choon; ta ka'ání rá dao ndó.

¹⁷Ta koni u'u kini ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u.

¹⁸Tído ni iin tó'ón ta'on idí dini ndo o naá.

19 Ta sa'á ña ñi xī'o ndeé ini ndo, sa'á ñoó ni'i ndo ña dákaki ñaá Ndios.

20 'Sa'á ñoó tá ñi xini ndo ñi kaḡ noo kua'á ndava'o soldado ñoo Jerusalén yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa ñi xinkoo va kuu ña kían naá ñoo yó'o.

21 Sa'á ñoó na ndéi chí Judea ná kuino kíj ná ko'on na yúku, ta na ñoo Jerusalén ná kankuei kíj ná ko'on na, ta na kua'an yúku, ná dá'a ni nandió kuéi na ndu'u na.

22 Dá chí kuu dáá ñoó kakuu iin kuu dándó'o Ndios níḡ ñayuu ndéi ñoo yó'o, dá ná xinkoo to'on ká'an tuti ij mií ná.

23 Tído nda'í kúu ví na ñá'a ñó'o de'e xí'ín na ndéi taleé chíchí kuu dáá ñoó, dá chí kuu dáá kakuu iin kuu ndo'o naní níḡ ñayuu noñó'o yó'o, ta naxino ña xído ini Ndios satá ñayuu ndéi ñoo yó'o.

24 Ta xí'ín espada kuei dao na, ta dao ka na kandaka ra ko'on ra kandeí ndava'a na ndidaá nación. Ta kankao ñoo Jerusalén tixi ndá'a ta tukú. Ta dión koo nda ná xinkoo kuu ñi chikaa ini Ndios taó ná ta tukú ñoó.

Di'a koo, dá nandió koo tuku Jesús kii na ñayuu yó'o

25 'Kua'á nda'o ña ndato ndo'o ndindii, xí'ín yoo, xí'ín tiñoḡ viti, ta noñó'o yó'o ndo'o naní níḡ ndidaá kúu ñayuu, ta naá nda'o ini na sa'á ña ñi'í xído ndakuei noó taño'o.

26 Ta ndidaá kúu ñayuu kuu yí'í sa'á ña yu'ú nda'o na sa'á ña nakani ini na sa'á ña vei ndo'o ñayuu yó'o, dá chí koni na kidi ni'ini ndidaá ña ná'ano ñó'o induú káa.

27 Nda daá ví, dá koni na na ni nduu taa ñayuú yó'o kixi na tein iin viko, ta ndato naye'e ndaa noo kii na xí'in ndidaá choon kómí ná.

28 Tá ni kasá'á kúu dión, dá kían ndeé koo ini ndo, ta ndane'e noo ndo, dá chi sa ni kuyati ñó'ó vá kuu dákaki ñaa Ndios —kaá na.

29 Dá ni dakí'in tá'an Jesús ña yó'o xí'in to'on ni daná'a na, ta kaá na:

—Kane'e ndó kuendá tát'on k'i'o kée taño'ó xí'in ndidaá ka ni yíto.

30 Tá ni xini ndo ña vei nóma yúta kuálí ra, kúu sa ná'á vá ndó ña sa ni kuyati yoó koon dai.

31 Ta dión ta'ani, tá ni xini ndo ni kasá'á kúu tandó'ó yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa ni kuyati va kuu kasaa Ndios dándáki na.

32 'Miían ndaa kuiti ká'in xí'in ndó ña o kuú ta'on ñayuu ndéi tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o.

33 Induú káa xí'in noño'o yó'o naá váán, tído to'on ká'in o yá'a ta'an vaan.

34 'Ta kandaa ndo mií ndó. O sa kóo ini ndo kee ndó ña kóni ñíi ndo, ta o sa kó'o na'áná ndo, ta o sa ndí'i ini ndo sa'á ña kátoó téi na kúu kuendá ñayuú yó'o, chi iin ndakána va kasandaá kuu ñó sata ndo.

35 Chi tát'on k'i'o kée na xí'in dei tiin na kítí, k'i'o dión iin ndakána va kasandaá kuu yó'o sata ndidaá ñayuu ndéi iin ní kua'an ñayuú yó'o.

36 Sa'á ñóo kaño'o ini ndo, ta daá kuiti kaka ndo ña maní noo Ndios ña ni'i ndo ña kaki ndó noo ndidaá tandó'ó vei koo, dá ná kuu nakuíta ndó xí'in tandeé iní noo na ni nduu taa ñayuú yó'o —kaá Jesús xí'in rá.

37 Ta nduú sa daná'a na yé'é ño'o ká'ano, ta sakuáa sa sá'an na yúku naní Olivos.

38 Ta ndidaá na'a sa sáa ñayuu ndéi ñoo Jerusalén sa seídó'o na ña'a sa dána'a Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoó.

22

Dì'a nì kuu, dá nì kandoo Judas Iscariote ña nakì'o ra Jesús noo ndá'a ta né'e choon

1 Sa nì kuyati va víko pascua, tá seí na Israel pan, ña ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachían.

2 Ta ra duti sakua'a xí'in ta dána'a ley nándukú rá ndi kee ra ka'ání rá Jesús, tído yu'ú ra kée ñayuu ñoo ñoó.

3 Kúu nì ndu'u ña u'u ini níó Judas, ta ká'an xí'in ná Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin uxì uú ta xíonoo xí'in Jesús.

4 Dá nì sa'an ta yó'o nì ka'an ra xí'in ta duti sakua'a xí'in taa sa'ándá choon noo ra ndaá yé'é ño'o ká'ano ñoó, chí nì ka'an ra sa'a ndi kee ra nakì'o ra Jesús noo ndá'a rá.

5 Ta kúu nì kadii nda'o ini taa ñoó, dá nì kandoo ra ña kì'o ra dì'ón noo Judas.

6 Ta kúu nì kandía ra tiin ra dì'ón ñoó. Dá nì kasá'á rá ndúkú rá ndi kee ra nakì'o ra Jesús noo ndá'a taa ñoó, dá ná o kándaá ini na ñoo ñoó.

Dì'a nì kuu tá nì sadíni Jesús noo ndi'i kuii xí'in taa xíonoo xí'in ná

7 Kúu nì kasandaá va kuu seí na Israel pan ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachían, ta dóko ta'ani na iin léko noo Ndios, kirí kúu kuendá víko pascua.

8 Dá nì sa'anda Jesús choon noo Pedro xí'in Juan, ta kaá na xí'in rá:

—Kua'án ndo kenduu ndo ña ná kadíni yó kuendá víko pascua.

9 Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín Jesús:

—¿Ndeí ko'on ndu kenduu ndu ñ̄a'a kadíni yó, kóni ní?

10 Dá n̄i kaa na:

—Ta noó n̄i sāa ndo n̄i ku'u ndó ñoo ká'ano káa, dá naki'in tá'an ndó x̄í'ín iin t̄a ndío iin yoo ñó'o t̄akuji kua'an r̄a. Ta kúú karkuei ndó r̄a ko'on ndo nd̄a ve'e noó n̄i sāa r̄a n̄i ndu'u ra,

11 dá kaa ndo x̄í'ín t̄a kúú sato'o ve'e ñoo: “Di'a kaá maestro ndu'u x̄í'ín ní: ¿Ndi káa iin cuarto k̄i'o ní noo kadínii kuendá víko pascua x̄í'ín t̄a x̄ionoo x̄í'ín?”, kaa ndo x̄í'ín rá.

12 Dá ná dána'a r̄a iin cuarto ká'ano kánoo dikó ñoo, ta sāa ió nduu vaan. Ta ñoo kenduu ndo ñ̄a'a ná kadíni yó —kaá na.

13 Dá n̄i kee ra kua'an r̄a. Ta n̄i ndo'o ra tát'on k̄i'o n̄i ka'an Jesús x̄í'ín rá. Ta ñoo n̄i kenduu r̄a ñ̄a kadíni ra x̄í'ín ná kuendá víko pascua.

14 Tá n̄i kasandaá hora kasá'an na, dá n̄i sāa koo Jesús mesa x̄í'ín t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná.

15 Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—Ndi k̄i'o ví kóni kadíni dáóí x̄í'ín ndó víko pascua tá ko ñ̄a'a ndo'o naní níóí.

16 Dá ch̄i ká'ín x̄í'ín ndó ñ̄a o nándió koo kai kadínii nd̄a ná x̄inkoo kuu kadíni tukui x̄í'ín ndó noo dándáki Ndios.

17 Dá n̄i tiin na copa. Dá tá n̄i ndi'i n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios, dá n̄i kaa na:

—Jó'on, tiin ndoan, ta ko'o iin rá iin ndó lú'u lú'u r̄a.

18 Ch̄i ká'ín x̄í'ín ndó ñ̄a o nándió koo kāa yu'u ko'i ndutá uva yó'o nd̄a ná kasandaá kuu kasaa Ndios dándáki na ñ̄ayuu na.

19 Dá n̄i tiin na pan ñoó, dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios. Dá n̄i sa'anda dao naán, dá n̄i xi'o naan noó t̄a ñoó. Dá n̄i kaa n̄a:

—Ñ̄a yó'o kúú yikí koñoi, ñ̄a náki'oi kuu sa'a iin rá iin ndo'ó. Ta daá kee ndó ñ̄a yó'o, dá ndiko'on ini ndo sa'á ñ̄a n̄i keei sa'a ndo.

20 Ta dión ta'ani n̄i kee na xí'ín copa ñoó tá n̄i ndi'i n̄i sadíni na, dá n̄i kaa n̄a:

—Ndút̄a ñó'o ini copa yó'o dándáki ñ̄a saá n̄i kandoo Ndios kee na xí'ín ñ̄ayuu n̄a, ta xinkooan kee n̄i yu'u, kirá kuit̄a sa'a iin rá iin ndó.

21 Tído kana'á ndó ñ̄a iin t̄a sásá'an nduú xí'ín yu'u mesa yó'o ko'on nak̄i'o ñ̄aá noo ndá'a t̄a xiní u'u ñ̄aá.

22 Ta miían ndaa ndo'o n̄a n̄i nduu t̄a ñ̄ayuú yó'o tát̄o'on n̄i ch̄ikaá ini Ndios koo nda míi sa'a. Tído nda'í t̄a ko'on nak̄i'o ñ̄aá noó t̄a xiní u'u ñ̄aá —kaá Jesús.

23 Dá n̄i kasá'á rá ndátó'ón tá'an mií rá, nde'á ndi káa iin ra kakuu r̄a kee dión.

Dána'a Jesús sa'a ndá yoo ndáya'i cháá ka

24 Dá n̄i kasá'á t̄a xionoo xí'ín ná ñoó ndátó'ón kuách̄i r̄a, nde'á ndi ndáa ra kakuu t̄a ndáya'i cháá ka tein mií rá.

25 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa ná'á vá mií ndó tát̄o'on ki'o kée rey dándáki dao ka nación, ch̄i kéndús̄a r̄a xí'ín ñ̄ayuu kueídó'o ñ̄aá ná. Ta dao ka t̄a né'e choon ñoo kuálí, roón kúú r̄a ch̄inani va'a ra mií rá.

26 Tído ko káni ta'an vaan kee ndó dión tein mií ndó. Ndi ndáa ndo'ó kúú t̄a ndáya'i cháá ka tein mií ndó, di'a ndee ndó mií ndó kakuu ndó tát̄o'on t̄a ló'o cháá ka. Ta ndi ndáa ndo'ó kúú t̄a iin noo,

di'a ndee ndó mií ndó kakuu ndó t̄a koni kuáchí noo dao ka ndo.

27 Ch̄i, ¿ndi k̄aa na ndáya'i cháa ka, á na ió mesa o na chíki'o ña'a sasá'an na? ¿Á o duú na ió mesa kúu na ndáya'i cháa ka? Tído kana'á ndó ña nákaa yu'u tein ndó kúuí iin na xínkuáchí di'a noo ndo.

28 Ta ndo'ó kúu na daá kuití n̄i sa ndei xí'ín yu'u tein tandó'ó ndó'i,

29 sa'á ñoó k̄i'o yu'u choon noo ndo ña dándáki ndó tát'o'on k̄i'o n̄i x̄i'o tatá̄i choon noo ña dándákii,

30 dá kasá'an dáó ndó xí'ín yu'u, ta ko'o nduú ndo xí'ín yu'u noo dándákii, ta kande iin rá iin ndó noo téi keyíko ndo sa'a ndin ux̄i uu tu'u de'e na ve'e Israel.

Yó'o n̄i ka'an Jesús ña ndata Simón Pedro sa'a ná

31 Dá n̄i kaa ta'ani sato'o yo Jesús:

—Simón, Simón, kana'ón ña kóni ña u'u kexíxian xí'ín ndó tát'o'on k̄ee ñayuu dáxixi na tirió.

32 Tído sa n̄i seí nda'ávij noo Ndios sa'on, dá kían ná dá'a ni ndi'i ña kándéé inon yu'u. Dá tá n̄i ndi'i n̄i n̄andió koo tukón noo yú'u, dá chindeéon ñan̄on, dá ná kuita ndaa na xí'ín to'on yu'u.

33 Dá n̄i kaa Simón xí'ín ná:

—Sato'o mií, sa ió nduu va yu'u ña ko'in ve'e kaa xí'ín ní, ta ió ta'anii ña kuu nduú xí'ín ní.

34 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Pedro, ká'in xí'ón ña tá o ñá'a ta'on kana chéli viti, kúu sa on̄i va ta'ándá ndaton sa'á yu'u.

35 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná:

—Tá n̄i tanda'á yu'u ndo'ó n̄i sa'an ndo n̄i daná'a ndo, ko ní sá ne'e ndó léka ndo, ta ni lú'u dijón, ta ni ndisa ndo ko ní sá ne'e ndó ko'on ndo. ¿Á ió ña'a n̄i kamani noo ndo?

Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín ná:

—Ni iin ñ̄a'a ta'on.

³⁶ Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Tído viti, nd̄i nd̄aa ndo'ó ió léka x̄í'ín di'ón, ki'in ndó ñ̄a kane'e ndó ko'on ndo. Ta ndo'ó, na koó espada, ð̄ikó ndó kotó ndíxi ndó, ta kuiin ndóan.

³⁷ Dá ch̄i ká'ín x̄í'ín ndó ñ̄a miían x̄inkoo ñ̄a ká'an tuti ij Ndios s̄a'í, dá ch̄i kaáan di'a: “N̄i ndee ñ̄aá ná iin t̄aa kómí kuachi.” Ta dión koo, ch̄i ndidaá ñ̄a ká'an tuti ij Ndios s̄a'á ñ̄a kían ndo'í, kánian x̄inkooan —kaá n̄a.

³⁸ Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín ná:

—Sato'í, yó'o ió uu espada.

Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—S̄a ió va'a va.

D̄i'a n̄i kuu tá n̄i ka'an Jesús x̄í'ín Ndios iin noo naní Getsemaní

³⁹ Dá n̄i keta Jesús kua'an n̄a yúku naní Olivos tát̄o'on k̄i'o sá kée na dao k̄a kuū ñ̄oó. Dá n̄i kee t̄a x̄ionoo x̄í'ín ná tákuei ñ̄aá rá kua'an r̄a.

⁴⁰ Dá tá n̄i sā n̄a ñ̄oó, dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Ka'an ndo x̄í'ín Ndios, dá kían ná dá'a ni kan-deé ñ̄a kini kexíxian x̄í'ín ndó, dá ya'a ndó kee ndó kuachi.

⁴¹ Dá n̄i kana xoo na kua'an n̄a tát̄o'on k̄i'o x̄iká dáyāa ȳo iin yuu. Dá ñ̄oó n̄i s̄a kuíin x̄ití ná, ta n̄i kasá'á ná ká'an n̄a x̄í'ín Ndios,

⁴² ta kaá n̄a:

—Tá'a ló'o, tá kóni ní, ð̄itá ní yu'u noo ndutá ova, ñ̄a kúú ñ̄a ndó'o níóí. Tído ná dá'a ni kakuuan tát̄o'on k̄i'o kóni yu'u. Ná kakuuan tát̄o'on kóni mií ní.

⁴³ Dá n̄i kasáa iin ángel n̄i kii chí induú, ta n̄i x̄i'o na ndée noo Jesús.

44 Ta sa'á ña nda'í kúu ini na, sa'á ñoó ni ndundeé cháa ka ini na ni ka'an na xí'ín Ndios. Ta teen ná kúu táto'on yúyó ná'ano ni, ta kuéi rá nda noño'o.

45 Tá ni nakuin ndichi na ni ndi'i ni ka'an na xí'ín Ndios, dá ni kee na kua'an na noo ndéi ta xionoo xí'ín ná ñoó. Tá ni saá na, kúu sa kídí va ra ndéi ra, chi ni kuitá vá rá ni kee ña kúnda'í ini ra.

46 Dá ni kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a kídí ndo? Ndakuei kí ndo, ta ka'an ndo xí'ín Ndios, dá ná o kándeé ña kini kexíxian xí'ín ndó, dá ya'a ndó kee ndó kuachi.

Dí'a ni kuu tá ni kasáa Judas xí'ín kua'á taa tiin ra Jesús kandaka ra ko'on ra noó ta né'e choon

47 Ká'an íi vá Jesús íin na, kúu sa ni kasáa va iin tu'u ñayuu. Ta Judas, tá'an ra kúu kuendá ndin uxí uú taa xionoo xí'ín Jesús, kúu ra xionoo vei noó ñayuu kuá'a ñoó. Dá ni natuu yati ra noo íin Jesús, dá ni chító rá noo ná.

48 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Judas, ¿á xí'ín ña chító yo'ó noo yú'u, á dión kéeón, dá naki'ón na ni nduu taa ñayuú yó'o noo ndá'a taa xiní u'u ñaá?

49 Tá ni xini taa xionoo xí'ín ná ña ni kasá'a taa ñoó tiin ñaá rá, dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Tatá, ¿á kóni ní ña naá ndu xí'ín rá xí'ín es-pada?

50 Ta iin taa xionoo xí'ín ná ñoó ni darkue'e iin ta kéchón noó ta dutí kúu noó, chi ni sa'anda ra do'o xoo kuá'a ra.

51 Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa ni kuu va. Ná dá'a ni kee ndó dión.

Dá ni tiin na do'o ra, ta kúu ni nduva'a naan.

52 Dá n̄i kaa n̄a xí'ín t̄a dut̄i sakua'a, xí'ín t̄a sa'ándá choon noó r̄a ndaá yé'é ño'o, xí'ín t̄a sá'ano n̄i kasáa tiin ñáá ñoó:

—¿Á t̄a kuj'íná vá kée ndó yu'u kúúí, sa'á ñoó vej̄i ndó xí'ín espada xí'ín yíto tiin ndó yu'u?

53 Ta ndidaá kuū vá n̄i sa káai xí'ín ndó yé'é ño'o ká'ano, ta k̄o ní tiin ndó yu'u. Tído hora yó'o n̄i n̄i'í ndo kee ndó dión xí'ín, dá ch̄i hora yó'o kúú hora dándáki ñ̄a u'u —kaá n̄a.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i ndata Pedro sa'a Jesús on̄i ta'ándá

54 Dá n̄i tiin ra Jesús ndáka ra kua'an r̄a chí ve'e t̄a dut̄i kúú noó. Ta xíká xíká tákaa ñáá Pedro kua'an ra.

55 Dá n̄i n̄aka'on t̄aa ñoó ño'o yé'é ve'e ñoó. Ta n̄i kao noo ra ndéi ra nádaa rá. Ta ñoó ta'ani n̄i sa koo Pedro tein t̄aa ñoó.

56 Ta kúú n̄i xini iin ñá'a kéchóon noó t̄a dut̄i ñ̄a ñoó ió Pedro nádaa rá, dá n̄i sa nde'é v̄a'a ñáán, dá n̄i kaaan:

—Xíonoo ta'ani t̄aa yó'o xí'ín t̄aa káa.

57 Tído n̄i ndata vá rá, ta kaá r̄a xí'án:

—Koó, d̄idi, k̄o ná'á ta'on yu'u t̄aa káa.

58 Ta kúú tóó vá, ta kúú tuku va n̄i xini ñáá iin ka t̄aa. Dá n̄i kaa r̄a xí'ín rá:

—Yo'ó ta'ani kúú kuendá t̄aa káa, ¿daá koó?

Dá n̄i kaa Pedro:

—Koó, dito, k̄o t̄a'ón ñáá kúú yu'u.

59 Tá n̄i ya'a tát̄on iin hora, dá n̄i kaa iin ka t̄aa:

—Míian ndaa kuiti xíonoo t̄aa yó'o xí'ín t̄aa káa, dá ch̄i t̄a kuendá Galilea ta'ani kúú rá.

60 Dá n̄i kaa tuku Pedro:

—Koó, dito. Xíni nda sa'a ká'an ní.

Kúú ká'an jí vá rá íin ra, kúú nī kana va chéli.

⁶¹ Dá nī nandíó koo sato'o yo Jesús nī sa nde'é ná noo rá. Ta kúú nī ndusáa va ini ra tát'on nī ka'an sato'o yo xí'ín rá, chí ña yó'o kían nī ka'an na: “Tá ko ñá'a kana chéli, ta kúú sa ndata yo'ó onī ta'ándá sa'a yú'u.”

⁶² Dá nī keta ra sata vé'e, ta kúú nda'í nda'o nī ndei'í ra.

Dí'a nī kuu tá nī kani ra Jesús, ta nī kediki ndaa ñáá rá

⁶³ Ta ra ndíta ndaa Jesús, roón kúú ra nī kediki ndaa ñáá, ta nī kani ñáá rá.

⁶⁴ Ta nī sadi ra iin dá'on noo ná, dá nī kani ra noo ná. Dá nī ndato'ón ñáá rá, ta kaá ra:

—Nakoni ini, ná nde'á ndá yoo kúú ra nī kani ñáá.

⁶⁵ Ta kúú kuá'a ka ví ña'a nī ka'an ra nī kediki ñáá rá.

Dí'a nī kuu tá nī sa íin Jesús noó ta duti kúú noó

⁶⁶ Tá nī tuu noo, dá nī nataka ndidaá ta sá'ano ñoo, xí'ín ta duti saku'a'a, xí'ín ta dána'a ley. Dá nī sa'anda ra choon ña ná kandaka ra Jesús saa ra noo ndéi ra né'e ra choon. Dá tá nī saa na, dá nī kaa ra xí'ín ná:

⁶⁷ —¿Á miían ndaa mií ní kúú Cristo, na dákaki ñáá? Ka'an ní xí'ín ndu'u.

Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá ná ka'an yu'u xí'ín ní, ta o kándia ta'on ní.

⁶⁸ Tá ná ndato'ín mií ní, ta o nándíó né'e ta'on ní ña ndato'ón ñáá yu'u, ta ni o dáyaa ta'on ní yu'u.

⁶⁹ Tído kana'á ní ña nda kuu víti ná koo na nī nduu ta ñayuú yó'o xoo kuá'a Ndios noo ió na dándáki na.

70 Dá n̄i kaa ndidaá t̄aa ñoo xí'ín ná:

—¿Á mií ní kúú de'e Ndios, tá dáá?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Tát̄o'on k̄i'o ká'an ní, k̄i'o dión kíán.

71 Dá n̄i kaa ra:

—¿Ndá choon kuu kā ȳo cháá kā t̄aa ka'an kuachi sa'a rá? Ch̄i sā n̄i seídó'o va mií yó ñā n̄i ya'a ra noó to'on n̄i ka'an rā —kaá ra.

23

Dì'a n̄i kuu tá n̄i s̄a ín Jesús noó t̄a naní Pilato

1 Dá n̄i ndakuei ndi'i ra ndáka ra Jesús kua'an ra noo Pilato. Tá n̄i sā ra,

2 dá n̄i kasá'á rá dátāi kuachi ra Jesús, ta kaá ra:

—N̄i n̄atiin ndu'u t̄aa yó'o xionoo ra dánda'í rā na ñoo ndu. Ta k̄o kóni rā ñā chíya'i ndu sa'a ñó'o ndú noo rey César, ta kaá rā ñā mií rá kúú Cristo, na dák̄aki ñaá, ch̄i kaá rā ñā kúú rá rey noó na ñoo ndu.

3 Dá n̄i ndat̄o'ón Pilato Jesús:

—¿Á yo'ó kúú rey noó na Israel?

Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ta dión kaá mií ní.

4 Dá n̄i kaa Pilato xí'ín t̄a dut̄i saku'a'a, xí'ín dao kā ñayuu tákuei kua'an ñoo:

—Ni iin tó'ón ta'on kuachi t̄aa yó'o k̄o nani'i yu'u.

5 Tído ndúndeé ñayuu ñoo ká'an kuachi na sa'a Jesús:

—T̄aa yó'o kúú rā xionoo dánaá tá'an na ñoo ndu xí'ín ñā dána'a rā iin ní kúú kuendá Judea yó'o. Ch̄i n̄i kasá'á rá dána'a rā kuendá Galilea, ta n̄i kasandaá rā ndā ñoo yó'o viti.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i s̄a ín Jesús noó Herodes

⁶ Tá n̄i seido'o Pilato ña n̄i ka'an na sa'a kuendá Galilea, dá n̄i ndato'on rá ñayuu ñoo:

—¿Á taa Galilea kúú taa yó'o?

⁷ Tá n̄i kandaá ini ra ña nákaa na tixi ndá'a Herodes, ta né'e choon chí kuendá Galilea, dá n̄i tanda'á ñaá rá kua'an na noo Herodes, chí tein kuu dáá ñoo nákaa ra ñoo Jerusalén.

⁸ Tá n̄i xini Herodes Jesús, kúú n̄i kadij nda'o ini ra, chí sa ío kuu vá katoó ra koni ñaá rá. Chí kua'á ndava'o ña'a seido'o ra ká'an na sa'a Jesús, ta ndáti ra koni xí'in noo rá kee na iin ña'a ndato.

⁹ Kua'á nda'o ña'a n̄i ndato'on ñaá Herodes, tído ni iin ña'a ko ní ká'an na.

¹⁰ Ta ndíta ta duti sakua'a xí'in ta dána'a ley ndúndeé rá ká'an kuachi ra sa'a Jesús.

¹¹ Dá n̄i kasá'á Herodes xí'in ndidaá soldado ra kénoo ñaá rá, ta n̄i kediki ndaa ñaá rá. Kúú n̄i daku'ino ñaá rá xí'in dá'on táyíi kaa ndíxi mií rá. Ta dión kaa na n̄i tanda'á tuku ñaá rá kua'an na noo Pilato.

¹² Ta mií tein kuu dáá ñoo n̄i ñaki'in tá'an va'a Herodes xí'in Pilato, chí sa xini u'u tá'an va ra tá sata.

Dí'a n̄i kuu, dá n̄i sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndjika cruz

¹³ Dá n̄i kana Pilato ta duti sakua'a, xí'in ta né'e choon noo na Israel, xí'in mií na ñoo ñoo,

¹⁴ dá n̄i kaa ra xí'in ná:

—Ndáka ndó taa yó'o n̄i kasáa ndo noo yú'u. Ta ká'an ndo ña xionoo ra dánaá tá'an ra na ñoo ndo xí'in ña dána'a ra. Tído n̄i ndato'on va'i ra noo mií ndó, ta ni iin ta'on kuachi ká'an ndo sa'á taa yó'o ko ní kasandaá kakuu ña ndaa.

15 Ta ni Herodes kọ ní nání'i kuachi ra, sa'á ñoó ni tanda'á tuku ñaá rá ni kasáa ra noo yú'u. Ta ni iin tó'ón ta'on kuachi, ña kían kánian kuu ra, kọ ní ya'a ra kee ra.

16 Sa'á ñoó, tá ni ndi'i ni dandó'i níó rá, dá dáyaai rá ko'on ra —kaá ra.

17 Ta tein iin iin víkọ ñoó kánian dáyaai Pilato iin ta nákaa ve'e kaa.

18 Sa'á ñoó ni kasá'á káyu'ú ndidaá ñayuu kuá'a ñoó:

—iKọó, ka'ání ní ta xaan, ta dáyaai ní Barrabás!

19 Ta ta yó'o kúu ra nákaa ve'e kaa sa'á ña ni ndakono ra naá ra xí'ín ta romano dándáki ñoo ñoó, xí'ín sa'á ña kúu rá iin ta sa'ání ndii.

20 Dá ni ka'an tuku Pilato xí'ín ñayuu ñoó, chi kóni ra dáyaai ra Jesús.

21 Tído ni nandió kuéi tuku na ni káyu'ú ná:

—iChirkaa ní ra ndika cruz, chirkaa ní ra ndika cruz!

22 Ta ni nandió koo Pilato ni ka'an ra ta'ándá kúu oni xí'ín ñayuu ñoó:

—iNdi káa kuachi ni kee ta yó'o? Ta ni iin tó'ón ta'on kuachi ra kọ nání'i yu'u sa'á ña kánian kuu ra. Sa'á ñoó ko'in dandó'i níó rá, dá tá ni ndi'i, dá dáyaai rá ko'on ra —kaá ra.

23 Tído ni kasá'á ndúndeé ka ví ñayuu ñoó káyu'ú ná ña ná karkaa kí Jesús ndika cruz. Tído sa'á ña ndúndeé ñayuu ñoó káyu'ú ná, sa'á ñoó ni xino ini Pilato kee ra ña kóni na.

24 Dá ni sa'anda ra choon táto'on k'i'o ni xika ñayuu ñoó koo.

25 Kúu ni dayáa ra Barrabás, tá'an ra ni chikáa ra ve'e kaa sa'á ña naá ra xí'ín ta romano, xí'ín sa'á ña sa'ání ra ndii, táto'on k'i'o ni xika mií ñayuu ñoó.

Dá n̄i n̄ak̄i'o ra Jesús ndo'o na táto'on k̄i'o kóni mií ñayuu ñóó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i chirkaa ra Jesús ndika cruz

²⁶ Ta noo ndáka ra Jesús kua'an ra, ñóó n̄i tiin ra iin t̄aa naní Simón, t̄a kuendá Cirene. T̄a yó'o kúu ra kondii n̄i sa'an ra yúku. Dá n̄i chinóo ra cruz Jesús doko t̄aa yó'o, dá n̄i kee ra kádokó ra cruz ñóó tákaa ra kua'an ra sat̄a Jesús.

²⁷ Ta kuá'á nda'o ñayuu tákuei ñaa kua'an xí'ín dao k̄a na ñá'a, ta nda'í sáki na, ta nda'í kúu ini na sa'a Jesús kua'an na.

²⁸ Dá n̄i n̄andió koo Jesús n̄i sa nde'é ná noó na ñá'a yó'o. Dá n̄i kaa na xí'ín ná:

—Na ñá'a ñoo Jerusalén, o sa kuáki ndó sa'a yú'u. Di'a kuaki ndó sa'a mií ndó xí'ín sa'a de'e ndó,

²⁹ dá ch̄i kasandaá kuu kaa ñayuu di'a: “Ndiká'án ví na ko kuú kandeí de'e, ta ndiká'án ví dókó, ña ko ní sá ñó'o taleé, ta ndiká'án ví ndódo, ña ko ní dákuá'ano taleé.”

³⁰ Ta tein kuu dáá ñóó kaa na xí'ín yúku: “Ná kuei ndó satá ndu'u.” Ta kaa na xí'ín ko'ondo: “Dánduxi ndó ndu'u.”

³¹ Dá ch̄i tá k̄i'o di'a kée na xí'ín yít̄o kuí, xín̄i ndí k̄ián kee na xí'ín yít̄o ichí —kaá na.

³² Ta ndáka ta'ani ra uu t̄aa kini kua'an ra xí'ín Jesús, dá ka'ání ta'ani ñaa rá.

³³ Dá tá n̄i sāa ra iin xián noo naní Calavera, dá n̄i chirkuei ñaa rá ndika cruz. Ta iin t̄aa kini ñóó tárkaa iin cruz xoo kuá'a Jesús, ta iin k̄a ra tárkaa iin cruz xoo íti na.

³⁴ Dá n̄i kaa Jesús:

—Tatá, ká'ano koo ini ní sa'a ñayuu yó'o, dá ch̄i ko ná'a ta'on na ndí k̄ián kée na.

Ta ni sadikí ra suerte xí'ín dá'ón ná, ná kandé'á ndá yoo kandéé ni'j iin rá iian.

³⁵ Ta ndidaá ñayuu ñoó ndíta ndé'é, ta ndá ta né'e choon ndíta kédiki ndaa ra Jesús, ta kaá ra:

—Dao ka va ñayuu sa kandéé rá sa dakáki ra, sa'á ñoó ná dakáki ra mii rá tá miían ndaa kúú rá Cristo, na ni kaxi Ndios kasaa dakáki ñaá.

³⁶ Ta ndá soldado ñoó ni kediki ndaa ta'ani ñaá, chi ni natuu yati ra ni dakó'ón ra vino iá yú'u ná,

³⁷ dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Tá miían ndaa rey noó na Israel kúú yo'ó, dakáki miión viti, ná nde'á.

³⁸ Ta ndá'a iin tabla din*i* cruz noó tárkaa Jesús, ta tánda letra ká'an yú'u griego xí'ín yú'u latín, xí'ín yú'u hebreo, ta kaáan di'a: “Taa yó'o kúú rey noó na Israel.”

³⁹ Ta iin taa kini tákaa iin ka cruz ñoó, ni kasá'á kána'á ra xí'ín ná, ta kaá ra:

—Tá ndaa ndisa Cristo kúú yo'ó, dakáki miión, ta dakáki ta'ánón ndu'u.

⁴⁰ Tído taa tákaa iin ka cruz ñoó ni danáni ra iin ka taa kini ñoó, ta kaá ra xí'ín rá:

—¿Á ni lú'u vi ko yú'u yo'ó Ndios, va'ará sa tákaaón ndó'o naní níoón?

⁴¹ Miían ndaa kuiti tárkuei yó ndó'o nío yo sa'á kua*chi* ni kee yó, chi ki'o dión kánian ndo'o yó. Tído na yó'o, ni iin tó'ón ta'on ña'a kini ko ni ya'a na kee na.

⁴² Dá ni kaa ra xí'ín Jesús:

—Ndiko'on ini ni yu'u tá ná kasaa ni dándáki ni ñayuú yó'o.

⁴³ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa kuiti ná ka'in xí'ón ña mií kuu víti koo yo'ó xí'ín yu'u noo ndato téi náye'e ndaa —kaá na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i xi'i Jesús

44 Tá n̄i kasandaá ka_xuu, dá n̄i nakuín naá iin níi kúu ñayuu nda ka on̄i sa'ini.

45 Ta n̄i nda'o nd̄indii, ta n̄i ndata dao dá'on tárkaa ndadí ini ve'e ño'o ká'ano.

46 Ta kúu n̄i'ndá'o n̄i kayu'ú Jesús, ta kaá na:
—Tatá Ndios, noo ndá'a mií ní náki'oi espírituí.

Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, dá n̄i xi'i na.

47 Tá n̄i xini ta dándáki soldado ña n̄i ndo'o na dión, dá n̄i xi'o ra ñaño'ó noo Ndios, chí kaá ra:

—Miían ndaa ndisa iin taa ndaa n̄i sa kuu na yó'o.

48 Ta ndidaá ñayuu kuá'a n̄i sa ndita n̄i sa nde'é ña n̄i ndo'o Jesús, n̄i nandió kuéi na kua'an nó'o ná, ta kani ndá'a ná yu'ú ndíká ná kua'an na sa'á ña nda'í kuu ini na.

49 Ta ndidaá na n̄i sa ne'e tá'an va'a xí'ín Jesús, xí'ín na ñá'a tákuei ñaá vei nda kuendá Galilea, noón kúu na ndíta xíká ná ndé'é ná ndidaá ña n̄i kuu.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i nduxi Jesús

50 Ta ñoo ñoo ió iin taa naní José, ta kúu rá ta ñoo Arimatea, tá'an ña nákaa chí kuendá Judea. Ta né'e ra choon noo na Israel, ta kúu rá iin taa va'a, iin taa ndaa.

51 Ta ndáti ta'ani ra kasaa Ndios dándáki na ñayuu yó'o xí'ín ndé. Ta ko ní náta'an ta'on ini ra ña n̄i kee dao ka ta né'e choon ñoo xí'ín Jesús.

52 Taa yó'o kúu ra n̄i sa'an n̄i ndaka yikí koño Jesús noo Pilato.

53 Dá n̄i sa'an ra n̄i danóo raan nd̄ika cruz. Dá n̄i ch̄ituu ñáá rá x̄í'ín iin dá'on ká'ano. Ta né'e ñáá rá n̄i sa'an ra n̄i ch̄ikáa ra ini iin yá̄i n̄i kava'a nd̄ika iin káo, noo ko ñá'a kakaá ni iin tó'ón nd̄ii.

54 Ta mií kuū dáá ñóó kúú kuū kénduu na Israel ñá'a keí ná, ch̄i sa kua'an kasandaá vá kuū nani'í ndéé ná.

55 Ta na ñá'a n̄i kii x̄í'ín Jesús nda Galilea, noón kúú na tárkuei n̄i sa'an na nda yá̄i noó n̄i nduxi Jesús, sa'a ñoó n̄i xini na ndei kíán, ta n̄i xini na noó n̄i ch̄inóo ra yikí koño Jesús.

56 Dá n̄i nandió kuéi na kua'an na kenduu na kirá támi sá'an x̄í'ín ñá'a dákúchi na ñí̄i Jesús. Tído n̄i nani'í ndéé ná tein kuū kánian nani'í ndéé ná, ch̄i k̄i'o dión sa'ándá ley choon.

24

Di'a n̄i kuu tá n̄i n̄taki Jesús

1 Na'a va'a kuū mií noó kásá'á sa'a semana, dá n̄i kee tuku na ñá'a yó'o kua'an na yá̄i noó n̄i nduxi Jesús, ta né'e na ndirá támi sá'an, kirá n̄i kenduu na, ta kua'an ta'ani dao ka na ñá'a x̄í'ín ná.

2 Tá n̄i saa na, kúú sa n̄i kuxoo va yuu ndadí yu'ú yá̄i ñoó.

3 Dá tá n̄i ku'u na iniān, ko ní nani'í ná yikí koño sato'o yo Jesús.

4 Ta nákaní nda'o ini na sa'a ña koó ka yikí koño na kánóo. Kúú iin kuití vá n̄i sa kuīta uu ta ndíxi dá'on náye'e ndaa díjn ná.

5 Kúú n̄i yu'ú nda'o na, sa'a ñoó n̄i daxíno na taan na nda noñó'o. Dá n̄i kaa ta ñoó x̄í'ín ná:

—¿Ndiva'a nándukú ndó iin na takí tein na kúú nd̄ii?

⁶ Kọ ɬá'ón na nákaa yó'o. Di'a n̄i nataki va na. Ndusaā ini ndō ɬáto'on n̄i ka'an na xí'ín ndó tá n̄i sa kaā na xí'ín ndó chí Galilea di'a.

⁷ Ch̄i n̄i kaa na xí'ín ndó ña miian kánian ndo'o naní na n̄i nduu ɬaa ñayuu yó'o, ch̄i nak̄i'o ñaā iin ɬaa noo ndá'a ɬaa kómí kuachi, ta chirkaa ñaā rá ndika cruz, ta nataki na ɬixi kuu óni —kaá ángel ñoo.

⁸ Dá n̄i ndisaā ini na ñá'a ñoo ɬo'on n̄i ka'an Jesús xí'ín ná.

⁹ Dá tá n̄i n̄andió kuéi na n̄i ndisaā na n̄i sa'an na yáí ñoo, dá n̄i kasá'á ná kásto'on na sa'a ndidaá ña va'a yó'o xí'ín ndin ux̄i iin ɬaa xionoo xí'ín Jesús xí'ín dao kā ñayuu ndéi xí'ín rá ñoo.

¹⁰ María Magdalena xí'ín Juana, xí'ín naná Jacobo xí'ín dao kā na ñá'a, noón kúú na n̄i nakani ña yó'o xí'ín ɬaa xionoo xí'ín Jesús.

¹¹ Tído n̄i ka'an rá ña ɬo'on n̄i ndaki ini mií vá ná kíán, sa'á ñoo kọ ní kándisa ta'on ñaā rá.

¹² Tído n̄i ndakuin̄ ndichi Pedro, dá n̄i kankono ra kua'an ra yáí noo n̄i nduxi Jesús. Tá n̄i saā ra ñoo, dá n̄i chirnee noo rá n̄i sa nde'é rá inian. Dá n̄i xini ra sava'a dá'on n̄i sa tuú yikí koño Jesús vá kánoo. Dá n̄i n̄andió koo ra kua'an nó'o rá, ta naá iní ra sa'á ña n̄i kuu kua'an ra.

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noo uu ɬaa kua'an íchi ñoo naní Emaús

¹³ Ta mií kuu dáá ñoo ta'ani xíka uu ɬaa xionoo xí'ín Jesús kua'an ra iin ñoo naní Emaús. Ta nákaāan ɬáto'on ux̄i iin kilómetro noo ñoo Jerusalén.

¹⁴ Ta ndátó'on rá kua'an ra íchi ñoo sa'a ndidaá ña n̄i kuu.

15 Ta tein ndátó'ón rá dión kua'an ra, dá n̄i n̄atuu yati Jesús, dá n̄i n̄aki'in tá'an na x̄ika dáó ná kua'an na x̄í'ín rá.

16 Tído ió iin ñ̄a'a sadí noo rá, sa'á ñ̄oó k̄o nákon̄i ñ̄aá rá.

17 Dá n̄i kaa na x̄í'ín rá:

—¿Ndí k̄ián ndátó'ón téi ndo kua'an ndo? Ta, ¿ndiva'a nda'í téi kúu ini ndo?

18 Dá n̄i kaa iin t̄aa, tá'an ra naní Cleofas, x̄í'ín ná:

—¿Á sava'a iin tó'ón mií ní kúu t̄a tukú ió ñ̄oo Jerusalén k̄o ñ̄á'a kandāa ini ñ̄a n̄i kuu ñ̄oo ñ̄oo tein kuu yó'o?

19 Dá n̄i kaa na:

—¿Ndí k̄ián n̄i kuu?

Dá n̄i kaa t̄aa ñ̄oo x̄í'ín ná:

—Ndátó'ón ndú sa'a iin t̄aa naní Jesús, na ñ̄oo Nazaret. Ta n̄i sa kuu na iin profeta. Ta sa kee na ñ̄a'a ná'ano, ta t̄o'on ndáya'i sa ká'an na noo Ndios x̄í'ín noo ndidaá na ñ̄oo ndu.

20 Tído t̄a dut̄i sakua'a, x̄í'ín t̄a né'e choon ñ̄oo ndu kúu ra n̄i nak̄i'o ñ̄aá rá noo ndá'a t̄a romano. Ta roón n̄i ch̄irkaa ñ̄aá nd̄ika cruz.

21 Tído n̄i ka'án ndu'u ñ̄a n̄i kasáa na taó xóo na na ñ̄oo ndu t̄ixi nda'á t̄a dánd̄aki ñ̄aá, ní kúu. Ta kuu v̄iti x̄ino on̄i kuu ñ̄a n̄i kuu dión.

22 Ta iin ka ñ̄a'a n̄i kedaá x̄í'ín ndú n̄i naá ini ndu, ch̄i tá k̄o ñ̄á'a t̄uu na'a viti n̄i sa'an dao na ñ̄á'a kúu kuendá ndu'u yáí noo n̄i nd̄uxi na,

23 ta koó ka yikí koño na ní nán̄i'í na ñ̄á'a ñ̄oo. Dá tá n̄i ndusáa na, dá n̄i kaa na ñ̄a n̄i na'a noo dao ángel noo ná, ta noón kúu na n̄i kaa x̄í'ín ná ñ̄a n̄i n̄ataki va Jesús.

24 Dá n̄i sa'an ta'ani dao t̄aa kúu kuendá ndu'u n̄i sa nde'é rá ini yáí ñ̄oo. Tído tát̄o'on káa rá ió ñ̄a n̄i

naḱani na ñá'a ñoó, k̄i'o dión ta'ani n̄i xini ra. Tído k̄o ní xini ta'on ra mií Jesús.

²⁵ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¡Nandeé k̄a vían xíxi ndo'ó, ta nandeé k̄a vían káxí níó ndo, sa'á ñoó kueé nda'o kándísa ndó ndidaá ña n̄i taa profeta!

²⁶ ¿Á k̄o ná'á ta'on ndó ña k̄i'o dión kánian ndo'o nani níó Cristo, na dákaki ñaá, dá ndu'u na noo ndato náye'e ndaa? —kaá na.

²⁷ Dá n̄i kasá'á náḱani na xí'ín rá sa'a ndidaá ña n̄i taa Moisés, xí'ín ña n̄i taa ndidaá k̄a profeta. Ta k̄i'o dión n̄i daná'a na noo rá ña ká'an tuti ij Ndios sa'a ndidaá ña kánian ndo'o na.

²⁸ Dá tá n̄i kuyati na ñoo ló'o noó kua'an ta ñoó, dá n̄i kee Jesús ña yá'a na kua'an na cháá k̄a chí noo.

²⁹ Dá n̄i kendúsa ra xí'ín ná ña ná katuú tóo na koo na xí'ín rá, chí kaá ra:

—Katuú tóo ní koo ní xí'ín ndu'u, chí sa n̄i ini va, ta sa kua'an kuua vá —kaá ra.

Dá n̄i ku'u na ve'e ra, ta n̄i sa tuu tóo na n̄i sa io na xí'ín rá.

³⁰ Dá tá n̄i sa io na mesa xí'ín ta ñoó, dá n̄i tiin na pan. Dá n̄i naḱi'o na ndivé'e noo Ndios sa'an. Dá n̄i tei ñé'e naan. Dá n̄i xi'o naan noo rá.

³¹ Dá ví n̄i nono noo rá, dá n̄i naḱoni ra ña Jesús kúú ná. Ta kúú n̄i ndañó'ó ní'ini va na noo rá.

³² Dá n̄i kasá'á ta ñoó ndátó'ón tá'an mií rá:

—Míian ndaa kuíti kíán ña luu kandá níó yo tein ká'an na xí'á vejí ichi ñoó, ta xian n̄i naḱani na xí'á sa'a ndi kóni ká'an tuti ij Ndios.

³³ Ta kúú n̄i ndakuei ra mií hora daá ñoó. Dá n̄i kee ra nandió kuéi ra kua'an ra ñoo Jerusalén. Tá n̄i saá ra, kúú n̄i naní'i rá noo ndéi tútí ndin uxí iin

t̄aa x̄ionoo x̄í'ín Jesús, ta ndéi ta'ani dao ka ñ̄ayuu x̄í'ín rá.

³⁴ Kúú n̄i kaa ñ̄ayuu ñ̄oo x̄í'ín rá:

—Mīān ndaā kuiti kíán ñ̄a n̄i n̄ataki sato'o yo Jesús, chí n̄i na'a noo ná noo Simón Pedro.

³⁵ Dá n̄i kaśá'á ta'ani ndi nduú t̄aa yó'o nákan̄i ra x̄í'ín ná ñ̄a n̄i ndo'o ra íchi ñ̄oo. Ta n̄i nākani ta'ani ra ñ̄a ko ní nákon̄i ta'on ra Jesús nda n̄i tei ñ̄é'e na pan, nda daá n̄i nākon̄i ñ̄aa rá, kaá ra.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noó t̄aa sa x̄ionoo x̄í'ín ná

³⁶ Ta x̄īān nani ndíta t̄aa yó'o ka'an ra sa'á ñ̄a n̄i xini ra, ta kúú iin kuití vá, kúú n̄i sā kūīn Jesús me'í noo ndéi na ñ̄oo. Dá n̄i kaa na:

—Va'a ná koo ini ndo.

³⁷ Ta kúú n̄i yu'ú nda'o ñ̄ayuu ñ̄oo, chí n̄i ka'an ná ñ̄a iin níó vá kíán.

³⁸ Dá n̄i kaa Jesús x̄í'ín ná:

—¿Ndiva'a yu'ú ndo? ¿Ndiva'a nákan̄i kuáchi ini ndo?

³⁹ Kande'é ndó ndá'í, ta kande'é ndó sa'í, chí mií vá yu'u kúúí. Dáko'on ndá'a ndo yu'u, ta kande'é va'a ndó yu'u, chí iin níó ko kómí ta'an vaan lásá ni koño. Tído ndé'é ndó yu'u ñ̄a ió va lásáí x̄í'ín koñoi —kaá na.

⁴⁰ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, dá n̄i daná'a na ndá'a ná x̄í'ín sa'a ná noó na ndéi ñ̄oo.

⁴¹ Tído sa'á ñ̄a kádīj téi ini ñ̄ayuu ñ̄oo, sa'á ñ̄oo ko kuú ta'on kandía na. Ta sa'á ñ̄a naá ini na xini na, sa'á ñ̄oo n̄i kaa Jesús x̄í'ín ná:

—¿Á koó lú'u ñ̄a'a né'e va'a ndó kaxíi?

⁴² Dá n̄i x̄i'o ñ̄ayuu ñ̄oo iin tá'í t̄iyaká n̄i kado noo ná x̄í'ín iin da'anda ndudí.

43 Dá n̄i tiin naan, ta kúú n̄i seí náan noo ndidaá ñayuu ñoo.

44 Dá n̄i kaa na:

—Sa n̄i kasto'on vai tá n̄i sa xionooi xí'ín ndó ña miian kánian xinkoo ndidaá kúú ña n̄i taa Moisés, xí'ín ndidaá to'on n̄i ka'an profeta, xí'ín ndidaá ña ká'an tuti Salmo sa'í.

45 Dá n̄i sonó Jesús ñaxintóni ná, dá ná kandaa ini na ña ká'an tuti īi Ndios.

46 Dá n̄i kaa na xí'ín ñayuu ñoo:

—Ká'an tuti īi Ndios ña miian ndúsa ndo'o naní nío Cristo, na dákaiki ñaá, dá kuu na, dá nataki na tixi kuu óni tein na kúú ndii.

47 Ta ká'an ta'anian ña dána'a ñayuu noo na ndéi iin ní kúú ñayuú sa'a Cristo, dá kían, tá ná nandikó iní na sa'a kuachi kée na, dá ná ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. Ta dinño'ó ka kasá'a ná dána'a na noo na ndéi ñoo Jerusalén.

48 Ta ndo'ó kakuu na ko'on kanoo k̄i'o kuendá sa'a ndidaá ña yó'o.

49 Ta kana'á ndó viti ña ko'in tanda'í na n̄i kaa tatái k̄i'o na koo xí'ín ndó. Tído kandoo ndó ñoo Jerusalén yó'o, ta kandati ndó nda ná natiin ndó ndée tanda'á Ndios kii nda induú.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i nana Jesús kua'an nó'o ná induú

50 Dá n̄i taó xoo ñaá Jesús ndáka na kua'an na yati ñoo naní Betania. Tá n̄i sa'a na ñoo, dá n̄i ndane'e na ndá'a ná. Dá n̄i xika na ña maní noo Ndios sa'a ñayuu ñoo.

51 Ta tein xika na ña yó'o noo Ndios, dá n̄i kexoo na noo ñayuu ñoo konana na kua'an nó'o ná induú.

⁵² Dá tá n̄i ndi'i n̄i s̄a ndañ̄o'o ñaá ñayuu ñoo, dá n̄i kee na nándiό kuéi na kua'an nó'ο ná ñoo Jerusalén xí'an kádīj nda'o ini na.

⁵³ Ta daá ndéi va na yé'é ño'o ká'ano ndañ̄o'o na Ndios, ta kéká'ano ñaá ná. Díón ná koo.

**Tuti yó'o kúú to'on Ndios, ta xí'o ña kuendá
sa'a Jesús
New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mx:Mixtec,
Tezoatlán)**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Tezoatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Tezoatlán [mx], Mexico

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Tezoatlán

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

b81ac6b3-0ad5-5336-8d42-4c2703b04e9f